

Nota van beantwoording

Zienswijzen Windturbines Haringvlietdam

Ontwerp bestemmingsplan

Ontwerp omgevingsvergunning

identificatie

Zaak:
5813-2023

versie

datum:
17-05-2023

status:
definitief

Contactpersoon:
H. Faber

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
2	Deel 1: algemene thema's	4
2.1	Overzicht algemene thema's	4
2.2	Procedure	4
2.3	Geluid	9
2.4	Overige milieuaspecten	15
3	Deel 2: beantwoording per zienswijze	18
4	Deel 3: Voorgestelde aanpassingen in het bestemmingsplan	19
5	Bijlagen	22

1 Inleiding

1.1 Project windturbines Haringvlietdam

Windpark Haringvliet BV is voornemens het bestaande windpark Haringvliet te herontwikkelen. E-Connection Project BV voert namens het windpark de herontwikkeling uit. Dit betekent dat de bestaande zes windturbines aan de noordwestzijde van de N57 worden gesloopt en twee nieuwe windturbines aan de zuidzijde van de N57 worden gerealiseerd. Het plangebied hiervoor ligt parallel aan de N57 ter hoogte van het Quackstrand.

1.2 Bevoegd gezag

Op basis van de Elektriciteitswet 1998 zijn Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland in beginsel bevoegd gezag voor de Omgevingsvergunning ten behoeve van een windpark van een dergelijke omvang. Gedeputeerde Staten kunnen er echter voor kiezen geen uitvoering te geven aan deze bevoegdheid, maar dit over te laten aan de gemeente waar het windpark voorzien wordt. Dit is standaard beleid in de provincie Zuid-Holland en is ook hier het geval. De gemeente Voorne aan Zee treedt daarom op als bevoegd gezag voor het ruimtelijk plan en de Omgevingsvergunning. Voor de windturbines Haringvlietdam is een bestemmingsplan voorbereid waarmee de bouw en het gebruik van de twee windturbines juridisch planologisch mogelijk wordt gemaakt.

1.3 Coördinatieregeling

Bij de voorbereiding van het ontwerp bestemmingsplan 'Windturbines Haringvlietdam' en de ontwerp-omgevingsvergunning, is door de toenmalige gemeente Hellevoetsluis gekozen voor toepassing van de gemeentelijke coördinatieregeling (paragraaf 3.6.1 van de Wet ruimtelijke ordening). De toepassing van de gemeentelijke coördinatieregeling leidt ertoe dat de voorbereiding van de noodzakelijke besluiten zo veel mogelijk gelijktijdig en gecoördineerd plaatsvindt. Hierdoor wordt één procedure doorlopen voor zowel het bestemmingsplan als de vergunningen.

1.4 Ter inzage procedure ontwerpbesluiten

Het ontwerpbestemmingsplan heeft van 19 januari tot en met 1 maart 2023 ter inzage gelegen, tesamen met de ontwerpen van de omgevings-, water en Wbr-vergunning. In totaal zijn 50 zienswijzen binnengekomen, waarvan een enkele tijdens de inspraakbijeenkomst op 15 februari 2023.

Er zijn alleen zienswijzen rechtstreeks op het ontwerpbestemmingsplan ingediend, niet afzonderlijk op één of meerdere van de verleende ontwerpvergunningen. Hierbij wordt opgemerkt dat aanpassingen aan het bestemmingsplan naar aanleiding van zienswijzen ook gevolg kunnen hebben voor de genoemde vergunningen.

Onderwerpen in zienswijzen: veel voorkomend en specifiek

In de zienswijzen komt een veelheid aan onderwerpen ter sprake. In deze Nota van beantwoording wordt daar per zienswijze op ingegaan in deel 2. Een aantal zienswijzen is gelijklopend, of vrijwel gelijklopend, en/of zijn dezelfde bijlagen meegestuurd. In de beantwoording zal daarom in veel gevallen verwezen worden naar de elders al opgenomen beantwoording.

Een aantal thema's keert in veel zienswijzen terug. In het eerste gedeelte van deze Nota zullen deze per thema besproken worden. In de beantwoording per zienswijze wordt in sommige gevallen naar deze algemene beschrijving verwezen en vervolgens, waar dat nodig is, aanvullend ingegaan op specifieke punten uit de zienswijze.

De zienswijzen leiden tot een aantal aanpassingen of verduidelijkingen. Deze staan vermeld bij de betreffende zienswijzen en staan opgesomd in deel 3 van deze Nota van beantwoording.

Overige besluiten

Voor het project zijn ook een vergunning en ontheffing aangevraagd in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb). Hiervoor is de Provincie Zuid-Holland bevoegd gezag. Deze vergunning en ontheffing worden pas later in concept gepubliceerd. In de zienswijzen zijn verwijzingen opgenomen die zien op de natuurvergunning en -ontheffing. In de beantwoording wordt verwezen naar deze procedure, voor zover het onderdelen betreft die toezien op deze vergunning en niet op het bestemmingsplan of de omgevingsvergunning.

2 Deel 1: Veel voorkomende thema's

2.1 Overzicht veel voorkomende thema's

Hieronder wordt op een aantal veel voorkomende thema's in de zienswijzen uitgebreid ingegaan. Het gaat om de volgende onderdelen:

- Procedure:
 - SMB richtlijn en (plan)-m.e.r.-plicht
 - Lokale normen of landelijke normen
 - Overbruggingsregeling
 - Uitspraken raad van State Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding:
 - Tussenuitspraak 30 juni 2021
 - Einduitspraak 12 april 2023
 - Vindbaarheid lokale normen in bestemmingsplan
 - Betrokkenheid Klankbordgroep
 - Participatie
- Geluid
 - Jaargemiddelde (Lden) als norm
 - Normhoogte (lagere normwaarde)
 - Nachtelijke geluidnorm (Lnight)
 - Laagfrequent, infrageluid en tonaliteit
 - Aantal gehinderden
 - Gezondheidseffecten
 - Handhaafbaarheid
- Overige milieu- en omgevingsaspecten
 - Bisphenol A en bladerosie
 - SF-6 gas
 - Recreatie
 - Luchtvaartverlichting
 - Vogeldetectiesysteem

Hieronder wordt per onderdeel een uitgebreide toelichting en beantwoording gegeven.

2.2 Procedure

2.2.1 SMB richtlijn en (plan) m.e.r.-plicht

In meerdere zienswijzen wordt betoogd dat het bestemmingsplan niet voldoet aan de SMB-(strategische milieubeoordeling)richtlijn en er een milieueffectrapport zou moeten worden opgesteld. Hierbij wordt verwezen naar de uitspraak van de Raad van State in de zaak windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding van 30 juni 2021.

Er is echter een aantal grote verschillen tussen windturbines Haringvlietdam en windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding. Ook heeft de SMB-richtlijn een specifiek toepassingsbereik, dat in dit geval niet aan de orde is. Hieronder gaan we hier nader op in.

De Europese richtlijn voor Strategische Milieubeoordeling (SMB) is van toepassing wanneer een plan of programma kaderstellend is voor milieubelastende activiteiten. De werking van de Richtlijn is beperkt tot die plannen en programma's, die wettelijk of bestuursrechtelijk voorgeschreven zijn en die enerzijds het kader vormen voor de toekenning van toekomstige vergunningen voor de projecten die onder de Richtlijn m.e.r. vallen (in Nederland opgenomen in hoofdstuk 7 van de Wet Milieubeheer en in het besluit m.e.r.), of waarvoor anderzijds tevens een passende beoordeling uit hoofde van de Vogel- en Habitat richtlijnen nodig is.

Beide is in het project Windturbines Haringvlietdam niet van toepassing. Er is hier sprake van een concreet bestemmingsplan/vergunning voor een windenergieproject bestaande uit twee windturbines. Dit is geen kaderstellend programma of plan, aangezien het gaat om een specifiek project op een specifieke locatie. Dit zou anders kunnen zijn wanneer de gemeente bijvoorbeeld een normenkader windenergie voor meerdere locaties binnen de gemeente zou opstellen. Daarbij heeft de provincie Zuid-Holland in 2016 al een plan-m.e.r. doorlopen voor het opnemen van de locatie Haringvlietdam als locatie voor de realisatie van windenergie in de Verordening Ruimte en Mobiliteit. Er is dus al op het niveau van de provincie een milieubeoordeling gemaakt van de geschiktheid van de locatie voor windenergie.

Tot slot heeft de Raad van State in haar uitspraak van 30 juni 2021 aangegeven dat de algemene milieuregels voor windturbines nog steeds mogen worden gebruikt voor één of twee windturbines, zo bevestigt ook de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat in haar Kamerbrief van 16 mei 2022¹. Dit wordt nogmaals bevestigd in de Nota van toelichting behorende bij de tijdelijke overbruggingsregeling windturbineparken² en blijkt ook uit het Activiteitenbesluit en -regeling zelf.³ De uitspraak van de Raad van State gaat er namelijk van uit dat het Activiteitenbesluit niet meer toepasbaar is vanwege een onjuiste implementatie van de Europese SMB-richtlijn. De SMB-richtlijn is in Nederland geïmplementeerd in het Besluit m.e.r. Het Besluit m.e.r. is alleen van toepassing op: "De oprichting, wijziging of uitbreiding van een windturbinepark". Een windturbinepark is volgens de begripsbepaling van het Besluit m.e.r. een "park bestaande uit ten minste drie windturbines". Het Besluit m.e.r. is dus niet van toepassing op één of twee windturbines en dus reikt de uitspraak niet tot projecten van één en twee windturbines. De gemeente Voorne aan Zee heeft er echter zelfstandig voor gekozen om toch locatiespecifieke normen te stellen, als extra, bovenwettelijke voorzorg voor de omgeving. Hiermee gaat de gemeente dus verder dan hetgeen wettelijk vereist is.

¹ Tweede Kamer, 33 612, nr. 81, Structuurvisie Windenergie op land

² Staatsblad 2022, 181: Op 13 mei 2022, is het besluit van 3 mei 2022 tot wijziging van het Activiteitenbesluit milieubeheer en enkele besluiten op grond van de Omgevingswet in verband met jurisprudentie over windturbineparken (tijdelijke overbruggingsregeling windturbineparken) bekend gemaakt. Deze overbruggingsregeling bevat tijdelijke milieuregels voor bestaande windparken (vergund voor 30 juni 2021) naar aanleiding van de uitspraak windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding.

³ Met toevoeging van de tijdelijke overbruggingsregeling windturbineparken (nieuwe paragraaf 3.2.3a) aan Activiteitenbesluit en -regeling is in de bestaande paragraaf 3.2.3, artikel 3.13 (artikel 3.11 in regeling) gewijzigd naar: "Deze paragraaf is van toepassing op het in werking hebben van een windturbine die geen deel uitmaakt van een windturbinepark". Windturbinepark wordt in het Activiteitenbesluit gedefinieerd als "inrichting, bestaande uit ten minste drie windturbines". De Raad van State heeft advies gegeven over de overbruggingsregeling en daarbij het verschil tussen projecten met 1 of 2 windturbines en projecten met 3 of meer windturbines goed bevonden.

Ook de uitspraak inzake windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding van 12 april 2023 bevestigt dat voor het stellen van lokale normen voor windturbines geen afzonderlijk plan-m.e.r. benodigd is.

2.2.2 Lokale normen of (nieuwe) landelijke normen

In veel zienswijzen wordt gevraagd waarom niet gewacht wordt op de nieuwe landelijke normen.

De gemeente Voorne aan Zee (en haar voorganger gemeente Hellevoetsluis) is inmiddels meer dan vier jaar bezig met de voorbereidingen voor het project windturbines Haringvlietdam. In het kader van rechtszekerheid is besloten nu een ontwerpbesluit ter inzage te leggen, te meer omdat de verwachting is dat de nieuwe landelijke normen verdere vertraging zullen oplopen (zie kamerbrief 27 maart 2023; IENW/BSK-2023/64318). Daarnaast heeft de gemeente er bewust voor gekozen om gebruik te maken van de mogelijkheid tot het stellen van lokale normen, omdat daarmee een lokale afweging kan worden gemaakt voor deze specifieke locatie. Nu de Raad van State (zie onder 2.2.4 Uitspraak Raad van State) ook heeft geoordeeld dat lokale normen mogen worden gesteld en de motivering die daaraan ten grondslag ligt vergelijkbaar is met de casus in windpark Haringvlietdam, is er geen reden om geen lokale normen toe te passen.

2.2.3 Overbruggingsregeling windturbines

Een aantal indieners vraagt in hoeverre in het bestemmingsplan rekening is gehouden met de overbruggingsregeling windturbines en lopende RIVM onderzoeken, zoals vermeld in de brief van Minister Jetten van 6 juli 2022.

Door een uitspraak van de Raad van State van 30 juni 2021 over windturbinepark Delfzijl Zuid Uitbreiding kunnen de voorschriften voor windturbines in paragraaf 3.2.3 van het Activiteitenbesluit niet meer worden toegepast. Vanaf 1 juli 2022 is daarom een tijdelijke overbruggingsregeling opgenomen in de wet. Deze geldt echter voor bestaande windparken die reeds gebouwd zijn. Voor nieuwe windparken geldt dat (conform de uitspraak van de Raad van State) bevoegde gezagen eigen lokale normen mogen stellen. Daarop is de overbruggingsregeling dus niet van toepassing. De gemeente Voorne aan Zee heeft daarom locatiespecifieke normen opgesteld voor windturbines Haringvlietdam.

Op het moment dat er nieuwe landelijke regels in werking treden is het afhankelijk van het daarin opgenomen overgangsrecht of de lokale normen blijven gelden, of dat de windturbines Haringvlietdam (eventueel binnen een bepaalde termijn) moeten gaan voldoen aan de landelijke normen. Er is op dit moment echter nog niet bekend hoe de nieuwe landelijke regels eruit zullen zien en of en zo ja welk overgangsrecht van toepassing zal zijn.

2.2.4 Uitspraak Raad van State windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding

Tussenuitspraak 30 juni 2021

Op 30 juni 2021 heeft Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State in de zaak windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding een tussenuitspraak gedaan. Als gevolg van die uitspraak zijn de algemene regels voor windturbines in paragraaf 3.2.3 van het Activiteitenbesluit buiten werking gesteld. De zijn wel gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek naar de milieugevolgen, maar volgens een Europese richtlijn (de SMB-richtlijn) had een milieueffectrapport (MER) moeten worden gemaakt. Dit betekent dat de minister alsnog een planMER moet (laten) opstellen. De Raad van State heeft echter wel de mogelijkheid geboden aan

bevoegde gezagen (gemeenten of provincies) om zelf lokale normen te stellen voor projecten. In dat geval moeten die eigen normen voorzien zijn van een actuele, deugdelijke, op zichzelf staande en op de aan de orde zijnde situatie toegesneden motivering. In de zaak windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding is hiervan gebruik gemaakt door het bevoegd gezag en zijn herstelbesluiten genomen waarin lokale normen zijn opgenomen. De raad van State heeft die herstelbesluiten, inclusief de motivering van de lokale normen, recent getoetst om tot een einduitspraak te komen in deze zaak.

Einduitspraak 12 april 2023

Op 12 april 2023 heeft de Raad van State einduitspraak gedaan inzake het windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding (ECLI:NL:RVS:2023:1433). Uit de einduitspraak blijkt dat het stellen van lokale normen juridisch mogelijk is en voor de motivering van die normen door de gemeente mag worden uitgegaan van de actuele stand van wetenschappelijke kennis. Daarbij rust op een gemeenteraad niet een zelfde onderzoeksplicht als die voor een minister geldt bij het stellen van landelijke normen. De Raad van State geeft aan dat de gemeente bij het vaststellen van die normen een afweging mag maken tussen het belang van het realiseren van windenergie en het belang van de bescherming van omwonenden. In deze uitspraak wordt ook ingegaan op de verschillende deelaspecten die in de normering aan de orde komen: geluid, slagschaduw en lichtschittering en externe veiligheid. Kortweg blijkt uit de uitspraak dat:

- Lokale geluidnormen mogen worden gesteld op basis van de op dit moment beschikbare wetenschappelijke inzichten, waarbij expliciet ook oudere onderzoeken (waaronder het onderzoek van TNO uit 2008) nog bruikbaar worden geacht. Daarbij is het niet noodzakelijk eigen wetenschappelijke (veld)onderzoeken te verrichten;
- De gemeente daarbij een afweging mag maken tussen de belangen van de omgeving en de belangen van het project. Er hoeft geen sprake te zijn van nul hinder;
- De gemeente de vrijheid heeft om, mits gemotiveerd, een normsystematiek te kiezen. L_{den} / L_{night} is daarbij een geschikte systematiek voor het normeren van windturbinegeluid die uitvoerbaar en handhaafbaar is. Er is geen reden om een andere geluidsmaat te hanteren omdat die betere bescherming zou bieden;
- Voor externe veiligheid mag de gemeente aansluiten bij een risicobenadering, waarbij de handreiking risicozonering windturbines de meest recente inzichten bevat en toepasbaar is;

In deze nota van antwoord wordt op specifieke punten verwezen naar de uitspraak bij de betreffende onderwerpen.

2.2.5 Vindbaarheid lokale normen

De normen voor de windturbines Haringvlietdam zijn opgenomen in de planregels in het ontwerpbestemmingsplan in paragraaf 3.3 van de planregels. Alle juridisch bindende regels die van toepassing zijn op het project worden in de planregels opgenomen. Dit is wettelijk zo bepaald. Veel mensen zijn echter niet dagelijks bezig met bestemmingsplannen en milieu- of ruimtelijke ordeningswetgeving, waardoor het voor hen niet altijd duidelijk is waar dit soort zaken te vinden zijn. De mogelijke uitgangspunten voor de lokaal te hanteren normen voor geluid, slagschaduw en externe veiligheid komen bovendien in meerdere bijlagen aan de orde, terwijl de lezer vooral zal willen weten welke norm uiteindelijk gehanteerd gaat worden. De gemeente heeft daarom, naar aanleiding van het (partiële) advies van de Klankbordgroep een samenvatting van de milieunormen opgenomen in het begin van het ontwerpbestemmingsplan in paragraaf 1.5.

2.2.6 Betrokkenheid Klankbordgroep

In verschillende zienswijzen wordt betoogd dat de Klankbordgroep onvoldoende tijd heeft gekregen om een gedegen advies uit te brengen over het ontwerpbestemmingsplan en dat het bestaansrecht van de Klankbordgroep onzeker is. De gemeente zou uit moeten spreken hoe zij de adviserende rol van de Klankbordgroep ziet; de gemeenteraad zou de Klankbordgroep tot adviesorgaan hebben aangewezen. De gemeente moet de Klankbordgroep voldoende tijd geven om een advies te kunnen opstellen en ook inhoudelijk aangeven waarom bepaalde adviezen wel of niet worden meegenomen. In de gemaakte afspraken over de werkwijze van de Klankbordgroep is een termijn van 2 weken voor het opstellen van een reactie opgenomen. Het College heeft besluitvorming over het ontwerpbestemmingsplan uitgesteld om aan deze termijn te kunnen voldoen. Gedurende deze termijn heeft de Klankbordgroep een partieel advies gegeven. Naar aanleiding van het partiële advies van de Klankbordgroep is onder meer een heldere samenvatting van de locatiespecifieke normen opgenomen en zal worden uitgegaan van een aparte nachtelijke geluidsnorm (L_{night}). De Klankbordgroep heeft meer tijd gevraagd om een volledig advies te kunnen afgeven. Het College heeft de Klankbordgroep daartoe inmiddels de tijd tot 30 april 2023 gegeven.

Overigens zijn eerder met de Klankbordgroep het voorontwerp-bestemmingsplan en het onderzoek naar en het daaropvolgende advies over de lokale normen besproken. Suggesties en opmerkingen vanuit de Klankbordgroep hebben ook geleid tot aanpassingen of toezeggingen, zoals het opnemen van een eis ten aanzien van laagfrequent geluid (windturbines dienen te voldoen aan de uitgangspunten van de Vercammen-curve en na plaatsing dient een meting verricht te worden) en een lagere geluidsnorm dan 47 dB in L_{den} ter plaatse van woningen in de omgeving.

De Klankbordgroep is door gemeente en initiatiefnemer gezamenlijk in het leven geroepen. Op verzoek van de Klankbordgroep heeft het College van B&W de rol als 'adviserend' omschreven; de gemeenteraad heeft hier geen aparte uitspraak over gedaan. In deze Nota van antwoord zal ook worden aangegeven wat met het advies van de klankbordgroep wordt gedaan; en het zal ook volgens de afspraken aan de orde komen in het hoofdstuk procesparticipatie in het bestemmingsplan. De rol van de Klankbordgroep is in tijd niet beperkt tot de vaststelling van het bestemmingsplan, in de afspraken zijn op verzoek van de initiatiefnemer onder andere ook afspraken gemaakt over betrokkenheid van omwonenden via de Klankbordgroep tijdens de bouw en de exploitatie van de windturbines.

2.2.7 Participatie

In verschillende zienswijzen wordt ingegaan op (financiële) participatie. Van de bijdrage vanuit de exploitatie van de windturbines aan een Gebiedsfonds wordt gesteld dat deze te beperkt is en lager ligt dan in de Leidraad Windenergie Voorne Putten is genoemd. Er komen obligaties, terwijl deze Leidraad ervan uitgaat dat omwonenden voor minimaal 25% mede-eigenaar moeten kunnen worden. De indieners wijzen er daarbij op dat, zoals bekend, participatie leidt tot vergroting van het draagvlak en minder ervaren hinder. Met de initiatiefnemer zijn verschillende afspraken gemaakt, waaronder een bijdrage aan het Gebiedsfonds die hoger ligt dan de uitgangspunten van de Gedragscode van de windenergiebranche. In de Leidraad staat aangegeven dat van financiële bijdrages en mede-eigenaarschap alleen uitgegaan kan worden als het project daarmee haalbaar is. Zowel initiatiefnemer als gemeente hebben overleg gehad met de Energiecoöperatie Voorne-Putten, waarbij is gekozen voor de uitgifte van obligaties. Wij zijn het met indieners eens dat participatie in principe leidt tot een groter draagvlak, maar verwachten niet dat dit zou betekenen dat de inhoudelijke aandachtspunten uit de zienswijzen op voorhand worden weggenomen.

2.3 Geluid

Veel zienswijzen gaan in op de verwachte hinder als gevolg van geluid. Daarbij wordt veel gewezen op de systematiek van de jaargemiddelde Lden norm waarvoor indieners liever een andere methodiek en andere grenswaarde (maximaal 35 dB) zouden zien, daarbij onder andere verwijzend naar de uitspraken van dhr. Jan de Laat hierover. Daarnaast wordt door indieners verzocht om ook een nachtelijke geluidnorm op te nemen. Tot slot gaan veel zienswijzen in op verwachte hinder en gezondheidseffecten door laagfrequent geluid en wordt verzocht om het opnemen van een richtlijn hiervoor die hiertegen beschermt. Tot slot zijn indieners van mening dat de lokale normen voor de windturbines Haringvlietdam niet overzichtelijk vindbaar zijn in de stukken. Hieronder wordt per thema ingegaan op deze aspecten.

2.3.1 Jaargemiddelde (Lden) als norm

De afkorting Lden staat hierbij voor Level day-evening-night, het gemiddelde over een dag. In de geluidsnorm voor windmolens wordt geen rekening gehouden met achtergrondgeluid op een specifieke locatie. De windmolens moeten 'op zichzelf' altijd aan de norm van Lden 47 dB voldoen. Het geluid van windmolens op het niveau van de geluidnorm van 47 dB Lden is te vergelijken met het geluidniveau van een normaal gesprek.

De Lden is een theoretisch getal; dat komt omdat dit getal door zogenaamde "straf" factoren hoger ligt dan de werkelijke gemiddelde geluidbelasting. De werkelijke geluidbelasting op de gevel door de windturbines ligt 2-4 dB(A) lager dan de norm in Lden.

Omgevingsgeluid wordt 's avonds en 's nachts als meer hinderlijk ervaren dan overdag vanwege een stillere omgeving en kan daardoor ook leiden tot slaapverstoring. Het geluid dat een windmolen in de avond en nacht maakt, telt in de Lden norm dan ook zwaarder mee. Bij het geluid in de avondperiode wordt altijd 5 decibel opgeteld en bij het geluid in de nacht 10 decibel.

De term jaargemiddeld wekt voor sommigen de suggestie dat het op het ene moment heel erg luid kan zijn en op het andere moment heel erg rustig. Daarbij zien indieners als belangrijke aandachtspunten dat de gehanteerde Lden een jaargemiddelde maat of geluidsindicator is waarbij geluid wordt uitgemiddeld over een jaar en er geen relatie is van de Lden met op enig moment ondervonden hinder. De kernvraag is daardoor voor de keuze van de geluidsmaat: is het wenselijker om maximale gemiddelde geluidsniveaus vanuit kortere óf langere periodes te normeren? Dus normeren per dagdeel, per dag (etmaal) of per jaar (of een periode daartussen in).

Een norm die een dagdeel, een etmaal of langer normeert, maximeert het geluid voor de betreffende periode. Vervolgens is de feitelijke geluidsbelasting afhankelijk van de windcondities binnen die periode. Een kleinere periode normeren leidt alleen tot een verschil in de geluidsbelasting als een lagere waarde wordt genormeerd dan het maximum op basis van de combinatie van bronvermogen en (maximale) windcondities.

Met andere woorden: een norm voor een langere periode normeert ook de kortere periodes en vice versa. Dit betekent dat zowel de kortere periodes (dag, avond, nacht, etmaal) als langere (bijvoorbeeld een jaar) gebruikt kunnen worden als geluidsmaat voor windturbines. Een windturbine kan immers niet 'harder' worden gezet, en daardoor niet meer geluid produceren dan het maximale bronvermogen bij maximale

windsnelheid. Dit maximum wordt veelal bereikt vanaf circa windkracht 5-6 op ashoogte. Het normeren van de maximale gemiddelde geluidsbelasting voor kortere periodes om (piek)hinder te normeren regelt indirect ook een maximum voor de gemiddelde geluidsbelasting voor de langere periode(s). In plaats van de keuze voor de periode van de norm is voor de normstelling ter regulering van de geluidsbelasting eerder van belang wat de hoogte daarvan is. De hoogte van de norm, dus de absolute waarde die wordt toegestaan, is bepalend voor de mate van hinder; de geluidmaat zelf is eigenlijk van ondergeschikte aard daarbij.

Voor de geluidbelasting bij de dichtstbijgelegen woning (Duinweg 9, Hellevoetsluis, L_{den} 43 dB) betekent dit dat het daadwerkelijk optredende geluidniveau (bij de maximale geluidemissie van de windturbine) circa 39-41 dB(A) is. Hoger is technisch gezien niet mogelijk, ook niet wanneer de windturbine een half jaar stil zou staan. Bij woningen op toenemende afstand wordt dit uiteraard lager.

Er is bewust gekozen voor het opnemen van een L_{den} norm. Hiervoor zijn een aantal belangrijke redenen:

1. Deze systematiek (L_{den}) sluit aan bij normsystematieken voor andere geluidbronnen en komt voort uit de Europese richtlijn voor Omgevingslawaaai. Alhoewel deze richtlijn strikt genomen geen implementatie van deze maat voor alle geluidsbronnen vereist, is er wel een streven naar harmonisatie naar deze norm en is dit in het belang van het kunnen vergelijken en cumuleren van het geluid van verschillende bronnen ook relevant. Het sluit daarbij ook goed aan bij andere geluidbronnen die een min of meer continue geluidsbelasting geven en waarbij eveneens de dosis-effectrelatie voor (voornamelijk⁴) de maximaal aanvaardbaar geachte hinder de onderliggende onderbouwing is.
2. Er is voldoende inzicht uit de wetenschappelijke onderzoeken over een periodenorm. De onderzoeken zijn namelijk gebaseerd op de hinderbeleving bij mensen woonachtig in de omgeving van windturbines. Hinder is gerapporteerd op basis van langdurige en herhaalde geluidsbelasting (blootstelling) over langdurige periodes, waarvan verschillende omstandigheden onderdeel zijn (veel wind, weinig wind, korte periodes, lange periodes van wind, overdag, avond, nacht). Het normeren van een langere periode heeft als nadeel dat in de beeldvorming individuele periodes niet genormeerd lijken en dat 'compensatie' plaatsvindt (het effect wordt 'uitgemiddeld'). Zoals hiervoor aangegeven, is dat echter niet het geval: met een jaargemiddelde norm zijn impliciet ook kortere periodes genormeerd.
3. Er is voor de L_{den} norm een goede dosis-hinderrelatie beschikbaar vanuit wetenschappelijk onderzoek (en sluit aan bij het advies van de wereldgezondheidsorganisatie, WHO). Er is daarom goed bekend wat de gevolgen zijn van een bepaalde geluidbelasting, ongeacht het aanwezige achtergrondgeluid. Er is geen wetenschappelijk onderzoek dat aantoont dat een andere dosismaat sterke voordelen heeft of de voorkeur verdient.

Een van de kritiekpunten is dat met een jaargemiddelde geluidsmaat er eigenlijk geen relatie meer is met de op enig moment door omwonenden ondervonden hinder. Die kanttekening geldt echter voor alle geluidsmaten die uitgaan van een langere periode ($L_{A,r,LT}$, L_{etmaal} en L_{den}), of dit nu dag, avond, nacht, etmaal of jaar is. Met uitzondering van het L_{Amax} geldt dat het allemaal gemiddelde geluidsniveaus zijn^[1].

⁴ Let op: voor een aantal geluidsbronnen zijn naast hinder ook andere gezondheidseffecten vastgesteld afhankelijk van de dosis. Deze zijn daar ook betrokken bij de bepaling van de norm, zie ook de onderbouwing van de WHO guidelines uit 2018.

^[1] L_{Aeq} is ook een gemiddeld geluidniveau, maar bij L_{Aeq} gaat het om een (in vergelijking met $L_{A,r,LT}$ en L_{den}) korte periode (bijvoorbeeld 10 seconden of enkele minuten).

De door omwonenden ervaren hinder wordt bepaald door individuele aspecten van de betrokken persoon waarmee het specifieke hindermoment voor elke persoon anders kan zijn. Er kan dus geen geluidsmaat beschikbaar zijn die volledig tegemoet komt aan de bescherming van de hinder ervaring voor elke omwonende op elk moment van hinderbeleving. Een geluidsmaat en normering kan wel het totale geluid verlagen waarvan verschillende individuen profijt kunnen hebben. De kanttekening geldt dus voor alle denkbare geluidsmaten. Tot slot zij nog opgemerkt dat de Raad van State in de uitspraak over Delfzijl-Zuid (zie 2.2.4) heeft ingestemd met de L_{den} als bruikbaar te hanteren normsystematiek.

2.3.2 Lagere normwaarde

In het kader van het bestemmingsplan is een onderzoek naar de milieugevolgen van de windturbines op de Haringvlietdam uitgevoerd door Pondera Consult en is de geluidbelasting op de omgeving nauwkeurig in beeld gebracht. De gemeente heeft vervolgens aan adviesbureau Bosch en Van Rijn gevraagd een advies uit te brengen over een passende normstelling voor deze specifieke locatie. Uit de onderzoeken blijkt dat de maximale geluidbelasting ter plaatse van woningen van derden L_{den} 43 dB / L_{night} 37 dB of lager bedraagt. Uit het rapport van Pondera blijkt verder dat 92% van de woningen een geluidbelasting van L_{den} 40 dB / L_{night} 34 dB of lager ervaart. Dit ligt in alle gevallen ruim onder de advieswaarde van de WHO (L_{den} 45 dB). Er is dan ook geen wetenschappelijke aanleiding om een lagere normwaarde te stellen dan de advieswaarde van de WHO, zeker nu duidelijk is dat de daadwerkelijk optredende geluidbelasting hier in alle gevallen al (ruim) onder zal blijven.

Doordat de uitspraken van dhr. De Laat in de media niet gebaseerd zijn op gepubliceerd wetenschappelijk onderzoek is het voor de gemeente niet mogelijk deze uitspraken of het eventueel uitgevoerde onderzoek op waarde te kunnen schatten en beoordelen, of dit mee te nemen in de afweging.

2.3.3 Nachtelijke geluidnorm (L_{night})

Het opnemen van een L_{den} norm betekent dat ook automatisch de nachtelijke periode wordt genormeerd. Deze zit immers opgenomen in de L_{den} systematiek (level day, evening, night). Veel zienswijzen vragen echter om het opnemen van een expliciete norm voor de nachtperiode (L_{night}), zodat dit ook afzonderlijk geborgd is. De gemeente is daarom voornemens om een L_{night} bepaling toe te voegen aan het bestemmingsplan. Deze bedraagt dan maximaal L_{night} 39 dB (aansluitend bij de al opgenomen norm van L_{den} 45 dB).

Er is geen reden vanuit wetenschappelijk onderzoek een lagere nachtelijke geluidnorm te hanteren. Daarbij blijkt uit het milieuonderzoek van Pondera voor windturbines Haringvlietdam dat voor meer dan 97% van de woningen in de omgeving de optredende L_{night} waarde 35 dB of lager is, zonder dat er verder maatregelen worden genomen. Ook vanuit dat perspectief is er dus geen reden om een strengere norm te hanteren.

2.3.4 Laagfrequent/infra geluid en tonaliteit

Laagfrequent geluid (LFG) is geluid met een zeer lage frequentie, tussen de 20Hz en circa 100/125Hz. Beneden 20 Hz spreken we van infrageluid. Bijna alle geluidbronnen produceren een combinatie van 'gewoon' geluid en LFG. De voornaamste bronnen van LFG zijn wegverkeer, railverkeer en vliegverkeer. Ook airconditioning, mechanische ventilatie en windturbines zijn bronnen van LFG. LFG is altijd onderdeel van het totale (hoorbare en onhoorbare) geluid, waarin ook de hogere frequenties zijn meegenomen. Het

is dus geen op zichzelf staand fenomeen. Uit metingen aan windturbines is bekend dat het aandeel LFG in windturbinegeluid zeer beperkt is en de optredende geluidniveaus ter plaatse van woningen zijn relatief laag (in vergelijking met andere geluidbronnen). Er is geen wetenschappelijk bewijs dat specifiek laagfrequent geluid leidt tot andere hinder of (gezondheids)klachten dan hoorbaar geluid⁵⁶. Er is dus ook geen reden om te wachten op de uitkomsten van landelijke normen, aangezien het niet aannemelijk is dat hier nieuwe inzichten uit voort zullen komen ten aanzien van laagfrequent geluid. Mede vanwege reacties tijdens (digitale) informatiebijeenkomsten over de windturbines en vanuit de Klankbordgroep over LFG is in het ontwerpbestemmingsplan opgenomen dat de initiatiefnemer moet aantonen dat de windturbines aan de zogenaamde Vercammen-curve voldoen, om daarmee een garantie te geven dat mogelijke hinder van LFG zoveel mogelijk wordt voorkomen. Het hanteren van de Vercammen-curve voor windturbines was eerder ook al als uitgangspunt opgenomen in het geluidsbeleid van de gemeente.

De ‘bromtonen’ waar in sommige zienswijzen naar verwezen wordt zijn het gevolg van ‘tonaal’ (laagfrequent) geluid. Dit is iets anders dan gewoon laagfrequent geluid en vrijwel altijd het gevolg van een probleem met de bron (motor, ventilator of bijvoorbeeld een windturbine). Het gaat daarbij ook om hoorbaar geluid.

Om te voorkomen dat dit optreedt zal een bronmeting aan de windturbines worden gedaan. Dit is vastgelegd in het bestemmingsplan. Met deze bronmeting kan objectief vastgesteld worden of sprake is van tonaliteit in het geluid. Dit mag namelijk niet voorkomen. Deze meting wordt gedaan binnen zes maanden nadat de windturbines in bedrijf zijn genomen. Indien de windturbines niet voldoen aan de opgegeven waarden van de fabrikant, of wanneer sprake is van tonaliteit, of wanneer de bronvermogen metingen leiden tot het optreden van een geluidniveau ter plaatse van woningen boven de in het bestemmingsplan opgenomen norm, zal dit tot aanpassingen moeten leiden.

2.3.5 Amplitudemodulatie

Amplitudemodulatie (AM) is het verschijnsel dat de sterkte van het geluidniveau varieert met een ritme. Dit ritme is bij windturbinegeluid gelijk aan het passeren van de turbinebladen. Omdat een waarnemer op de grond vooral het neergaande blad hoort, is dit een inherent verschijnsel van windturbinegeluid. De waarnemer hoort ieder blad afzonderlijk. AM ziet, met andere woorden, op het pulserende karakter van het geluid van windturbines.

Onder specifieke voorwaarden is de amplitudemodulatie soms duidelijker hoorbaar. Dit kan bijvoorbeeld optreden als er een groter verschil dan normaal is in windsnelheid tussen verschillende luchtlagen op verschillende hoogtes. In dat geval zal het blad tijdens de omwenteling te maken krijgen met verschillende windsnelheden. Hierdoor kan het karakter van het geluid veranderen. De vorm (/sterkte) van AM heeft verschillende benamingen (other AM (OAM) of extreme AM (EAM), ook wel enhanced AM genoemd).

Amplitudemodulatie kan worden uitgedrukt in de modulatie diepte. Dit kan worden aangeduid als het verschil tussen het hoogste geluidniveau en het laagste geluidniveau tijdens het rondgaan van het blad⁷.

⁵ Frits van den Berg, 2022; Laagfrequent en infrageluid, Feit en fictie over de gezondheidseffecten (in Geluid, jaargang 45, nr. 4 december 2022. NP/GELUIDD-MI22004

⁶ Marshall, et al, 2023; The Health Effects of 72 Hours of Simulated Wind Turbine Infrasound: A Double-Blind Randomized Crossover Study in Noise-Sensitive, Healthy Adults; <https://ehp.niehs.nih.gov/doi/10.1289/EHP10757>

⁷ Er is geen algemeen geaccepteerde definitie.

Het gemiddelde geluidniveau van een geluid met of zonder AM kan gelijk zijn. AM wil alleen maar zeggen dat het geluid varieert in sterkte. De modulatie diepte is dus geen toename van het (gemiddelde) totale geluidniveau. Windturbinegeluid met een modulatie diepte van 4,5 dB kan hetzelfde equivalente geluidniveau (L_{Aeq}) hebben als windturbinegeluid met een modulatie diepte van 2 dB. De mate van voorkomen van dergelijke (extreme) modulatie dieptes is daarnaast gering (minder dan 0,13% van de tijd blijkt uit een onderzoek 'Massachusetts Study on wind turbine acoustics, RSG februari 2016').

Amplitudemodulatie is dan ook niet een separaat aspect van windturbinegeluid, maar een integraal onderdeel van windturbinegeluid. Als zodanig is het dus niet separaat genormeerd, maar biedt de algemene geluidsnorm ook bescherming tegen AM. Amplitudemodulatie is dus een kenmerkende karakteristiek van windturbinegeluid. De hinderlijkheid van windturbinegeluid is door middel van onderzoek bij mensen woonachtig in de omgeving van windturbines onderzocht (waaruit de dosis-hinderrelaties volgen); waarbij 'windturbinegeluid' als bron is beoordeeld door de betreffende personen. Met andere woorden: het ervaren windturbinegeluid is onderzocht, met alle kenmerken zoals optredend AM, en is daarmee de basis voor de opgegeven hinderbeleving. Specifieke losse kenmerken van windturbinegeluid (zoals bijv. amplitudemodulatie of het aandeel laagfrequent geluid) zijn daarbij niet los onderzocht en uit de beschikbare resultaten van het onderzoek blijkt ook niet dat AM een separaat relevant element is.

2.3.6 Aantal gehinderden

Een aantal zienswijzen stelt dat het aantal (ernstig) gehinderden dat in de onderzoeken wordt bepaald te laag is ingeschat, omdat deze gebaseerd is op een landelijk gemiddelde. Volgens indieners wonen in het gebied mensen vanwege de rust en stilte en zijn zij extra gevoelig voor geluid.

In de onderzoeken is inzichtelijk gemaakt welke geluidbelasting op de omgeving te verwachten is en is indicatief aangegeven wat op basis van de algemene dosis-hinderrelatie te verwachten is. Er bestaan geen gebiedsspecifieke dosis-hinderrelaties, noch worden dergelijke gebiedsspecifieke dosis-hinderrelaties voor andere geluidbronnen gehanteerd.

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt⁸ (hetgeen overigens niet uniek is voor windturbinegeluid) dat de hinderbeleving ook door verschillende niet-akoestische factoren wordt beïnvloed, waaronder de tevredenheid met en begrip van de procedure, economisch profijt, welbevinden, zicht op de turbines, etc.. Hinderbeleving is ook gerelateerd aan persoonlijke kenmerken, zoals geluidgevoeligheid, opinies en dergelijke. Deze aspecten kunnen sterk verschillen per specifieke locatie. De dosis-effectrelatie die uit wetenschappelijk onderzoek volgt is echter wel de objectieve indicator voor het percentage van de bevolking dat kans heeft (ernstige) hinder te ervaren. Het is in de motivering voor de normstelling dan ook gebruikt als geobjectieerde maatstaf om de te verwachten milieugevolgen aan de ene kant te kunnen vergelijken met de gevolgen van een andere norm aan de andere kant.

2.3.7 Gezondheidseffecten

Veel zienswijzen gaan in op zorgen die leven op het gebied van gezondheidseffecten van windturbines. Het gaat dan met name om zorgen over de gevolgen van geluid, trillingen en/of laagfrequent geluid, hart- en vaatziekten en/of concentratiestoornissen. Daarbij wordt in enkele zienswijzen gevraagd om toepassing

⁸ O.a.: Jansen, S. A., Vos, H., & Eisses, A. R. (2008). Hinder door geluid van windturbines: dosis-effectrelaties op basis van Nederlandse en Zweedse gegevens.

van het voorzorgsbeginsel, waarbij – totdat met zekerheid kan worden uitgesloten dat er effecten kunnen optreden – geen besluit zou moeten worden genomen.

Het RIVM en de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) hebben onderzoek gedaan naar de gevolgen van windturbines op de volksgezondheid. Uit deze rapporten blijkt dat blootstelling aan geluid (alle soorten geluid) kan leiden tot hinder of aan stress gerelateerde klachten, met name in de nachtperiode in geval van slaapverstoring. Dat geldt ook voor geluid van windturbines. Voor andere gezondheidseffecten dan hinder ontbreekt volgens deze onderzoeken consistent bewijs. Ook is niet gebleken dat laagfrequent geluid bij windturbines zorgt voor extra hinder (zie ook paragraaf 2.3.4.).

Uit het rapport van de WHO blijkt verder dat negatieve gezondheidsgevolgen zich kunnen voordoen in verband met (ernstige) hinder en van die hinder kan zowel boven als beneden de advieswaarde sprake zijn. Uit voorzorg hanteert de WHO een advieswaarde van L_{den} 45 dB om onaanvaardbare hinder en daarmee samenhangende gezondheidseffecten te voorkomen. Boven deze advieswaarde is het aantal gehinderden hoger dan onder de advieswaarde, maar ook onder de advieswaarde zal sprake zijn van een bepaalde mate van hinder. Uit wetenschappelijke onderzoeken volgt niet dat er een verschil is in de aard van gezondheidseffecten bij een geluidbelasting van boven of onder de advieswaarde. Met andere woorden: geluid kan leiden tot hinder en hoe harder het geluid, hoe groter de kans op hinder.

Verder is er geen wetenschappelijk bewijs voor een verband tussen (laagfrequent) geluid en infrageluid van windturbines en het "Wind Turbine Syndrome" (WTS) of "Vibro Acoustic Disease" (VAD), zo wordt ook gesteld door de deskundigen van de Raad van State in de zaak windpark Delfzijl Zuid uitbreiding (zie ook 2.2.4).

In tegenstelling tot wat in de zienswijzen wordt beweerd betekent het voorzorgsbeginsel dat een afweging moet worden gemaakt of een bepaald risico, in dit geval de kans op (ernstige) hinder, maatschappelijk aanvaardbaar is. Daarbij betekent dit niet dat er nul hinder als uitgangspunt moet gelden, maar wel dat een norm de kans op hinder voldoende beperkt.

2.3.8 Handhaafbaarheid normen

Enkele zienswijzen stellen dat een jaargemiddelde norm niet handhaafbaar is, onder andere omdat niet gemeten kan worden.

Het handhaven van een jaargemiddelde norm in L_{den} is op zichzelf goed mogelijk, alleen vindt dit niet plaats via een momentane geluidmeting. Reden is dat de geluidmaat uitgaat van gemiddelden voor een dag, avond, nacht, etmaal of langere perioden. Door het variëren van windsnelheid, windrichting en de duur is een geluidsmeting bij een windturbine per definitie een momentopname. Handhaving van de geluidsmaat is mogelijk op basis van het bronvermogen en op basis van de vereiste registratie van de windcondities over een periode.

In de planregels (artikel 3.3.1 onder c.) van het Ontwerpbestemmingsplan is opgenomen dat het 'Reken- en meetvoorschrift windturbines' (Bijlage 4 bij de Regeling algemene regels voor inrichtingen milieubeheer) van toepassing is. Onder 2.6 van deze bijlage is beschreven hoe de handhaving moet plaatsvinden.

Specifiek in dit project is voorgeschreven dat er een controle van het bronvermogen van de windturbine zal plaatsvinden direct na realisatie. Hiermee wordt tevens gemeten of de geluidemissie van de windturbines voldoet aan de opgave van de vergunningaanvraag. Eventueel kan – indien er op een later moment aanleiding voor bestaat – een extra controlemeting door de handhavende milieudienst worden uitgevoerd.

2.4 Overige milieuaspecten

2.4.1 Bisphenol-A en bladerosie

In zienswijzen wordt aandacht gevraagd voor het gebruik van de stof Bisphenol-A in de bladen van windturbines, ook in relatie tot gezondheid. Bisphenol-A (ook bekend onder de afgekorte naam BPA) is een weekmaker die veel gebruikt wordt in de productie van polycarbonaat plastic, epoxyhars en veel andere algemene producten zoals speelgoed, drinkflessen en contactlenzen. Bij de productie van windturbines wordt dit materiaal niet gebruikt. Het wordt gebruikt bij de bereiding van epoxyhars die weer gebruikt wordt om windturbinebladen te maken. De windturbinebladen bestaan uit glasvezel, epoxyhars en soms koolstofvezels. Echter de productie van de bladen zelf gebruikt geen BPA, dit gebeurt alleen in het proces van het produceren van de hars. De bladen worden vervolgens geschilderd met een speciale beschermende coating.

Als gevolg van erosie (die optreedt bij ieder object waarop verf aanwezig is, zoals een huis of auto) zal jaarlijks ongeveer 1.000 gram van deze beschermende coating van de bladen per windturbine eroderen⁹. Dit betreft chemisch inactieve polymeerdeeltjes. Met andere woorden: er is geen sprake van het vrijkomen van BPA als gevolg van bladerosie, noch is er sprake van een fijnstofprobleem als gevolg van windturbines.

Een recent rapport van TNO schat dat de totale jaarlijkse emissie van alle microplastics in Nederland naar het milieu ongeveer 5000 ton bedraagt, waarbij autobanden (~2000 ton), verpakkingen (~1500 ton), en landbouwplastics (~800 ton) de grootste bronnen zijn. De geschatte bijdrage van windturbines op land aan de landelijke emissie van microplastics is minder dan 0,0002% tot 0,8%, waarbij het laatste getal een absolute worst case inschatting betreft.

Tot slot wordt opgemerkt dat BPA veel wordt gebruikt in de (voedsel)verpakkingsindustrie. In 2015 is het product door de Europese Voedselveiligheidsorganisatie (EFSA) aangemerkt als ongevaarlijk voor de volksgezondheid en bruikbaar voor direct contact met voedsel¹⁰.

2.4.2 SF6 gas

SF6 is een veelgebruikt isolatiegas tegen stroomvonken dat gebruikt wordt in hoogspanningsschakelaars, bijvoorbeeld in transformatoren. Het wordt in het merendeel van de hoogspanningsschakelaars gebruikt. Ongeacht of deze bij een windturbine, zonnepark, warmtekrachtkoppeling of gascentrale worden gebruikt. Ook in het distributienet komen deze transformatoren voor, dus bijvoorbeeld her en der in de

⁹ RIVM, Eerste inzicht in emissies van chemische stoffen bij windturbines op land; Resultaten quickscan, April 2023

¹⁰ Scientific Opinion on the risks to public health related to the presence of bisphenol A (BPA) in foodstuffs: Executive summary (2015)

transformatorhuisjes in de wijken die de elektriciteit naar de verbruikers brengen. Voor het SF6-gas geldt dat het gebruik in windturbines klein is. Per turbine wordt er ongeveer 10 kg SF6 gebruikt, inclusief het SF6 dat gebruikt wordt voor de schakelaars en transformator. De kans dat het gas vrijkomt is klein. Een lekkage van SF6 kan ontstaan bij machinaal falen, slijtage, onderhoud of het afbreken van de windturbines en wordt geschat op minder dan 0,1% per jaar uit een windturbine⁹. Er zijn dus nauwelijks gevolgen van het gebruik van SF-gas. Daarbij komt dat er momenteel in de hoogspannings-branchen gewerkt wordt aan alternatieven en een eerste windturbinefabrikant binnenkort de eerste SF6-vrije hoogspanningsswitches levert.

Om de uitstoot van het broeikasgas SF6 in perspectief te plaatsen, de aan SF6 gerelateerde uitstoot per windturbine over 15 jaar komt overeen met circa 530 Kg CO2-uitstoot. De CO2 besparing die de voorziene windturbines per stuk realiseren is circa 107.100.000 kg. De aan SF6 gerelateerde uitstoot is dus 0,0005% van de vermeden CO2-uitstoot en wordt door de windturbine ruimschoots gecompenseerd. Anders bekeken: 530 Kg CO2-uitstoot over 15 jaar is minder dan één personenauto met verbrandingsmotor in één jaar uitstoot¹¹. De positieve bijdrage van de windturbines aan het voorkomen van klimaatveranderingen wegen dus ruimschoots op tegen de verwaarloosbare gevolgen van SF6 gas in de windturbines, zo stelt ook het RIVM⁹.

2.4.3 Recreatie

In de zienswijzen wordt ingegaan op het feit dat de locatie van het project ook een recreatiegebied is en er recent investeringen in de recreatieve voorzieningen in het gebied zijn gedaan. Volgens de indieners gaat de realisatie van de twee windturbines niet samen met de recreatieve doelen van het gebied.

In het kader van het bestemmingsplan is onderzoek gedaan naar de verwachte gevolgen van de realisatie van de twee windturbines op recreatie. De resultaten van dit onderzoek zijn in paragraaf 5.9.2. van de toelichting op het bestemmingsplan beschreven. Het onderzoek zelf vormt bijlage 15 bij het bestemmingsplan.

Gezien de recente ontwikkelingen is het Quackstrand een stuk aantrekkelijker geworden. Hierdoor is niet te verwachten dat gasten die in de nabijheid verblijven voor een ander strand zullen kiezen. Er zou wel een negatief effect kunnen zijn voor daggasten die bij Boelies of The Shamrock Inn gast zijn. Daarom is een planregel opgenomen om effecten voor deze horeca te voorkomen.

Deze aanvullende planregel voor slagschaduw is opgenomen in het bestemmingsplan (om hinder voor horecabezoekers in het hoogseizoen te voorkomen). Concreet mag er maximaal 30 minuten slagschaduw per jaar optreden gedurende de periode van 1 mei tot en met 15 september tijdens openingstijden van de horecagelegenheden. Er is maximaal 30 minuten toegestaan omdat er altijd enige tijd (circa 1 minuut) nodig is om de windturbine uit te schakelen nadat de zonnenschijnsensor detecteert dat er sprake kan zijn van slagschaduw. Doel van de planregel is de optredende slagschaduw op de twee horecagelegenheden geheel te voorkomen in het hoogseizoen.

Voor strandbezoekers worden geen nadere maatregelen nodig geacht omdat enerzijds het geluid van de windturbines overstemt wordt door het achtergrondgeluid van andere recreatieve activiteiten op het strand en de windturbines bovendien op zonnige zomerdagen minder geluid produceren omdat dit veelal dagen

¹¹ de uitstoot van 1 liter benzine die verbruikt wordt in een verbrandingsmotor is circa 2.269 gram CO₂

zijn waarop het beperkt waait. In het onderzoek naar slagschaduw (bijlage 6 bij het bestemmingsplan) is inzichtelijk gemaakt welke slagschaduw op het strand kan optreden. Gezien de stand van de windturbines ten opzichte van het strand kan dit alleen in de avonduren (na 17:30 uur) optreden, wanneer de meeste strandgasten inmiddels weer vertrokken zullen zijn. Het gaat daarnaast om een beperkte duur per jaar, afhankelijk van de locatie op het strand tussen de 20-75 uur per jaar. Daarmee is de verwachting dat dit geen significant effect heeft op de recreatiemogelijkheden op het strand.

2.4.4 Luchtvaartverlichting

In meerdere zienswijzen komt naar voren dat gevreesd wordt voor hinder door knipperende verlichting bovenop de windturbines. Gevraagd wordt of het mogelijk is om luchtvaartverlichting alleen in te schakelen indien dit noodzakelijk is.

In de regels van het bestemmingsplan is een voorwaarde opgenomen dat de windturbines moeten worden voorzien van obstakelverlichting op basis van een goedgekeurd verlichtingsplan door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). In dit verlichtingsplan wordt ook ingegaan op de mogelijkheden om effecten te beperken (bijvoorbeeld door vastbrandende verlichting en/of gebruik van een transpondersysteem waarmee de verlichting alleen brand bij nadere vliegtuigen of helikopters). Voor toepassing van een transpondersysteem moet toestemming gevraagd worden bij ILT. De gemeente streeft ernaar om effecten zoveel mogelijk te beperken en heeft een voorkeur voor het toepassen van een dergelijk systeem.

2.4.5 Vogeldetectiesysteem

In enkele zienswijzen wordt verzocht om de toepassing van een vogelradar of vogeldetectiesysteem dat de windturbines uit kan schakelen indien er risico's voor vogels ontstaan. Dit is nu niet voorgeschreven in het bestemmingsplan.

Er zijn de afgelopen jaren steeds meer systemen ontwikkeld die vogels kunnen signaleren en de windturbines automatisch afschakelen bij risico's op aanvaringen (botsingen) tussen de vogel en de windturbine. Sommige systemen werken met radartechnologie, andere op basis van slimme camerasystemen. Momenteel zijn deze systemen nog volop in ontwikkeling en kunnen ze nu vooral grotere vogelsoorten, zoals de zeearend, goed detecteren.

De initiatiefnemer heeft aangegeven de windturbines te zullen voorzien van een detectiesysteem, waarbij de keuze voor het type systeem uiteindelijk wordt bepaald door ervaringen op andere plaatsen en beschikbare technologie. Dit is in eerste instantie geborgd via de ontheffing Wet natuurbescherming, maar wordt volledigheidshalve ook toegevoegd in een planregel in het bestemmingsplan (zie ook deel 3: voorgestelde aanpassingen). Het betreft dan specifiek een systeem dat zich richt op het voorkomen van slachtoffers onder de zeearend.

3 Deel 2: beantwoording per zienswijze

In bijlage 1 is per ingediende zienswijze een puntsgewijze samenvatting gemaakt en is deze voorzien van een antwoord. In veel gevallen is sprake van inhoudelijk dezelfde of sterk vergelijkbare punten en onderwerpen. Waar dit het geval is, wordt verwezen naar eerdere antwoorden of naar de algemene beantwoording onder deel 1 van deze nota van antwoord.

4 Deel 3: Voorgestelde aanpassingen in het bestemmingsplan en/of besluiten naar aanleiding van zienswijzen

Uit de zienswijzen is een drietal punten voortgekomen die zullen worden aangepast in het definitieve bestemmingsplan / omgevingsvergunning. Het betreft de volgende onderdelen:

1. Opnemen L_{night} norm als aanvullend

In veel zienswijzen wordt gevraagd om naast een etmaal norm ook een norm voor de nachtperiode op te nemen. Hoewel een L_{den} norm ook de nachtperiode omvat en er geen directe noodzaak is tot het opnemen van een norm voor de nachtperiode afzonderlijk is de gemeente toch voornemens om dit te doen. Met het opnemen van een L_{night} norm is namelijk specifiek de nachtelijke geluidbelasting ook geborgd en is die situatie ook handhaafbaar. Dit zal in de planregels van het bestemmingsplan worden opgenomen.

In de planregels van het bestemmingsplan wordt artikel 3.1.1 lid a als volgt worden aangepast:

- a) het geluidniveau op de gevel van geluidgevoelige objecten, veroorzaakt door alle windturbines die zijn aangeduid met de bestemming 'Bedrijf - Windturbinepark' tezamen, mag niet meer bedragen dan 45 dB L_{den} en 39 dB L_{night} ;

2. Voorschrift controlemeting geluid in vergunning

In de omgevingsvergunning ontbreekt ten onrechte een voorschrift dat verplicht tot het doen van een controlemeting van het brongeluidvermogen van de windturbines. Dit voorschrift is toegevoegd en luidt als volgt:

"Binnen 6 maanden na oprichting van de windturbines dient door de vergunninghouder een bronsterktemeting te worden uitgevoerd waaruit blijkt dat het bronvermogen van de geplaatste windturbines overeenkomt met de door de fabrikant verstrekte gegevens. Voor uitvoering van de bronsterktemeting wordt de standaard meetmethode als bedoeld in Hoofdstuk 2 van het Reken- en meetvoorschrift windturbines toegepast. Rapportage hierover aan het bevoegd gezag moet uiterlijk 2 maanden na uitvoering van de meting plaatsvinden, maar uiterlijk binnen 6 maanden na oprichting van de windturbines."

3. Woningen in de omgeving van het plangebied.

In een aantal zienswijzen wordt aangegeven dat in paragraaf 3.1 van de toelichting op het bestemmingsplan staat aangegeven dat ten onrechte niets gezegd wordt over het aantal woningen in de omgeving van het plangebied. Hoewel in de onderzoeken hier ruimschoots aandacht aan besteed wordt, zal een verduidelijkende passage opgenomen worden in paragraaf 3.1 van de toelichting, die luidt als volgt

"In de omgeving van het plangebied zijn meerdere woningen aanwezig. De dichtstbijzijnde woning is gelegen aan de Duinweg 9 op een afstand van circa 800 meter. Er zijn meerdere verspreid liggende woningen gelegen aan de Duinweg op een afstand van circa 890 meter tot 1.100 meter. Overige verspreid liggende woningen zijn op grotere afstand gelegen. De kern Rockanje ligt op ruim 2,5 kilometer en de kern Hellevoetsluis ligt op een afstand van ruim 3,5 kilometer."

4. Tekstuele wijzigingen en kaartaanpassingen

In de zienswijzen wordt een aantal kleinere tekstuele aanpassingen voorgesteld en wordt gevraagd om het kaartmateriaal zoveel als mogelijk de huidige strandlijn, de aangebrachte parkeerplaatsen bij het Quackstrand en de bootsteiger in beeld te brengen. Dit leidt tot enkele aanpassingen in de toelichting op het bestemmingsplan:

- In paragraaf 3.1 wordt de tekst 'het Noordzeestrand van Hellevoetsluis ten zuiden van het strand van Rockanje' en wordt aangegeven dat de bootsteiger inmiddels gerealiseerd is.
- Op de Plankaart en kaartmateriaal in figuur 4.3, 5.1, 5.6 en 5.11 worden de huidige strandlijn en de aangebrachte parkeerplaatsen in de kaartondergrond aangepast;
- In de toelichting staat per abuis een verkeerde nummering van de figuren. Er is twee keer figuur 5.7. De nummering wordt volgordekelijk aangepast.

5. Opnemen planregel over een signalerings- en detectiesysteem voor vogels.

In enkele zienswijzen wordt verzocht om de toepassing van een vogeldetectiesysteem dat de windturbines uit kan schakelen indien er risico's voor vogels ontstaan. De initiatiefnemer is voornemens een dergelijk systeem te installeren, dat zich specifiek richt op het voorkomen van risico's voor de zeearend. In eerste instantie is dit geborgd via de ontheffing in het kader van de wet natuurbescherming, waarvoor de provincie Zuid-Holland het bevoegd gezag is.

In de planregels is een gebruiksregel opgenomen om te borgen dat er in het windpark maatregelen worden getroffen zodat de kans op aanvaringsslachtoffers van de zeearend zo veel mogelijk worden voorkomen. Er zijn diverse technieken beschikbaar zijn die geschikt zijn. Sommige systemen werken met radartechnologie, andere op basis van slimme camerasystemen. Momenteel zijn deze systemen nog volop in ontwikkeling en kunnen ze nu vooral grotere vogelsoorten, zoals in ieder geval de zeearend, goed detecteren. Een beelddetectiesysteem in combinatie met een specifieke stilstandregeling biedt op dit moment optimaal resultaat. De gebruiksregel is zodanig geformuleerd dat er keuzevrijheid is voor het te realiseren (detectie)systeem en de te gebruiken techniek.

Ditzelfde systeem is uit te breiden voor andere grote (roof)vogelsoorten, maar dan dient eerst nader bepaald en gedefinieerd te worden om welke specifieke vogelsoorten dit gaat waarvan de aanvaringsslachtoffers nader beperkt moeten worden, of dit noodzakelijk en doelmatig is, en of deze ook werkelijk door het systeem te onderscheiden zijn. Vervolgens kan het te realiseren systeem hier nader op ingeregeld worden. De planregel beperkt zich daarom nu specifiek tot de zeearend maar het systeem biedt ruimte voor meer soorten. Het detectiesysteem voor (andere) grote vogelsoorten is niet noodzakelijk vanuit de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan.

Artikel 3.3.4 lid e wordt daarvoor toegevoegd en luidt:

- e) alvorens de in artikel 3.1 bedoelde windturbines in werking te stellen, dienen zodanige maatregelen te zijn getroffen dat de kans op aanvaringsslachtoffers met in ieder geval de zeearend (*Haliaeetus albicilla*) nihil is.

Ambtshalve wijzigingen

Verder zijn er nog enkele ambtshalve wijzigingen doorgevoerd in het bestemmingsplan die geen juridische gevolgen hebben. Zie voor een overzicht van deze wijzigingen paragraaf 8.2 van de toelichting van het bestemmingsplan.

5 Bijlagen

Deze nota van antwoord bevat enkele bijlagen waarom ter verduidelijking is gevraagd door indieners. Het betreft een drietal kaarten die ingaan op de geluidbelasting (in dB L_{den} en L_{night}) en verwachte slagschaduwduur per jaar.

- Bijlage 1 Tabel puntsgewijze beantwoording zienswijzen
- Bijlage 2 Kaart Geluidscontouren in L_{den}
- Bijlage 3 Kaart Geluidscontouren in L_{night}
- Bijlage 4 Kaart Slagschaduwcontouren

Bijlage 1 Tabel puntsgewijze beantwoording zienswijzen

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
1	Particulier	37073-2023	1. Het plaatsen van twee nieuwe windturbines past niet binnen het geldende bestemmingsplan.	1. Om de twee nieuwe windturbines mogelijk te maken, wordt het bestemmingsplan aangepast.
			2. Volgens activiteitenbesluit en -regeling had de gemeente vooraf een PlanMER moeten uitvoeren, ongeacht het aantal te plaatsen windturbines.	2. Het Nederlandse Besluit m.e.r. schrijft voor dat een PlanMER noodzakelijk is ingeval een windproject van 3 of meer windturbines. Zie ook de algemene onderwerpen onder 2.2.1 SMB-richtlijn – (plan) MER-plicht.
			3. Er is onvoldoende rekening gehouden met alle relevante aspecten en individuele belangen om een aanvaardbaar woon- en leefklimaat te waarborgen. Er zal waardevermindering, kapitaalvernietiging en geluidshinder ontstaan en daarmee op de lange duur gezondheidsklachten voor direct betrokkenen. Door slagschaduw zullen inkomsten uit toerisme dalen.	3. Voor het opstellen van het ontwerp-bestemmingsplan zijn ook onderzoeken uitgevoerd naar de effecten van geluid en slagschaduw. In deze onderzoeken is uitgegaan van een worst-case benadering; de effecten kunnen uiteindelijk lager uitvallen, maar niet erger. Uit de onderzoeken blijkt dat ook na plaatsing van de windturbines er een aanvaardbaar woon- en leefklimaat blijft. Gezien de afstand tot woningen zijn geen grote effecten op waardevermindering te verwachten. Onderzoek naar toerisme en recreatie toont aan dat eventuele effecten beperkt zijn.
			4. Er is onvoldoende rekening gehouden met later gepubliceerde onderzoeken naar effecten dan de RIVM-richtlijn. Dit geldt met name voor het laagfrequent geluid van 20-200 Hz, het aerodynamische geluid van de rotorbladen en het mechanische geluid door het overbrengen van energie naar de generator.	4. Voor de twee windturbines is onderzoek naar effect van geluid uitgevoerd. Mede naar aanleiding van reacties tijdens bijeenkomsten over de windturbines, is in het ontwerp-bestemmingsplan opgenomen dat de turbines moeten voldoen aan de Vercammen-curve om effect van laagfrequent geluid zoveel mogelijk te voorkomen. Zie verder de algemene onderwerpen onder 2.3 geluid en met name 2.3.4 Laagfrequent/infrasoon geluid.
			5. Indiener acht de huidige coalitie van B&W niet in staat om tot een overwogen oordeel over de windturbines te komen.	5. De gemeente neemt deze opmerking voor kennisgeving aan.
2	Particulier	43217-2023	Indiener spreekt steun uit voor het indienen van een zienswijze, maar noemt daarbij zelf geen concrete punten.	Zie de algemene thema's waar de veelvuldig genoemde onderwerpen besproken worden.
3	Particulier	43225-2023	Indiener spreekt steun uit voor het indienen van een zienswijze, maar noemt daarbij zelf geen concrete punten.	Zie de algemene thema's waar de veelvuldig genoemde onderwerpen besproken worden.
4	Particulier	43291-2023	Indiener spreekt zich uit tegen het bestemmingsplan, zonder daarbij een nadere motivatie te geven.	Zie de algemene thema's waar de veelvuldig genoemde onderwerpen besproken worden.
5	Particulier	43299-2023	1. De windturbines zullen het leefklimaat aantasten van mens en dier. Het geluid kan wel 20 km ver reiken, dit kan ten koste gaan van de nachtrust en is hinderlijk voor mensen die gevoelig zijn voor laagfrequent geluid, zoals veel ouderen.	1. Voor de twee windturbines is onderzoek naar effect van geluid uitgevoerd. Zie bij de algemene onderwerpen onder 2.3 Geluid, en specifiek 2.3.1 Jaargemiddelde (Lden) als norm.
			2. Kies voor windmolens op zee en zonnepanelen op land.	2. In het Nederlandse beleid is een keuze gemaakt voor zowel windturbines op land als op zee en plaatsing van zonnepanelen (en/en, niet of/of). De gemeente heeft met de Provincie Zuid-Holland een taakstelling afgesproken voor windenergie.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			3. De huidige 6 windturbines zijn niet storend. Waarom worden er niet meerdere, lagere turbines gebouwd?	3. De mogelijkheid is onderzocht om 3 lagere windturbines (tot 150 meter tiphoogte) aan de binnenzijde van de Haringvlietdam te plaatsen. Door de constructie van de dam, waarbij grote betonblokken zijn gestort, is dit niet mogelijk, tenzij verder wordt opgeschoven naar het noorden. Dat laatste is in verband met recreatie en ecologie onwenselijk.
			4. Ga niet overhaast te werk. Wacht op de nieuwe regels voor windturbines. De L-den als norm is achterhaald.	4. Wij vinden niet dat er overhaast besluitvorming plaatsvindt. Het project loopt al meerdere jaren. Het project loopt al meerdere jaren. Door te werken met locatie specifieke normen worden waarborgen gecreëerd voor een goed leefklimaat. Wij onderschrijven ook niet dat de L-den als norm achterhaald zou zijn. Zie de algemene onderwerpen onder 2.2.2 Lokale normen en onder 2.3.1 Jaargemiddelde norm (L-den).
			5. Het terugbrengen naar 2 windturbines is gedaan om strengere normen te ontwijken.	5. Zie het antwoord bij punt 3.
			6. Het is zonde veel geld te spenderen aan een prachtig strand, boulevard en duinparkeerplaatsen om er dan windturbines naast te plaatsen.	6. De windturbines staan de investeringen voor recreatie in het gebied niet in de weg. Er staan ook al windturbines in het gebied, het gaat niet om een nieuwe locatie, maar om vervanging. Voor de nieuwe windturbines wordt een inpassingsplan opgesteld, waarbij nadrukkelijk naar de recreatieve waarde van het gebied gekeken wordt.
6	Particulier	44447-2023	Windmolens veroorzaken slagschaduw en geluid, vervuilen de grond (olie) en doden vogels. Door slijtage wieken komt per windturbine per jaar 60 kilo fijn stof met de stof Bisfenol-A vrij. Deze stof is kankerverwekkend.	Wij begrijpen uw zorgen over slagschaduw en geluid. Om die reden hebben wij ook strikte normen voor geluid en slagschaduw gesteld. Voor Bisfenol-A zie de algemene onderwerpen onder 2.4.1. Bisfenol-A en bladerosie. Overigens bevindt uw (recreatie)woning zich ver buiten de 36 L-den-contour en kan ter plekke geen slagschaduw optreden (zie de kaarten in de bijlage van deze Nota van beantwoording).
7	Particulier	45556-2023	1.lokale of landelijke normen. De lokale normen lijken veel op de landelijke normen die door de Raad van State buiten werking zijn gesteld. De gemeente had meer en gedegen onderzoek moeten uitvoeren. Houdt de procedure aan tot de nieuwe landelijke normen er zijn. Vraag STAB Omgevingsdeskundigen om een herbeoordeling van de gehanteerde normen uit te voeren. STAB heeft dat voor de Raad van State ook bij een ander windpark gedaan.	1. Zie de algemene onderwerpen onder 2.2.2 Lokale normen of (nieuwe) landelijke normen. De gemeente heeft door een onafhankelijk bureau een second opinion laten uitvoeren op de voorgestelde lokale normen. Dat heeft geleid tot een aantal aanscherpingen.
			2. De L-den norm biedt geen bescherming, is niet te meten en niet te handhaven.	2. Zie de algemene onderwerpen onder 2.3.1 Jaargemiddelde norm (L-den), waarom de gemeente hiervoor gekozen heeft.
			3. In de brief van de minister bij de overbruggingsregeling windturbines staat dat er alleen nieuwe omgevingsvergunningen worden afgegeven op basis van de nieuw te bepalen normen.	3. Zie de algemene onderwerpen onder 2.2.3 Overbruggingsregeling windturbines voor uitleg waarom de overbruggingsregeling niet van toepassing is op dit project.
			4. MER ontbreekt. Volgens de EU-SMB richtlijn moet een MER worden opgesteld. De richtlijn maakt geen verschil tussen 1,2 of meer turbines.	4. Zie de algemene onderwerpen onder 2.2.1 SMB richtlijn en (plan) m.e.r.-plicht.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			5. Klankbordgroep gepasseerd. De klankbordgroep heeft onvoldoende tijd gekregen om een advies uit te brengen over het ontwerp-bestemmingsplanontwerp-bestemmingsplan. De gemeente dient zich positief uit te spreken over de Klankbordgroep, deze voldoende tijd te geven en aan te geven wat er met de adviezen wordt gedaan.	5. Zie de algemene onderwerpen onder 2.2.6 Klankbordgroep gepasseerd. Wij hebben inmiddels de Klankbordgroep meer tijd gegeven om advies uit te brengen.
			6. Participatie is beperkt. De bedragen die in het gebiedsfonds worden gestoken zijn beperkt en zijn ook lager dan de ondergrens in volgens de Leidraad Windenergie Voorne-Putten. Daarin staat ook dat omwonenden voor minimaal 25% eigenaar kunnen worden, maar er is alleen sprake van obligaties. Participatie leidt tot vergroting van het draagvlak en minder ervaren hinder.	6. Zie de algemene onderwerpen onder 2.2.7 Participatie is beperkt.
8	Particulier	45608-2023	1. Wij pleiten ervoor het besluit over de nieuwe windturbines te herzien en uit te stellen tot de nieuwe geluidsnormgetallen bekend zijn.	1. Zie bij algemene onderwerpen onder 2.2.2-Lokale normen of (nieuwe) landelijke normen.
9	Particulier	45614-2023	1. Voor wijziging, bouw en gebruik van windturbines in Nederland moet altijd vooraf een MER worden gemaakt. 2. De door de gemeente zelf vastgestelde normen houden een zeker risico in en kunnen daarmee niet echt een aanvaardbaar woon- en leefklimaat waarborgen.	1. Voor een initiatief van 1 of 2 windturbines is het niet nodig een MER op te stellen. Zie de algemene onderwerpen 2.2.1 SMB-richtlijn en MER-plicht. 2. Voor de locatie specifieke normen is onderzoek uitgevoerd dat de gemeente vervolgens heeft laten toetsen door een extern bureau. Uit de onderzoeken blijkt dat ook na plaatsing van de windturbines er een aanvaardbaar woon- en leefklimaat blijft. In het ontwerp-bestemmingsplan zijn extra toetspunten voor geluid en een verplichte bronsterktemeting opgenomen.
			3. Er is onvoldoende rekening gehouden met onderzoeken die later zijn gepubliceerd dan de aangehaalde RIVM-richtlijnen.	3. Zie de algemene onderwerpen onder 2.3 Geluid.
			4. Indiener wijst op uiteenlopende standpunten van coalitiepartijen.	4. De gemeente neemt deze opmerking voor kennisgeving aan.
10	Particulier	45660-2023	1. De komst van de nieuwe windturbines zou moeten wachten op de nieuwe geluidsnormen. Het bestemmingsplan dient daarop aangepast te worden.	1. Voor de windturbines op de Haringvlietdam wordt gewerkt met locatie specifieke normen. Zie verder de algemene thema's onder 2.2.2 Lokale normen of (nieuwe) landelijke normen.
			2. Wij maken ons zorgen over de toekomst van het recreatiegebied Quackstrand. Hoe zit het met slagschaduw op het strand. Gevaar voor vogels in het achterliggende natuurgebied en zullen toeristen wegblijven vanwege geluid van de turbines.	2. De mogelijke effecten op toerisme en recreatie zijn in het kader van het bestemmingsplan onderzocht door een deskundig bureau. Gezien de locatie en afstanden tot nabijgelegen recreatieparken worden er geen grote nadelige effecten verwacht voor de recreatie op het strand of recreatiewoningen in het gebied. Effecten op vogels zijn onderzocht in het kader van de aanvragen voor vergunning en ontheffing Wet Natuurbeheer (Wnb) en zullen door de vergunningverlener (Provincie) worden beoordeeld. De Wnb-vergunning en -ontheffing worden in een later stadium gepubliceerd.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			3. Als eigenaar van een recreatiewoning op park Poort van Zeeland maak ik mij ook zorgen om de mogelijke geluidsoverlast. Deze kan de economische waarde en de levensvatbaarheid van dit vakantiepark beïnvloeden	3. De dichtstbijzijnde voorzieningen op de Poort van Zeeland liggen op meer dan 1 km afstand van de windturbines. Op die plek is het te verwachten geluidsniveau (worst case) ongeveer 39 dB in L-den. Dat niveau daalt op het park tot onder de 36 dB in L-den. Daarmee is er sprake van een ruim aanvaardbaar leefklimaat. Omdat wij de locatie van uw recreatiewoning niet kennen, kunnen wij daar niet specifiek op ingaan. Wij achten het niet aannemelijk dat de levensvatbaarheid van het vakantiepark negatief zal worden beïnvloed (zie ook het rapport naar effecten op recreatie en toerisme, bijlage 15 bij het ontwerp-bestemmingsplanontwerp-bestemmingsplan).
11	Particulier	46351-2023	1. Indieners wonen hemelsbreed slechts 4 kilometer van de locatie voor de geplande nieuwe windturbines en delen de bezorgdheid over de potentiële geluidsbelasting.	1. Wij beseffen dat bij bezorgdheid meerdere factoren een rol kunnen spelen, maar verwachten op basis van het geluidsonderzoek geen nadelig effect voor de woning van indiener. In het ontwerp-bestemmingsplan is een norm voor geluid gesteld van 45 dB in L-den voor woningen. De woning van indiener ligt met ruim 4 kilometer op grote afstand van de geplande windturbines en ver buiten de contour van 36 dB L-den waardoor er geen extra geluidseffect te verwachten is. Bij deze antwoordnota is een kaart opgenomen met de geluidscontouren (zie in de bijlage van het ontwerp-bestemmingsplan Kaart 1)
			2. Er zou gewacht moeten worden op de nieuwe normgetallen die landelijk in kaart worden gebracht voordat het bestemmingplan voor de plaatsing van de turbines definitief van kracht wordt verklaard.	2. Zie algemene onderwerpen 2.2.2 Lokale normen of (nieuwe) landelijke normen.
12	Particulier	46355-2023	1. De turbines kunnen effect hebben op het welzijn van onszelf en de kwetsbare natuur om ons heen. Ik maak bezwaar tegen het plaatsen van de windturbines.	1. Wij beseffen dat bewoners in de omgeving van het gebied waar de windturbines zijn gepland vragen hebben over de mogelijke effecten. Om die reden zijn ook meerdere onderzoeken uitgevoerd en hebben wij duidelijke normen gesteld om effecten te beperken; deze normen zijn verder aangescherpt na een extra toets door een door ons ingeschakeld bureau.
			2. Er worden oude geluidsnormen gehanteerd, waardoor niet wordt voldaan aan de recent aangescherpte normeringen.	2. In het ontwerp-bestemmingsplan wordt uitgegaan van normen die door de gemeente zelf worden opgesteld. Er wordt dus niet uitgegaan van oude geluidsnormen; de geluidsnorm die wij als gemeente stellen is ook strenger dan de 'oude' geluidsnorm. Overigens zijn er landelijk nog geen aangescherpte normen. Zie ook de algemene onderwerpen onder 2.3 Geluid.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			3. Ons huis valt in het gebied waar slagschaduw kan optreden. Onaangenaam, ook voor het natuurgebied tussen ons en de windturbines in.	3. Uw woning bevindt zich inderdaad binnen het gebied waar slagschaduw kan optreden. Wij beseffen dat dit onaangenaam kan zijn. Om die reden is ook een duidelijke norm voor slagschaduw opgenomen. Of slagschaduw op een woning kan optreden hangt onder meer af van de vraag of er tussen de woning en de windturbines barrières zijn, zoals groen, verlaagde ligging achter het duin of andere panden. Voor uw woning zal dit (deels) het geval zijn. Het effect van slagschaduw is mede afhankelijk van de uiteindelijk te plaatsen windturbine; de initiatiefnemer zal dan moeten aantonen dat overal aan de norm voldaan kan worden. Bij mogelijke normoverschrijding zullen de windturbines stilgezet moeten worden.
13	Particulier	46360-2023	1. Wacht op de nieuwe normgetallen voor geluid in plaats van de oude geluidsnormen te handhaven	1. In het ontwerp-bestemmingsplan wordt uitgegaan van normen die door de gemeente zelf worden opgesteld. Er wordt dus niet uitgegaan van oude geluidsnormen; de geluidsnorm die wij als gemeente stellen is ook strenger dan de 'oude' geluidsnorm. Zie ook het algemene onderwerpen onder 2.2.2 Lokale normen
			2. Er is geluidshinder van de Maasvlakte en laagvliegende vliegtuigen. Turbines toevoegen gaat ten koste van de leefbaarheid en dat bij een natuur 2000 gebied.	2. Wij beseffen dat een gebied te maken kan hebben met meerdere (geluids)effecten. Om die reden is in de onderzoeken ook gekeken naar cumulatie van geluid, waarbij in het gebied nabij de Haringvlietdam er met name effect is van verkeer op de N57. Wij kennen uw adres niet, maar op basis van de uitgevoerde onderzoeken zijn de effecten in en nabij de kern van Rockanje heel beperkt. Overigens worden de bestaande windturbines aan de zeezijde verwijderd.
14	Particulier	46364-2023	Deze zienswijze is inhoudelijk gelijk aan zienswijze 7 (45556-2023)	Zie voor de onderwerpen en beantwoording zienswijze 7 (45556-2023)
			Aanvullend is een link opgenomen naar een uitzending van Zembla.	U heeft verwezen naar een uitzending van Zembla over geluid door windturbines. Wij hebben deze voor kennisgeving aangenomen.
15	Particulier	46369-2023	1. De gemeente hanteert de oude normen, ondanks de landelijke afspraak om de maximale geluidsnormen ter plaatse zorgvuldig te beoordelen. Het advies van het Kernplatform wordt genegeerd.	1. In het ontwerp-bestemmingsplan wordt uitgegaan van normen die door de gemeente zelf worden opgesteld. Er wordt dus niet uitgegaan van oude geluidsnormen; de geluidsnorm die wij als gemeente stellen is ook strenger dan de 'oude' geluidsnorm. Zie ook bij algemene onderwerpen onder 2.2.2 Lokale normen.
			2. Er zal hinder zijn van knipperende lampen boven op de windturbines en van slagschaduw. Voorzie de turbines van een systeem waarbij alleen bij laag vliegende vliegtuigen de lampen aan gaan.	2. Op de windturbines zal een systeem worden toegepast waardoor de rode lichten (voor de veiligheid van het vliegverkeer) alleen zullen branden als er laagvliegende vliegtuigen of helikopters zijn. Wat slagschaduw betreft: uw woning bevindt zich buiten het gebied waar slagschaduw op de woning kan vallen (zie daartoe in de bijlagen kaart 3).
16	Particulier	46809-2023	Indiener heeft een zienswijze ingediend die gelijk is aan de zienswijze van het Kernplatform Duinhoek (zienswijze 36), afgezien van een uitgebreidere passage over recreatie en aanvullingen in de begeleidende mail.	Zie voor de onderwerpen en beantwoording zienswijze 36 (Kernplatform Duinhoek)

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			1. Als burgers staan wij steeds meer aan de zijlijn. Structureel word ik als burger geconfronteerd met onkunde op alle bestuurlijke niveaus.	1. Wij vinden het jammer dat u dit zo ervaart. Wij onderschrijven uw analyse niet, maar nemen deze voor kennisgeving aan.
			2. Windturbines hebben veel subsidie nodig en zijn schadelijk voor mens en natuur, zoals het stranden van walvissen door windmolens op zee, Van de wieken valt kunststof in de natuur. Door windmolens worden vogels; slachtoffers bij de bestaande windmolens worden geruimd omdat er anders nog meer slachtoffers vallen door mogelijke aaseters.	2. Wij begrijpen uw zorgen voor de natuur. De keuze die (landelijk) gemaakt is voor duurzame energie zoals wind- en zonne-energie is juist om het gebruik van fossiele brandstoffen te beperken en daarmee klimaatverandering en (mondiale) grote natuurschade te voorkomen. Dat betekent niet dat windturbines geen effect kunnen hebben op de natuur, maar dat die effecten minder zijn dan bij veel andere vormen van energieopwekking. Effecten op natuur worden afgewogen door het bevoegd gezag (Provincie Zuid-Holland) binnen het kader van de aanvragen vergunning en ontheffing Wet natuurbeheer. Wat betreft vogelslachtoffers bij de windturbines: het is ons niet bekend of deze geruimd worden en zo ja waarom en door wie. Overigens is niet elke dode vogel ter plekke een slachtoffer van de windturbines. Hoewel wij geen bewijzen kennen dat walvissen standen als gevolg van windturbines op zee, is dit verder niet relevant: de windturbines komen op land te staan. Voor kunststof, zie de algemene onderwerpen onder 2.4 Overige milieuaspecten.
			3. Windmolens zijn niet de oplossing voor het CO2 model; het gaat eerder om een businessmodel dat draait om geld waar de burgers voor op moeten draaien.	3. Met windturbines wordt uitstoot van CO2 voorkomen; de twee nieuwe windturbines besparen ongeveer 19.000 ton CO2 per jaar ten opzichte van het gebruik van fossiele brandstoffen.
			4. Met recreatie is te weinig rekening gehouden. Risico: er komen restricties voor recreatie (drone, kiten, vliegeren) of na calamiteiten.	4. Uit onderzoek van een deskundig bureau blijkt dat geen wezenlijk effecten op recreatie te verwachten zijn. Het gebied behoudt de bestaande bestemming voor dagrecreatie, zonder de genoemde restricties.
17	Particulier	46812-2023	1. Voor het PlanMER (Partiële Herziening VRM Windenergie Zuid-Holland uit 2017) werd uitgegaan van lagere windturbines. De hogere turbines sluiten niet aan op de uitgangspunten van het PlanMER en daarom is nader onderzoek noodzakelijk.	1. In de genoemde PlanMER is een afweging tussen mogelijke locaties gemaakt; de keuze voor daadwerkelijke invulling en tiphoogte dient vervolgens per locatie beoordeeld te worden. Voor de (hogere) windturbines zijn dan ook nadere onderzoeken uitgevoerd. De Haringvlietdam is in de Partiële Herziening VRM uiteindelijk als enige locatie binnen de voormalige gemeente Hellevoetsluis opgenomen.
			2. De huidige windturbines zijn niet dominant aanwezig. Ze zijn pas zichtbaar als ook de Haringvlietstuizen in beeld komen. De voorgestelde turbines passen niet bij de schaal van de omgeving; ze zijn van grotere afstand te zien.	2. De geplande windturbines zullen van grotere afstand zichtbaar zijn en vormen daarmee een herkenningspunt voor de route over de stuizen. De locatie past bij nationale uitgangspunten van combinatie met infrastructuur, met name wegen en vaarwegen. Om de impact op de zichtbaarheid duidelijk te maken zijn visualisaties gemaakt (zie bijlage 1 bij het bestemmingsplan), waarvan een deel naar aanleiding van concrete verzoeken tijdens informatiebijeenkomsten.
			3. De noodzakelijke obstakelverlichting heeft een verstorend effect op de belevingswaarde van het landschap in het donker.	3. Op de windturbines zal een systeem worden toegepast waardoor de rode lichten (voor de veiligheid van het vliegverkeer) alleen zullen branden als er laagvliegende vliegtuigen of helikopters in de nabijheid zijn.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			4. Rijkswaterstaat zal kunnen instemmen met moderne, kleine turbines (met een totaal vermogen van 12 MW) op de huidige funderingen aan de zeezijde.	4. Ook bij vervanging op de locatie van de huidige windturbines zullen er aanpassingen aan de fundamenteën nodig zijn (hogere turbines, grotere rotor). Rijkswaterstaat staat aan de zeezijde geen aanpassingen aan de fundamenteën toe.
18	Particulier	46820-2023	Indiener heeft geen informatie in of bij de mail opgenomen en heeft ook niet gereageerd op het verzoek deze aan te leveren.	Zie de algemene thema's waar de veelvuldig genoemde onderwerpen besproken worden.
19	Particulier	46854-2023	Indiener heeft een zienswijze ingediend die gelijk is aan de zienswijze onder nummer 7 (45556-2023), met één aanvulling.	Zie voor de onderwerpen en de antwoorden de zienswijze onder nummer 7 (45556-2023).
			De afstand tot de woning voldoet niet aan de afstandsnorm zoals deze gesteld is. Woning valt binnen de contouren voor geluid en slagschaduw; geldt daar vergoeding van schade?	Voor het plaatsen van windturbines geldt (nog) geen afstandsnorm. Uw woning ligt op bijna 1,2 km van de dichtstbijzijnde windturbine en bevindt zich inderdaad binnen het gebied waar slagschaduw kan optreden. Wij beseffen dat dit onaangenaam kan zijn. Om die reden is ook een duidelijke norm voor slagschaduw opgenomen van maximaal 6 uur per jaar. Bij uw woning kan deze normgrens niet bereikt worden, er zal altijd sprake zijn van minder slagschaduw. Of slagschaduw op een woning kan optreden hangt verder onder meer af van de vraag of er tussen de woning en de windturbines barrières zijn, zoals groen, verlaagde ligging achter het duin of andere panden. Voor uw woning zal dit (deels) het geval zijn. Voor geluid geldt dat de mogelijke belasting bij uw woning ongeveer 39 dB L-den bedraagt, hetgeen ver onder de norm ligt (45 L-den). Mocht er ergens schade ontstaan als gevolg van de wijziging van het bestemmingsplan dan kan gebruik worden gemaakt van de regeling voor planschade.
20	Particulier	47181-2023	1. Tijdens inspreken in 2017 op het Provinciehuis over mogelijke windmolens op de locaties G en F langs de N57, werd ons verzekerd dat deze locaties nooit meer aan de orde gesteld zouden worden.	1. Het is ons niet bekend wie bij het inspreken in 2017 op de wijziging van de nota VRIM over windenergie zou hebben gezegd dat beide locaties G en F nooit meer aan de orde gesteld zouden worden. Deze aanname klopt echter niet. De locaties maakten onderdeel uit van de opgave voor windenergie voor de voormalige gemeente Hellevoetsluis. Locatie F is pas vervallen nadat de gemeente in 2018 kon aantonen dat de hele opgave op de Haringvlietdam verwezenlijkt kon worden.
			2. De gemeente zou plaatsing van de molens niet kunnen weigeren omdat de Provincie ze dan alsnog plaatst. Ik ervaar dit als het erdoor duwen van de windmolens. De rol van de Gedeputeerde roept bedenkingen van belangenverstrengeling op: hij was eerder interim-directeur van de belangenvereniging van windenergieontwikkelaars.	2. De bevoegdheid voor windprojecten groter dan 5 MW ligt bij de Provincie. De Provincie heeft deze bevoegdheid gedelegeerd aan de gemeente. Daarbij is aangegeven (en ook zo door de gemeente gecommuniceerd) dat de Provincie de bevoegdheid terug kan nemen als de gemeente niet tot uitvoering over gaat. Wat betreft de rol van de Gedeputeerde: het Provinciale kader voor windenergie en de daarin opgenomen locaties zijn vastgesteld door Provinciale Staten. Het College van Gedeputeerde Staten voert dat beleid uit.
			3. Als de windmolens er toch zullen komen, verwacht ik dat door de gemeente naar de strengste normen wordt gehandeld.	3. De gemeente zal adequate normen hanteren vanuit het oogpunt van leefomgeving.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			4. De gemeente hanteert in het ontwerp-bestemmingsplan de oude normen. Deze kunnen door de uitspraak van de Raad van State niet zonder meer toegepast worden.	4. Zie de algemene onderwerpen onder 2.2.1 SMB-richtlijn en 2.2.2 Lokale normen.
			5. De gemeente reageert niet op het advies van de Klankbordgroep die om meer tijd vroeg.	5. De gemeente heeft inmiddels de termijn voor de Klankbordgroep verlengd om het advies te completeren.
			6. De dreiging door de Gedeputeerde van de Provincie roept bedenkingen van belangenverstrengeling op: hij was eerder interim-directeur van de belangenvereniging van windenergieontwikkelaars.	6. De bevoegdheid voor windprojecten groter dan 5 MW ligt bij de Provincie. De Provincie heeft deze bevoegdheid gedelegeerd aan de gemeente. Daarbij is aangegeven (en ook zo door de gemeente gecommuniceerd) dat de Provincie de bevoegdheid terug kan nemen als de gemeente niet tot uitvoering over gaat. Wat betreft de rol van de Gedeputeerde: het Provinciale kader voor windenergie en de daarin opgenomen locaties zijn vastgesteld door Provinciale Staten. Het College van Gedeputeerde Staten voert dat beleid uit.
21	Particulier	47181-2023	Deze zienswijze is gelijk aan de zienswijze onder nummer 20.	Zie voor de onderwerpen en de antwoorden de zienswijze onder nummer 20 (47181-2023).
22	Particulier	47194-2023	1. Woning is met woon-, werk en diverse slaapkamers gericht op locatie Haringvlietdam. De windturbines staan in het zicht. Indiener vreest slagschaduw.	1. Bij uw woning kan géén slagschaduw optreden (zie in de bijlage Kaart 3 met de maximale slagschaduwcontour).
			2. Er is risico van geluidsoverlast, mede omdat uitgegaan wordt van oude normen.	2. Uw woning bevindt zich op ongeveer 3.300 meter afstand van de dichtbij geplande windturbine en ligt (ver) buiten de contour van 36 dB L-den, waardoor er geen wezenlijk effect van geluid zal zijn (zie in de bijlagen kaart 1 Geluid).
			3. Er zal sprake zijn van geluidscumulatie en meervoudige gezichtsvervuiling in combinatie met de bestaande turbines.	3. In het bestemmingsplan is opgenomen dat de bestaande turbines stilgezet dienen te worden als de nieuwe in gebruik worden genomen en vervolgens dienen te worden verwijderd (saneringsplicht). Er is geen sprake van een dubbeldraai-periode en dus ook niet van cumulatie.
			4. Verstoring recreatie en ontsiering zicht vanaf strand en duin/bos.	4. Uit onderzoek van een deskundig bureau blijkt dat geen wezenlijk effecten op recreatie te verwachten zijn. De windturbines zullen wel zichtbaar zijn en wij beseffen dat de beleving per persoon kan verschillen. Omdat de bestaande 6 turbines zullen verdwijnen, verwachten wij geen landschappelijk verslechtering.
			5. Is er onderzoek uitgevoerd naar effecten op aangrenzend Natura2000 gebied, met name vissen en vogels.	5. Er is uitgebreid onderzoek uitgevoerd naar effecten op natuur, waaronder vissen en vogels, zie onder meer de bijlagen 10 t/m 12 bij het ontwerp-bestemmingsplan. De beoordeling van deze effecten wordt meegenomen in de behandeling van de door de initiatiefnemer aangevraagde vergunning en ontheffing in het kader van de Wet natuurbeheer door de Provincie, in deze het bevoegd gezag.
			6. Is er onderzoek gedaan naar effect uitstoot stikstof bij de constructie en uitstoot broeikasgas SF6.	6. In het kader van de aanvraag Wnb is tevens onderzoek gedaan naar uitstoot van stikstof. De uitstoot van broeikasgas SF6 door windturbines is verwaarloosbaar (zie bij de algemene onderwerpen 2.4.4 SF6 gas).

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			7. Is duidelijk wie de toekomstige verwijdering betaalt, en zijn daar garanties voor?	7. De exploitant (Windpark Haringvliet BV) dient t.z.t. zorg te dragen voor verwijdering en heeft daartoe een reservering opgenomen in de exploitatie. Overigens wegen de verkoop van 'oudere' windturbines of onderdelen daarvan in het algemeen op tegen verwijderingskosten.
			8. Welke andere locaties zijn onderzocht (bijvoorbeeld de Maasvlakte)?	8. In het kader van onder meer de PlanMER van de Provincie Zuid-Holland ten behoeve van de partiële herziening nota VRIM zijn meerdere locaties beoordeeld. Zie op de website van de Provincie: www.zuid-holland.nl/onderwerpen/energie/windenergie/locaties-wind/ . Daarbij is de locatie Haringvlietdam uiteindelijk als geschikte locatie opgenomen in de provinciale verordening.
23	Particulier	47202-2023	1. De locatie is niet geschikt vanwege flora en fauna, zoals verstoring van de leefomgeving dieren. Zie ook de eisen van de habitatrichtlijn. Een detectiesysteem voor vogels leidt tot stilstand. Indiener heeft een paard op een stalling nabij de Haringvlietdam.	1. Effecten op flora en fauna zijn onderzocht in het kader van de aanvragen voor vergunning en ontheffing Wet Natuurbeheer worden door de vergunningverlener (Provincie) beoordeeld. Daarbij wordt ook gekeken naar de instandhoudingsdoelstellingen van het Voornse duin. De Wnb-vergunning en -ontheffing worden in een later stadium gepubliceerd. De initiatiefnemer houdt rekening met een detectiesysteem voor grote vogels en met stilstand voor vleermuizen. Voor zover wij kunnen nagaan bevindt het nabijgelegen paardenpension zich op ruime afstand van de locatie waardoor de effecten van geluid (lager dan 36 dB in L-den) en slagschaduw (geen of bijna geen) beperkt zijn. Van belang hierbij is dat de Haringvlietdam geen nieuwe locatie betreft voor windenergie. De huidige natuurwaarden hebben zich kunnen ontwikkelen terwijl er al windturbines stonden. De vervanging zal leiden tot minder effecten op vogels en vleermuizen, onder meer omdat de wieken hoger boven de grond blijven en de meeste vliegbewegingen daaronder plaatsvinden; de bestaande windmolens zullen worden verwijderd
			2. Indiener is bezorgd over mogelijke effecten op gezondheid van mensen en dieren in de omgeving. Bij slagschaduw en geluid wordt geen rekening gehouden met dieren die verblijven in stallen en op weilanden en met de tijdelijke bewoners van de recreatiewoningen.	2. Wij begrijpen uw zorgen over gezondheid; juist daarom heeft de gemeente gekozen voor duidelijke normen op het gebied van geluid en slagschaduw en voor extra toetspunten om zeker te zijn dat aan de geluidsnorm wordt voldaan. In het kader van de Wnb is gekeken naar effecten op dieren in het wild voor zover vanuit de regelgeving noodzakelijk. Ook is gekeken naar effecten voor recreatiewoningen en is beoordeeld of een aparte norm noodzakelijk zou zijn.
			3. Er zijn aanwijzingen dat langdurige blootstelling aan laagfrequent geluid en trillingen niet goed zijn voor de gezondheid van omwonenden en dieren. Windturbines veroorzaken fijnstof en kunnen op lokaal niveau het weer beïnvloeden.	3. Zie de algemene onderwerpen onder 2.3.4 Laagfrequent/infra geluid en voor fijnstof onder 2.4.1 Bisphenol-A.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
				De hoeveelheid fijnstof afkomstig van windturbines is verwaarloosbaar vergeleken bij het fijnstof dat door andere activiteiten ontstaat. Zoals het verkeer op de N57 en het recreatieverkeer dat afbuigt naar het Quackstrand. Op nationaal niveau zorgen windturbines juist voor minder fijnstof en stikstof omdat er minder fossiele brandstoffen worden verbrand.
			4. Er zal een negatief effect zijn voor toerisme, recreatie en economie, zoals minder bezoekers en waardedaling van woningen.	4. De mogelijke effecten op toerisme en recreatie zijn in het kader van het bestemmingsplan onderzocht door een deskundig bureau. Gezien de locatie en afstanden tot nabijgelegen recreatieparken worden er geen grote nadelige effecten verwacht voor de recreatie op het stand of recreatiewoningen in het gebied.
24	Particulier	47213-2023	De onderwerpen in deze zienswijze komen grotendeels overeen met zienswijze nummer 7: -Wacht op de nieuwe landelijke normen; -Schakel STAB in voor heroverweging; -Geef de Klankbordgroep meer tijd; -Overbruggingsregeling -Er dient een MER opgesteld te worden Aanvullend worden een paar opmerkingen gemaakt.	Zie zienswijze nummer 7 voor de onderwerpen en antwoorden.
			1. Er worden werkende windmolens afgebroken.	1. De nieuwe windturbines hebben een groter vermogen, waardoor de gemeente kan voldoen aan de afspraken over windenergie met de Provincie. De nieuwe turbines wekken ongeveer 4,5 keer zoveel groene stroom op.
			2. Hou bij lokale normen er rekening mee dat in het buitengebied zijn gaan wonen voor hun rust.	2. Zie de algemene onderwerpen onder 2.3.6 Aantal gehinderden.
			3. Waarom is dit project gestart ondanks de uitspraak van de Raad van State?	3. Zie de algemene onderwerpen onder 2.2.1 SMB-richtlijn en 2.2.4 Uitspraak Raad van State
			4. Zorg dat de geluidswaarden niet overschreden worden en bescherm omwonenden tegen het (laagfrequent)geluid.	4. Zie het antwoord bij zienswijze 30, punt 4.
25	Particulier	47215-2023	Indiener heeft een zienswijze ingediend die vrijwel gelijk is aan de zienswijze nummer 36 van het Kernplatform Duinhoek met enkele andere omschrijvingen.	Zie voor de onderwerpen en de antwoorden de zienswijze onder nummer 36 (Kernplatform Duinhoek).
			1. Participatie. Bewoners van de nabijgelegen bungalowparken zijn niet meegenomen in het participatieproces en niet meegeteld als direct omwonende, maar staan wel bij de gemeente ingeschreven.	1. De eigenaren van recreatiewoningen op de nabijgelegen bungalowparken zijn rechtstreeks aangeschreven voor verschillende bijeenkomsten over het windproject. Daarnaast is de omgeving op algemene wijze uitgenodigd, hetgeen ook gold voor de recreatiewoningen. Waar sprake is van permanente bewoning van recreatiewoningen zijn deze woningen meegenomen in de onderzoeken geluid en slagschaduw als woning.
			2. Ernstig gehinderden. Indiener geeft aan indertijd voor de rust in het buitengebied te gaan wonen.	2. Wij begrijpen uw zorg op dit punt. Juist ook om deze reden stelt de gemeente duidelijke normen. Uw woning ligt overigens buiten de 36 L-den contour, waardoor er geen wezenlijk effect van geluid zal zijn (zie in de bijlagen kaart 1 Geluid).

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
26	Particulier	47219-2023	1. De Klankbordgroep heeft bij het vaststellen van het ontwerp-bestemmingsplan onvoldoende tijd gekregen om een goed advies uit te brengen. Ook eerder is participatie door omwonenden genegeerd, zoals bij het proces van aanwijzing van de locatie.	1. Zie bij de algemene onderwerpen onder 2.2.6 Klankbordgroep gepasseerd. Overigens heeft de Gemeente besloten de Klankbordgroep extra tijd te geven om hun advies verder uit te brengen.
			2. Met de plaatsing van windturbines wordt voorbijgegaan aan het unieke karakter van het recreatie- en natuurgebied; een strand zonder zicht op de Maasvlakte en een gebied waar wandelaars kunnen genieten van onder andere bijzondere vogels. Er dreigt effect door geluid, licht en horizonvervuiling.	2. Wij onderschrijven het belang van de recreatieve waarde van het gebied. Uit de analyse van een toeristisch-recreatief onderzoeksbureau blijkt dat de mogelijke effecten op de recreatieve waarde van het gebied zeer beperkt zullen zijn. Overigens betreft het geen nieuwe locatie voor windenergie. Er staan nu ook al windturbines op de dam. Deze 6 bestaande turbines zullen worden verwijderd.
			3. Er ontbreekt een MER. Dit is nodig met specifieke aandacht voor mogelijke effecten op de gezondheid van de bewoners	3. Zie bij de algemene onderwerpen onder 2.2.1 SMB-richtlijn en MER-licht.
			4. Hou rekening met de nieuwe landelijke normen die verwacht worden.	4. Zie onder algemene onderwerpen 2.2.2 Lokale normen of (nieuwe) landelijk normen.
27	Particulier	47578-2023	1. Indiener ondersteunt de zienswijze van de Stichting Windmolens N57 nee! en stuurt deze als bijlage mee. In de begeleidende mail worden een aantal aanvullingen gedaan.	1. Zie voor de onderwerpen en beantwoording de zienswijze onder nummer 41 van de Stichting Windmolens N57 nee!
			2. De gezondheid van omwonenden moet serieus worden genomen. De lokale normen lijken veel op de 'oude' normen.	Wij begrijpen uw zorgen voor de gezondheid, maar volgens ons is over de mogelijke effecten van windturbines op de gezondheid voldoende bekend. Zie daartoe bijvoorbeeld bijlage 18 bij het ontwerp-bestemmingsplan (Gezondheid en windturbines). Vanwege het belang van de zorgplicht voor bewoners heeft de gemeente juist duidelijke, lokale normen opgenomen in het ontwerp-bestemmingsplan. Zie ook de algemene onderwerpen onder 2.2.2 Lokale normen of (nieuwe) landelijke normen.
			3. Moderne, grote windturbines veroorzaken overlast, bijvoorbeeld slagschaduw, (laagfrequent en infrasoon)geluid, horizonvervuiling en rode knipperende lichten. Ook treedt waardevermindering van woningen op.	3. Wij beseffen dat bewoners in de omgeving van het gebied waar de windturbines zijn gepland vragen hebben over de mogelijke effecten. Om die reden zijn ook meerdere onderzoeken uitgevoerd en hebben wij duidelijke normen gesteld om effecten te beperken; deze normen zijn verder aangescherpt na een extra toets door een door ons ingeschakeld bureau. Op de windturbines komt een systeem waardoor de rode lichten alleen knipperen als er een daadwerkelijk een laagvliegend vliegtuig of helikopter is.
			4. Er moet eerst goed onderzoek worden uitgevoerd naar de gevolgen (gezondheid/milieu) voordat windturbines op locatie G of andere locaties ontwikkeld kunnen worden.	4. Er zijn meerdere onderzoeken uitgevoerd, zie het antwoord onder 3.
28	Particulier	47581-2023	1. Wacht de nieuwe landelijk onderzoeken naar windturbines af. Over de mogelijke gevolgen voor gezondheid en mogelijke overlast is nog weinig bekend.	1. Wij begrijpen uw zorgen voor de gezondheid, maar volgens ons is over de mogelijke effecten van windturbines op de gezondheid voldoende bekend. Zie daartoe bijvoorbeeld bijlage 18 bij het ontwerp-bestemmingsplan (Gezondheid en windturbines).

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
				Vanwege het belang van de zorgplicht voor bewoners heeft de gemeente juist duidelijke, lokale normen opgenomen in het ontwerp-bestemmingsplan. Zie ook de algemene onderwerpen onder 2.2.2 Lokale normen of (nieuwe) landelijke normen.
29	Particulier	47589-2023	1. Er wordt uitgegaan van de oude geluidsnormen die kunnen leiden tot schade voor de gezondheid. Kies voor de nieuwste normen. De gemeente moet niet ten nadele handelen van de eigen inwoners. Dit schaadt het vertrouwen in de politiek.	1. Wij begrijpen uw zorgen voor de gezondheid. Vanwege het belang van de zorgplicht voor bewoners heeft de gemeente juist duidelijke, lokale normen opgenomen in het ontwerp-bestemmingsplan. Zie ook bij de algemene onderwerpen onder 2.2.2 Lokale normen of (nieuwe) landelijke normen.
			2. Wij zijn voorstanders van hernieuwbare energie, maar dan wel toegepast op verantwoorde wijze. Hieronder vallen ook geluidsnormen.	2. Wij kunnen uw mening onderschrijven. Om deze reden zijn ook duidelijke geluidsnormen opgesteld, met extra toetspunten om zekerder te zijn van naleving. Daarnaast is een bronsterktemeting als voorwaarde opgenomen. Zie ook de algemene onderwerpen onder 2.3 Geluid.
				Aanvullend: De woning van indieners ligt in de bebouwde kom van Hellevoetsluis op ongeveer 4 kilometer afstand van de dichtstbij te plaatsen windturbine. Daarmee ligt de mogelijke geluidsbelasting ver buiten de 36 dB Lden-contour en zal er bij de woning ook geen slagschaduw kunnen optreden
30	Particulier	47584-2023	1. De leidraad Windenergie Voorne Putten stelt als voorwaarde dat omwonenden voor minimaal 25% moeten kunnen participeren in het project via mede-eigenaarschap met daadwerkelijk zeggenschap. Er worden echter alleen obligaties uitgegeven. Het bedrag dat de ontwikkelaar voor een gebiedsfonds beschikbaar wil stellen is lager dan de ondergrens in de Leidraad en wordt niet ingezet voor de directe bewoners; de lokale biljartclub kan er ook aanspraak op maken.	1. Over financiële participatie, zie onder de algemene onderwerpen 2.2.7 Participatie is beperkt. Het is overigens wel de bedoeling de middelen uit het Gebiedsfonds in te zetten ten bate van de directe omgeving (recreatieondernemers, bewoners). Vanuit de Klankbordgroep zijn daar ook eerste ideeën voor geopperd. De Klankbordgroep is in 2021 opgericht. Sindsdien zijn er ca. 20 bijeenkomsten geweest. Daarbij zijn onder meer onderliggende rapporten voor het bestemmingsplan besproken, de onderzoeken naar lokale normen en de keuzes ten aanzien van de lokale normen.
			2. Het bestemmingsplan voorziet niet in planschade.	2. Bij ruimtelijke ontwikkelingen kan planschade ontstaan. Planschade maakt nooit onderdeel uit van een bestemmingsplan, maar is geregeld in de Wet ruimtelijk ordening (artikel 6.1 Wro). Een aanvraag voor een tegemoetkoming in schade ten gevolge van een bestemmingsplan, kan bij het bevoegd gezag van dat plan (gemeente Voorne aan Zee) worden ingediend binnen de periode van 5 jaar na het onherroepelijk worden van het vastgestelde bestemmingsplan. In het ontwerp-bestemmingsplan is dit beschreven in paragraaf 7.2.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			3. Het plan voldoet niet aan de SMB-richtlijn. Op grond daarvan is er een plan-MER plicht. Deze dient te worden uitgevoerd.	3. Zie onder de algemene onderwerpen 2.2.1 SMB-richtlijn.
			4. Er is geen goed onderzoek gedaan naar de geluidswaarden en er is niets vastgelegd over het overschrijden van de gestelde normen. Het daadwerkelijk beschrijven van de norm in het bestemmingsplan geeft zekerheid over de naleving ervan. Beschrijf duidelijk hoe de bewoners binnen een straal van 2,5 km beschermd worden tegen het geluid van de turbines.	4. Voor het bestemmingsplan is onderzoek uitgevoerd naar het geluid van de windturbines, waarbij gerekend is met een 'worst case-turbine, dus de maximaal mogelijke geluidsbelasting. Naar aanleiding van reacties uit de omgeving en van de Klankbordgroep, is ook nader ingegaan op laagfrequent geluid. Volgens ons zijn deze onderzoeken degelijk uitgevoerd. Voor overschrijdingen van normen geldt in zijn algemeenheid dat de regionale uitvoeringsdienst zal moeten optreden. Wij gaan er echter vanuit dat aan de geluidswaarden voldaan kan worden. In de planregels zijn, na het inwinnen door de gemeente van een second opinion over de lokale normen, extra toetspunten voor geluid opgenomen en een bronsterktemeting om zeker te zijn dat aan de geluidsnormen wordt voldaan.
			5. De lokale normen zijn uitgespreid over drie verschillende documenten.	Zie de algemene beantwoording onder 2.2.5 Vindbaarheid lokale normen. Naar aanleiding van het advies van de Klankbordgroep is een samenvatting van de milieunormen opgenomen in het begin van het ontwerp-bestemmingsplan (paragraaf 1.5).
			6. Omwonenden hebben niet mee kunnen praten over de locatie. Dat is pas gebeurd ná de aanwijzing van de locatie Haringvlietdam in 2018; nadat de gemeente de provincie Zuid-Holland had geadviseerd om deze locatie aan te wijzen.	5. Met bewoners is in 2017 en 2018 gesproken over de locaties die vanuit de Provincie voor Hellevoetsluis is beeld waren. Er zijn informatiebijeenkomsten georganiseerd en inspraakavonden bij de provincie. Inwoners zijn hierover geïnformeerd via de lokale media en bewonersbrieven. De inzet van de gemeente en provincie is daarbij geweest te streven naar een zo groot mogelijk draagvlak om aan de doelstelling te kunnen voldoen die met de Provincie was afgesproken. Tijdens deze overleggen is een voorkeur uitgesproken voor de Haringvlietdam als (enige) locatie.
			7. De participatie van de Klankbordgroep is nooit serieus genomen. Het advies van de Klankbordgroep wordt niet serieus genomen, de gespreksleider legt de nadruk op polarisatie en in verslagen staan namen fout geschreven.	6. Wij betreuren dat u het gevoel heeft dat de Klankbordgroep niet serieus wordt genomen. Wij hechten veel belang aan de mening van de Klankbordgroep en hechten aan het bespreken van stukken in een zo vroeg mogelijk stadium, hetgeen niet betekent dat wij per definitie alle wensen kunnen overnemen.
			8. In het gebied zijn meer belanghebbenden dan in het bestemmingsplan worden genoemd. Zo worden op dit moment 9 villa's gebouwd op ongeveer 970 meter van de geplande turbines.	7. Wij begrijpen uit meerdere zienswijzen dat het ontwerp-bestemmingsplan zo gelezen kan worden alsof er maar enkele woningen zijn. In de onderzoeken en de resultaten van de onderzoeken in het OBP staat duidelijk dat het om meerdere woningen en permanent bewoonde recreatiewoningen gaat waarop de windturbines mogelijk effect kunnen hebben. De passage in paragraaf 3.1 in het ontwerp-bestemmingsplan wordt aangepast.
				Leidt tot aanpassing bestemmingsplan: In paragraaf 3.1 wordt toegevoegd dat 'In het plangebied in totaal minstens 200 woningen liggen'.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
31	Particulier	48167-2023	1. De windmolens mogen niet geplaatst worden bij het Haringvliet naast de N57 nabij woningen, vakantieparken en een prachtig nieuw aangelegd recreatiegebied.	1. In de plannen wordt rekening gehouden met de omgeving. Er staan ook al windturbines op de locatie Haringvlietdam. De herinrichting van het recreatiegebied is uitgevoerd terwijl bekend was dat de binnenzijde van de Haringvlietdam een locatie voor windturbines was.
			2. De gezondheid van de mens staat voorop. De bestaande normen zijn naar nu blijkt onjuist, vandaar dat nieuwe normen worden vastgesteld (planMER-traject). De gemeente kan niet eigen normen bepalen zonder rekening te houden met de nieuwe normen die vastgesteld gaan worden.	2. De Raad van State heeft de landelijke 'oude' normen buiten werking gesteld (voor projecten met 3 of meer windturbines), niet omdat de normen inhoudelijk onjuist zouden zijn, maar omdat er voorafgaande van de vaststelling een PlanMER-procedure doorlopen had moeten worden. De Raad van State heeft tegelijk aangegeven dat gemeenten de mogelijkheid hebben eigen, op de locatie toegespitste normen te mogen opstellen. Zie de algemene onderwerpen onder 2.2.2 Lokale normen en 2.2.4 Uitspraak Raad van State
			3. Uit onderzoeken blijkt dat volgens de oude normen veel omwonenden last krijgen van hun gezondheid. De windturbines hebben ook nadelige effecten voor recreatie op het nieuwe aangelegde strand en voor de recreatieparken.	3. Uit de onderzoeken die zijn uitgevoerd in het kader van het bestemmingsplan blijkt dat de plaatsing van de windturbines mogelijk is zonder dat de gezondheid van omwonenden in het geding is en dat effecten op recreatie en toerisme beperkt zijn. Bij dat laatste is ook van belang dat er al windturbines op de dam staan, die gesaneerd zullen worden.
			4. De manier waarop omgegaan is met omwonenden is niet correct; advies werd genegeerd. De dreiging door de Gedeputeerde van de Provincie roept bedenkingen van belangenverstrengeling op: hij was eerder interim-directeur van de belangenvereniging van windenergieontwikkelaars.	4. Er zijn door de gemeente meerdere bijeenkomsten georganiseerd, al vanaf 2017. De eerste bijeenkomsten betroffen de verschillende zoeklocaties binnen de gemeente en naar aanleiding van de inbreng door bewoners is alleen de Haringvlietdam als locatie overgebleven. Ook recent zijn meerdere bijeenkomsten georganiseerd en is een Klankbordgroep ingesteld. De overleggen hebben onder meer geleid tot extra aandacht voor laagfrequent geluid en metingen. De bevoegdheid voor windprojecten groter dan 5 MW ligt bij de Provincie. De Provincie heeft deze bevoegdheid gedelegeerd aan de gemeente. Daarbij is aangegeven (en ook zo door de gemeente gecommuniceerd) dat de Provincie de bevoegdheid terug kan nemen als de gemeente niet tot uitvoering over gaat. Wat betreft de rol van de Gedeputeerde: het Provinciale kader voor windenergie en de daarin opgenomen locaties zijn vastgesteld door Provinciale Staten. Het College van Gedeputeerde Staten voert dat beleid uit.
32	Anoniem	48170-2023	1. Indieners, die verder anoniem wensen te blijven, vinden de windturbines onacceptabel en verwachten dat de meeste inwoners en recreanten er geen weet van hebben.	1. Over de komst van de windturbines zijn sinds 2017 meerdere bijeenkomsten georganiseerd, zowel fysiek als digitaal. De gemeente heeft sindsdien meerdere brieven verzonden aan adressen in een ruim gebied om de projectlocatie. Daarnaast is er regelmatig in de pers over geschreven, net als op de gemeentelijke website en gemeentepagina in Groot Hellevoetsluis. Dit betekent niet automatisch dat iedereen ervan op de hoogte is, maar wel in de gelegenheid is gesteld er kennis van te nemen.
			2. Graag zien wij het gelopen tijdschema tot en met de goedkeuring van de oude gemeenteraad, inclusief ingelaste raadsvergaderingen en aanwezigen.	2. Gezien de lange historie van dit project is het niet om een exact tijdschema te geven inclusief informatie over aanwezigen bij raadsvergaderingen.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
				In 2012 heeft de gemeente Hellevoetsluis in het kader van het Convenant Realisatie Windenergie (voormalige Stadsregio) Rotterdam) de opgave aanvaardt voor het doen realiseren van 12 MW (4 windturbines van 3 MW) In de periode 2013 – 2015 heeft E-Connection, de exploitant van de huidige windturbines, samen met gemeente Hellevoetsluis gewerkt aan een plan nieuwe windturbines te realiseren aan de zeezijde van de Haringvlietdam. Dit project is gestopt omdat Rijkswaterstaat hier omwille van de waterveiligheid niet aan mee wilde werken. Daarna is de het huidige project voor nieuwe windturbines aan de binnenzijde van de Haringvlietdam opgestart. Met als globaal tijdsplan: -2016 Voorstel gemeente 1 turbine bij de N57, t.h.v. rotonde N 497 en 3 turbines aan de binnenzijde van de Haringvlietdam -2018 Akkoord van de provincie dat de turbine bij de ronde vervalt. -2020 Akkoord van de provincie dat er op de Haringvlietdam om technische redenen niet 3, maar 2 windturbines komen met een gezamenlijke energie opbrengst die vergelijkbaar is aan 4 windturbines van 3 MW. -28 april 2021 besluit gemeenteraad toepassing gemeentelijke coördinatie-regeling -22 februari 2022 besluit college van Burgemeester en Wethouders vaststelling voorontwerp-bestemmingsplan -28 december 2022 besluit college van Burgemeester en Wethouders vaststelling ontwerp-bestemmingsplan Gedurende deze tijd is er diverse malen in de raadscommissie en in de gemeenteraad over het windproject gesproken zonder dat daarbij sprake was van formele besluitvorming anders dan hetgeen hierboven vermeld.
			3. Aantoonbaar dat de normen voor deze windturbines nog steeds actueel zijn.	3. De Raad van State heeft met de uitspraak in 2021 de landelijk geldende normen voor windenergie voor projecten vanaf 3 windturbines buiten werking gesteld. Voor de Haringvlietdam zou het normenkader daarmee toegepast kunnen worden. De gemeente heeft evenwel gekozen voor lokale normen uit extra voorzorg voor de omgeving. De vraag of de normen nog steeds actueel zijn is daarmee irrelevant, omdat het bestemmingsplan uitgaat van eigen, lokale normen die door de gemeenteraad vastgesteld zouden moeten worden.
			4. Bent u bekend met de fijnstofproductie van deze windturbines en de schadelijkheid hiervan.	4. Indieners maken niet duidelijk op welke informatie deze opmerking gebaseerd is. Zie voor onze reactie de algemene onderwerpen onder 2.4.1 Bisphenol-A.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			5. Voor de oude windmolens is een uitgewerkt, maatschappelijk verantwoord afvalplan nodig.	5. Het bestemmingsplan ziet toe op het mogelijk maken van twee nieuwe windturbines aan de binnenzijde van de dam. Hiervoor is een omgevingsvergunning aangevraagd. Het verwijderen van de bestaande turbines maakt geen onderdeel uit van deze aanvraag. Hier zal in een later stadium een sloopvergunning voor worden aangevraagd.
			6. Indieners zien de antwoorden graag tegemoet en zien graag dat deze vragen behandeld worden in de commissie en/of raadsvergadering.	6. De antwoorden op zienswijzen zijn verwerkt in deze nota van beantwoording die onderdeel uitmaakt van de besluitvorming rond het bestemmingsplan. Het is aan de gemeenteraad welke aspecten bij deze behandeling aan de orde komen. Gezien de vraagstelling lijkt het alsof indieners vanuit een raadsfractie schriftelijke vragen aan het College stellen.
33	Particulier	48175-2023	Deze zienswijze is wat betreft onderwerpen gelijk aan zienswijze 7.	Zie voor de onderwerpen en beantwoording zienswijze 7.
				Aanvullend:
				Uw zorgen zijn begrijpelijk, maar aangezien uw woning ligt op een afstand van minstens 3,4 kilometer van de dichtstbij te plaatsen windturbine, ligt de mogelijke geluidsbelasting flink buiten de 36 dB Lden-contour en zal er bij de woning ook geen slagschaduw kunnen optreden.
34	Particulier	48260-2023	De thema's die indiener in de zienswijze noemt, komen grotendeels aan bod in de algemene kaders en worden daar uitgebreid besproken.	Zie de algemene kaders waar de genoemde themá uitgebreid besproken worden.
			2.Lokale norm voor geluid - Lden als norm. De L-den is een jaargemiddelde norm, waarbij pas achteraf na een jaar vastgesteld kan worden of de norm overschreden is. Het is beter een absoluut maximum van 35 dB vast te stellen, zoals Jan de Laat bepleit.	2. Zie de algemene beantwoording onder 2.3 Geluid waarom de gemeente een keuze maakt voor een L-den-norm
			2.Laagfrequent geluid. Voortschrijdend inzicht geeft aan dat laagfrequent geluid op vele kilometers waar te nemen is. Voor de gezondheid van omwonenden kan beter gewacht worden op de landelijke normen.	Zie de algemene beantwoording onder 2.3.4 Laagfrequent geluid.
			3.Aantal gehinderden. De 1,2% genoemde ernstig gehinderden is gebaseerd op een landelijk gemiddelde. Er moet rekening gehouden worden met de lokale situatie, waar mensen wonen vanwege rust en stilte en gevoeligheid voor geluid. Deze opmerkingen zijn in de Klankbordgroep genegeerd, ook door Bosch & Van Rijn die een second opinion uitvoerden. Ik twijfel aan de onafhankelijkheid van dat bureau.	3. Zie de algemene beantwoording onder 2.3.6 Aantal gehinderden. De opmerkingen over aantal gehinderden zijn inderdaad tijdens bijeenkomsten door de Klankbordgroep naar voren gebracht. Landelijk wordt bij projecten een algemene rekenmethode toegepast, dit is ook nader toegelicht. Het percentage geeft een verwachting aan op basis waarvan geconstateerd kan worden dat het bestemmingsplan aan een goede ruimtelijke ordening voldoet. Het percentage is daarbij vooral illustratief. Aangezien landelijk een percentage van 9% ernstig gehinderden acceptabel wordt geacht, maakt het percentage van 1,2% duidelijk dat de locatie Haringvlietdam daar (ver) onder zit. Wij betreuren het dat indiener het bureau in twijfel trekt dat de second opinion uitvoerde: op meerdere punten heeft dit bureau juist aanpassingen voorgesteld in de lokale normstelling (lagere L-den, mogelijk L-night, extra toetspunten voor geluid). Door deze aanpassingen zou, bij een herberekening, het aantal ernstig gehinderden mogelijk zelfs nog lager kunnen uitvallen.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			4. Er kon geen Lnight berekend worden staat in Bijlage 5 Motivering op te nemen lokale milieunormen. Neem een Lnight als norm op, dat geeft meer zekerheid over naleving; dan wel een norm als geadviseerd door Jan de Laat.	4. Er wordt een Lnight als norm opgenomen in de planregels, zie ook de algemene beantwoording 2.3.3 Lnight. Er is een Lnight berekening gemaakt en de Lnight waarde ter plaatse van de toetspunten zijn opgenomen in het akoestisch onderzoek. De geluidcontouren Lnight zijn ter verduidelijking op kaart in bijlage 2 bij de nota van beantwoording gevoegd.
				Leidt tot aanpassing bestemmingsplan: In het Bestemmingsplan zal een Lnight (39 dB Lnight) worden opgenomen.
35	Natuurvereniging Hollandse Delta	48182-2023	1. De ontheffing en vergunning Wet Natuurbescherming (Wnb) zijn nog niet gepubliceerd.	1. De initiatiefnemer heeft een aanvraag in het kader van de Wet Natuurbeheer (Wnb) gedaan. De publicatie van de conceptbesluiten berust bij het bevoegd gezag in deze, de Provincie.
			2. De locatie ligt tussen meerdere Natura 2000-gebieden. De nieuwe en bestaande windturbines hebben effect op de belevingswaarde van de nabijgelegen gebieden. Kies niet voor turbines bij natuurgebied, maar in het buitengebied (agrarisch of industrieel). Plaats op de dam geen nieuwe turbines en verwijder de bestaande. Kies voor clustering van alle windprojecten binnen de gemeente Voorne aan Zee op één locatie.	2. Het eventueel verwijderen van de bestaande turbines zonder over te gaan tot vervanging of een besluit elders te clusteren vallen buiten deze bestemmingsplanprocedure. In het kader van de provinciale opgave voor windenergie is de locatie Haringvlietdam na een uitgebreide consultatie opgenomen in een herziening van de nota VRM.
			3. De oppervlakte van de draaicirkels van de nieuwe windturbines is groter dan van de bestaande. NHD bestrijdt daarom dat er minder slachtoffers zouden vallen na vervanging.	3. Bureau Waardenburg heeft een analyse gemaakt het effect van de grotere windturbines t.o.v. de bestaande. Daarin is o.a. meegenomen dat de afstand tot de grond groter wordt (tiplaagte), veel vogels onder de rotor doorvliegen. Het is verder aan het bevoegd gezag (de Provincie Zuid-Holland) hoe hiermee om te gaan in het kader van de Wnb.
			4. Pas geen saldering toe. De bestaande windturbines zijn indertijd zonder ontheffing van de Wnb gebouwd.	4. Saldering is een algemeen toegepast principe. Het is verder aan het bevoegd gezag (de Provincie Zuid-Holland) hoe hiermee om te gaan in het kader van de Wnb.
			5.. De windturbines zullen gevolgen hebben voor de natuurwaarden. Ga niet uit van de 1%-norm. Deze heeft zijn beperkingen, onder meer vanwege cumulatieve effecten.	5. De twijfels bij het 1%-principe kunnen wij niet onderschrijven. De hoogste rechter, de Raad van State, heeft tot heden met het principe ingestemd. Het is verder aan het bevoegd gezag (Provincie) hoe hiermee in het kader van de vergunningverlening wordt omgegaan.
			6. Onduidelijk is welke stilstandsvoorziening (en onder welke voorwaarden) voor grote vogels zoals de zeearend en visarend wordt toegepast. De zeearend zal zich naar verwachting nabij het gebied nestelen.	6. Door de initiatiefnemer is een stilstandsvoorziening voor grote vogels voorzien, ook al zou dit niet noodzakelijk blijken uit natuuronderzoek of vergunningverlening. Het is verder aan het bevoegd gezag (Provincie) hoe hiermee in het kader van de vergunningverlening wordt omgegaan.
			7. NHO maakt voor een aantal soorten nog specifieke opmerkingen, zoals wespandief, lepelaar, grote stern en visdief.	7. De opmerkingen over onder meer broedsuccessen, vogelgriep en ontheffingsaanvraag vallen buiten de werking van het bestemmingsplan. Het is verder aan het bevoegd gezag (Provincie) hoe hiermee in het kader van de vergunningverlening wordt omgegaan.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			8. Pas een aantal mitigerende maatregelen toe, zoals een radarinstallatie in combinatie met een stilstandsvoorziening, het zwart verven van een rotorblad, toepassen van Uv-licht en akoestische waarschuwingssystemen.	8. De initiatiefnemer heeft een (radar)installatie in combinatie met stilstand al toegezegd (zie ponder punt 6). De noodzaak en mogelijkheden van andere mitigerende maatregelen worden bekeken en zal ook aan de orde zijn bij het beoordelen van de aanvraag in het kader van de Wnb door het bevoegd gezag (Provincie). Het nut van een zwarte wiek is nog niet bewezen, maar onderzoeken daar naar worden gevolgd.
			9. Het onderzoek naar effect op vleermuizen is onvoldoende uitgevoerd (b.v. een beperkt aantal veldbezoeken en beperktheid van het gebruik van gegevens uit de batcorder). De 1%-norm houdt met verschillende aspecten geen rekening en toepassen van saldering is niet terecht. .	9. Er zijn veldonderzoeken uitgevoerd en een jaarronde meting met een batcorder aan een van de windturbines. Het is verder aan het bevoegd gezag (Provincie) hoe hiermee in het kader van de vergunningverlening wordt omgegaan.
			10. Voor vleermuizen dient na plaatsing van de turbines minimaal 3 jaar monitoring plaats te vinden.	10. Het is aan het bevoegd gezag (Provincie) hoe hiermee in het kader van de vergunningverlening wordt omgegaan.
			11. De nabijgelegen gebieden kennen een overbelasting van stikstof. In het ontwerp-bestemmingsplan zijn de effecten van de nieuwe Aeries-calculator en nieuwe berekeningsmethoden nog iet meegenomen.	11. Voor de aanvraag vergunning Gebiedsbescherming is een nieuwe berekening van de stikstofdepositie uitgevoerd met de nieuwe Aeries-calculator. Deze wordt opgenomen in het bestemmingsplan.
			12. Er dient onderzoek plaats te vinden naar het effect van geluid voor de aanpalende natuurgebieden en voor de in het wild levende diersoorten. Dat geldt ook voor laagfrequent geluid.	12. De geluidseffecten voor de nabijgelegen natuurgebieden zijn (voor zover relevant) inzichtelijk gemaakt, zie ook kaart 1 in de bijlage bij deze Nota van beantwoording. In de Natuurtoets komt het aspect geluid aan de orde; voor broedvogels is specifiek naar de effecten van de bouwwerkzaamheden gekeken. Voor laagfrequent geluid, zie de algemene thema's onder 2.3.4.
			13. Neem voor geluid mitigerende maatregelen, bijvoorbeeld in de vorm van een lang, geluidwerend ecoduct. Voor het stiltegebied is een ontheffing nodig.	13. De suggestie voor de genoemde mitigerende maatregel valt buiten de werking van dit bestemmingsplan.
36	Kernplatform Duinhoek	48230-2023	1.Het plan voldoet niet aan de SMB-richtlijn. Voor dit project dient een MER-beoordeling plaats te vinden. De Raad van State constateerde, op grond van de Europese SMB-richtlijn, dat er een plan-MER-plicht is voor de 'windturbinebepalingen'.	1.Zie de algemene beantwoording onder 2.2.1 SMB-richtlijn en (plan) m.e.r.-plicht.
			2. De L-den is een jaargemiddelde norm, waarbij pas achteraf na een jaar vastgesteld kan worden of de norm overschreden is. Het is beter een absoluut maximum van 35 dB vast te stellen, zoals Jan de Laat bepleit. Neem duidelijke richtlijnen op hoe wordt gehandeld als de norm voor (laagfrequent) geluid wordt overschreden.	2. Zie de algemene beantwoording onder 2.3 Geluid waarom de gemeente een keuze maakt voor een L-den-norm. Voor overschrijdingen van normen geldt in zijn algemeenheid dat de regionale uitvoeringsdienst zal moeten optreden. Wij gaan er echter vanuit dat aan de geluidswaarden voldaan kan worden. In de planregels zijn, na het inwinnen door de gemeente van een second opinion over de lokale normen, extra toetspunten voor geluid opgenomen en een bronsterktemeting om zeker te zijn dat aan de geluidsnormen wordt voldaan.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			3. Er kon geen Lnight berekend worden staat in Bijlage 5 Motivering op te nemen lokale milieunormen. Neem een Lnight als norm op, dat geeft meer zekerheid over naleving; dan wel een norm als geadviseerd door Jan de Laat.	3. Er wordt een Lnight als norm opgenomen in de planregels, zie ook de algemene beantwoording 2.3.3 Lnight. Er is een Lnight berekening gemaakt en de Lnight waarde ter plaatse van de toetspunten zijn opgenomen in het akoestisch onderzoek. De geluidcontouren Lnight zijn ter verduidelijking op kaart in bijlage 2 bij de nota van beantwoording gevoegd.
				Leidt tot aanpassing bestemmingsplan: In het Bqbestemmingsplan zal een Lnight (39 dB Lnight) worden opgenomen.
			4. De lokale normen staan verspreid over drie documenten. Neem deze normen op een compacte wijze en helder begrijpelijk weer in het bestemmingsplan.	4. Zie de algemene beantwoording onder 2.2.5 Vindbaarheid lokale normen. Naar aanleiding van het advies van de Klankbordgroep is een samenvatting van de milieunormen opgenomen in het begin van het ontwerp-bestemmingsplan (paragraaf 1.5).
			5. De 1,2% genoemde ernstig gehinderden is gebaseerd op een landelijk gemiddelde. Er moet rekening gehouden worden met de lokale situatie, waar mensen wonen vanwege rust en stilte en gevoeligheid voor geluid.	5. Zie de algemene beantwoording onder 2.3.6 Aantal gehinderden.
			6. Voortschrijdend inzicht geeft aan dat laagfrequent geluid op vele kilometers waar te nemen is. Voor de gezondheid van omwonenden kan beter gewacht worden op de landelijke normen.	6. Zie de algemene beantwoording onder 2.3.4 Laagfrequent geluid.
			7. Pas de beschrijving van het aantal omwonenden/woningen aan. In het gebied zijn zeker 200 belanghebbenden. Dat zijn er meer dan in het bestemmingsplan worden genoemd.	7. Paragraaf 3.1 (p. 19) geeft slechts aan waar de dichtstbijzijnde woningen gelegen zijn, om aan te geven dat alle andere woningen op grotere afstand liggen. Wij begrijpen uit meerdere zienswijzen dat het ontwerp-bestemmingsplan zo gelezen kan worden alsof er maar enkele woningen zijn. In de onderzoeken en de resultaten van de onderzoeken in het OBP staat duidelijk dat het om meerdere woningen en permanent bewoonde recreatiewoningen gaat waarop de windturbines mogelijk effect kunnen hebben. De passage in paragraaf 3.1 in het ontwerp-bestemmingsplan wordt aangepast.
				Leidt tot aanpassing bestemmingsplan: In paragraaf 3.1 wordt toegevoegd dat 'In het plangebied in totaal minstens 200 woningen liggen'.
			8. De beschrijving van de werkwijze volgens de Leidraad windenergie Voorne-Putten (paragraaf 2.4.3) strookt niet met de praktijk. Neem bij de vermelding van de Leidraad in paragraaf 8.2.1 op dat niet alle adressen per brief zijn bereikt en dat de omgeving pas in een laat stadium (nadat de locatie bekend was) werd geïnformeerd.	8. Wij begrijpen dat u vindt onvoldoende en in een te laat stadium betrokken te zijn. Wij betreuren het dat u dit zo ervaart. Maar er is gedurende het gehele proces van aanwijzen van locatie (met de provincie) in de periode 2017 -2018 tot aan vaststelling van het ontwerp-bestemmingsplan in 2022 op diverse wijze sprake geweest van proces participatie. Er zijn informatie bijeenkomsten georganiseerd, er zijn brieven verstuurd (die inderdaad helaas niet altijd en niet tijdig alle adressen hebben bereikt), er is de mogelijkheid geboden om in te spreken bij commissievergaderingen van de gemeenteraad. Er zijn in de lokale media berichten verschenen en er is na haar oprichting in 2021 diverse malen contact geweest met de Klankbordgroep. Derhalve zijn wij van mening dat de gemeente aantoonbaar heeft gestreefd naar een zorgvuldig omgevingsproces zoals benoemd in paragraaf 2.1 Procesparticipatie van de Leidraad.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			9. Er is geen gebruik gemaakt van de adviezen van de Klankbordgroep, terwijl in de raadvergadering van 14 december werd gesteld dat het College besluitvorming van het ontwerp-bestemmingsplan zou aanhouden om de Klankbordgroep tijd te geven.	9. Besluitvorming over het ontwerp-bestemmingsplan stond op 13 december 2022 geagendeerd voor de vergadering van het college van B&W van de toenmalige gemeente Hellevoetsluis In een mail van 2 december is de klankbordgroep verzocht om vóór de collegevergadering van 13 december 2022 schriftelijk advies te verlenen over het ontwerp-bestemmingsplan. Het ontwerp-bestemmingsplan en de achterliggende stukken o.m. over de lokale normering zijn op 8 december 2022 mondeling toelicht tijdens een daartoe belegde online bijeenkomst van de klankbordgroep. Tijdens die bijeenkomst heeft de klankbordgroep aangegeven deze periode te kort te vinden, én strijdig te achten met de termijn van 2 weken voor het uitbrengen van advies zoals vastgelegd in het afsprakenkader voor de klankbordgroep. Naar aanleiding van het verzoek om meer tijd heeft het college besloten om besluitvorming over het ontwerp-bestemmingsplan aan te houden tot een extra collegevergadering op 28 december 2022. Zodat aan de afgesproken termijn van 2 weken voor het geven van advies kon worden voldaan. In de avond van 28 december 2022 heeft de heer Faber aan de klankbordgroep een mail gestuurd waarin hij hen informeert dat het college van B&W van de toenmalige gemeente Hellevoetsluis het ontwerp-bestemmingsplan windturbines Haringvlietdam en wat zij daarbij met het eerste partiele advies van de Klankbordgroep van 23 december 2022 heeft gedaan.
			10. Verwijder Bijlage 20 (Handreiking lokale normering); deze geeft een verkeerde voorstelling van zaken.	10. De Handreiking lokale normering Rotterdamse regio was als bijlage opgenomen om een te laten zien dat gemeente Hellevoetsluis actief gezocht naar een zorgvuldig proces om tot de vaststelling van lokale normen te komen.
				Leidt tot aanpassing bestemmingsplan: Bijlage 20 (Handreiking lokale normering Rotterdamse regio) zal in het bestemmingsplan niet meer worden opgenomen in de bijlagen.
37	Particulier	48268-2023	Deze zienswijze is gelijk aan zienswijze nummer 7.	Voor de onderwerpen en antwoorden, zie zienswijze nummer 7.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
38	Particulier	48279-2023	1. De windturbines zullen effect hebben op gezondheid, milieu en leefbaarheid. Eigen lokale normen zijn alleen toegestaan als deze goed worden gemotiveerd. Op basis van welke onderzoeken worden deze normen toegepast? Er dient een plan-m.e.r. beoordeling te worden uitgevoerd.	1. Wij begrijpen uw zorgen over gezondheid en leefbaarheid. Vanwege het belang van de zorgplicht voor bewoners heeft de gemeente juist duidelijke, lokale normen opgenomen in het ontwerp-bestemmingsplan. Om te komen tot deze normen is onderzoek uitgevoerd. De gemeente heeft vervolgens dit onderzoek door een bureau laten toetsen en dit bureau normen laten voorstellen (zie de bijlagen 2, 3 en 5 bij het bestemmingsplan). Zie ook de algemene onderwerpen onder 2.2.2. Lokale normen en 2.2.1 SMB-richtlijn en (plan) m.e.r.-plicht.
			2. Het moment van vaststellen ontwerp-bestemmingsplan roept vragen op, zoals de tijd die de Klankbordgroep kreeg voor een reactie en het inlassen van extra een vergadering op 28 december waarvan geen openbare agenda bekend was.	2. Het College van B&W heeft op 13 december 2022 de besluitvorming over het ontwerp-bestemmingsplan aangehouden tot 28 december om de Klankbordgroep in de gelegenheid te stellen een advies uit te brengen (binnen de termijn die daarvoor stond). De gemeente heeft de Klankbordgroep aanvullend tijd (tot 30 april) gegeven om het eerdere partiële advies aan te vullen. Dat het College op 28 december over het ontwerp-bestemmingsplan zou besluiten, is met de Klankbordgroep gedeeld. De Klankbordgroep heeft op 23 december een eerste partieel advies gegeven en dit niet in haar twee de advies van 28 april 2023 niet nader inhoudelijk aangevuld. De Klankbordgroep is door de gemeente niet als een formeel adviesorgaan ingesteld, maar door de gemeente en initiatiefnemer gezamenlijk met een adviserende rol. Dat staat ook zo verwoord in het afsprakenkader van de Klankbordgroep. In eerdere stadia zijn met de Klankbordgroep onder meer besproken het voorontwerp-bestemmingsplan, het onderzoek naar lokale normstelling en de beoordeling daarvan, inclusief de op te nemen planregels. Vergaderingen van het College zijn altijd besloten. De agenda van het college hoeft niet vooraf bekend te worden gemaakt of te worden afgestemd met derden. Besluitenlijsten van het openbare deel van collegevergaderingen worden achteraf openbaar gemaakt op de website van de gemeente. In dit geval op: https://hellevoetsluis.archiefweb.eu/#archive >> Bestuur en Organisatie>>Agenda's en Besluiten >> 2022 >> B&W>B&W Agenda 28-12-2022 Zie ook de algemene thema's in de nota van beantwoording ook 2.2.6 Klankbordgroep gepasseerd.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			3. De Klankbordgroep heeft een WOB-verzoek ingediend waarbij te veel tekst is afgeschermd. Mogelijk wordt de Aanbestedingswet geschonden en is er sprake van Staatssteun bij het inschakelen van de initiatiefnemer. De rol van de Gedeputeerde van de Provincie roept bedenkingen van belangenverstrengeling op: hij was eerder interim-directeur van de belangenvereniging van windenergieontwikkelaars.	3. De Klankbordgroep heeft geen Wob-verzoek ingediend bij de gemeente Hellevoetsluis. Wel is er op 16 februari 2023 door Het kernteam van Kernplatform Windmolens Haringvliet een WOO verzoek ingediend bij de gemeente Voorne aan Zee. Een aantal van deze indieners hebben ook zitting in de klankbordgroep. Maar het kernteam van Kernplatform Windmolens Haringvliet zijn geen vertegenwoordigers van de Klankbordgroep als geheel. Wij herkennen ons niet in de omschrijvingen dat er veel tekst is afgeschermd die 'juist van belang is voor het doel waarvoor het Wob-verzoek is gedaan', er is op een zo goed mogelijke en uitgebreide wijze beschikbare informatie vertrekt. Wij zien niet goed hoe in het kader van het bestemmingsplan de Aanbestedingswet aan de orde zou kunnen zijn. De gemeente gaat over de ruimtelijke ordening, waaronder bestemmingsplan. De keuze voor E-Connection als ontwikkelaar is gemaakt door de grondeigenaar (het Rijksvastgoedbedrijf). Deze heeft een voornemen tot overeenkomst gepubliceerd waarop zich geen andere partij heeft gemeld die daadwerkelijk wilde meedingen naar de locatie. Ten aanzien de rol van de gedeputeerde van de Provincie, zie de beantwoording bij zienswijze 22, punt 2.
			4. Er zijn niet voldoende onderzoeken naar het mogelijke effect van geluid uitgevoerd. De L-den is een jaargemiddelde norm; ga uit van een absoluut maximum voor geluid. Het geluidsplafond voor dit gebied is bereikt.	4. Zie de algemene thema's onder 2.3 Geluid en bijlage 6 (Onderzoek geluid en slagschaduw) bij het bestemmingsplan. Voor het gebied is geen formeel geluidsplafond vastgesteld.
			5. Wacht op de landelijke normen, zeker voor laagfrequent geluid.	5. Zie de algemene thema's onder 2.3.4 Laagfrequent geluid en 2.2.2 Lokale normen of (nieuwe) landelijke normen.
			6. Er zijn mogelijk meer gehinderden dan de 1,2% waar van uit gegaan wordt.	6. Zie hiervoor de beantwoording bij zienswijze 39, punt 3.
			7. Zijn de effecten op flora en fauna en recreatie wel voldoende onderzocht?	7. Er is uitgebreid onderzoek uitgevoerd naar effecten op natuur, zie onder meer de bijlagen 10 t/m 12 bij het ontwerp-bestemmingsplan. De beoordeling van deze effecten wordt meegenomen in de behandeling van de door de initiatiefnemer aangevraagde vergunning en ontheffing in het kader van de Wet natuurbeheer door de Provincie, in deze het bevoegd gezag. Het effect op recreatie is door een deskundig bureau onderzocht, zie bijlage 15 bij het ontwerp-bestemmingsplan.
			8. Er zijn diverse regels van de Algemene Wet Bestuursrecht geschonden.	8. Wij kunnen deze stelling niet onderschrijven en nemen deze voor kennisgeving aan.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
39	SEVON	48553-2023	1.De Stichting Ecologisch Vleermuis Onderzoek Nederland (SEVON) ondersteund de zienswijze van de Natuurvereniging Hollandse Delta (NHD). SEVON richt zich statutair enkel op de bescherming van vleermuizen.	1.Met SEVON onderschrijven wij het belang van het in stand houden en laten groeien van de populatie vleermuizen. De beoordeling of voor de nieuwe windturbines een vergunning en ontheffing verkregen kan worden in het kader van de Wnb (Wet Natuurbeheer) is aan het bevoegd gezag, in deze de Provincie Zuid-Holland. Het vaststellen van het bestemmingsplan berust bij de gemeente. Daarvoor dient aannemelijk te zijn dat het bestemmingsplan uitvoerbaar is en vergunningen verkregen kunnen worden. Op basis van de Natuurtoetsen is het aannemelijk dat dit het geval zal zijn. De concepten van de Wnb-vergunning en -ontheffing worden naar verwachting binnenkort gepubliceerd.
			2.In de onderbouwing van het ontwerp-bestemmingsplan zitten veel hiaten aangaande de negatieve effecten op de Staat van Instandhouding van vleermuizen.	2.Voor het ontwerp-bestemmingsplan is uitgebreid onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke effecten op vleermuizen, zowel in het veld als akoestisch. Het is ter beoordeling aan het bevoegd gezag of daarmee alle noodzakelijk informatie beschikbaar is.
			3.De rosse vleermuis staat op de rode lijst van bedreigde diersoorten. Plaatsing van turbines in gebieden met activiteit van rosse vleermuis, zoals op de Haringvlietdam, zal de staat van instandhouding verder verslechteren.	3.Op basis van de onderzoeken constateren wij dat de rosse vleermuis zich in dit gebied heeft gevestigd terwijl er al windturbines stonden. De huidige populatie heeft zich dus ontwikkeld ondanks de risico's die SEVON noemt. Omdat het aannemelijk is dat het risico op vleermuisslechtoffers, waaronder de rosse vleermuis, met de nieuwe windturbines kleiner is dan met de bestaande windturbines, achten wij de kans niet groot dat de staat van instandhouding zal verslechteren, eerder zal verbeteren. De beoordeling daarover is aan het bevoegd gezag.
			4.Ecologisch onderzoek bij windturbines vertoont vaak lacunes, waardoor effecten te rooskleurig worden ingeschat. Akoestische monitoring neemt maar een deel van de aanwezige vleermuizen (en afhankelijk van soorten) waar.	4. De ecologische onderzoeken naar vleermuizen zijn uitgevoerd volgens een algemeen geldende aanpak. Naast akoestisch onderzoek is ook veldonderzoek gedaan. In het akoestisch onderzoek zijn correcties aangebracht op basis van de kracht van signalen van soorten, waardoor deze niet onderbelicht raken. Het is verder aan het bevoegd gezag (Provincie) hoe hiermee in het kader van de vergunningverlening wordt omgegaan.
			5.Er wordt uitgegaan van de 1% norm. Deze houdt met verschillende aspecten onvoldoende rekening, zoals aantal jongen, sterfte van jonge vleermuizen en cumulatie van windturbines.	5. De twijfels bij het 1%-principe kunnen wij niet onderschrijven. De hoogste rechter, de Raad van State, heeft tot heden met het principe ingestemd. Het is verder aan het bevoegd gezag (Provincie) hoe hiermee in het kader van de vergunningverlening wordt omgegaan.
			6.Pas geen saldering toe. Mogelijk maken de bestaande turbines inderdaad meer slachtoffers dan de nieuwe, maar ze al niet op een dergelijk belangrijke plaats voor vleermuizen moeten staan. Met saldering wordt uitbreiden van turbinecapaciteit goedgepraat en zal sterfte van vleermuizen optreden.	6. Saldering is een algemeen toegepast principe. Het is verder aan het bevoegd gezag (de Provincie Zuid-Holland) hoe hiermee in het kader van de Wet Natuurbeheer wordt omgegaan. Wij onderschrijven de stelling dat de turbines nooit gebouwd hadden moeten worden niet.
			7.SEVON verzoekt om de bestaande turbines te verwijderen, af te zien van de oprichting van de twee nieuwe windturbines en te kiezen voor een nieuwe clustering van turbines elders op het eiland.	7.Het eventueel verwijderen van de bestaande turbines zonder over te gaan tot vervanging of een besluit elders te clusteren vallen buiten deze bestemmingsplanprocedure. In het kader van de provinciale opgave voor windenergie is de locatie Haringvlietdam na een uitgebreide consultatie opgenomen in een herziening van de nota VRM. Daarbij heeft de Provincie ook gereageerd op SEVON.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
40	Namens Minicamping van der Burgh	49524-2023	1. Indiener plaatst vraagtekens bij de wijze van besluiten nemen, de wijze van betrekken van de Klankbordgroep, besluitvorming door B&W in een niet-reguliere vergadering en opmerkingen in de pers dat de gemeente Voorne aan Zee geen windturbines wil.	1. Zie bij de algemene onderwerpen onder 2.2.6 Klankbordgroep. Voor de besluitvorming door het College van Burgemeester en Wethouders, zie bij zienswijze 41 (Stichting Windmolens N57 Nee!) onder punt 1. De afspraak die de gemeente Hellevoetsluis met de Provincie heeft gemaakt over het plaatsen van windturbines is na de fusie automatisch overgegaan naar de nieuwe gemeente Voorne aan Zee. De plaatsing van de windturbines is inderdaad een lang lopend traject, dat onder andere door uitspraken van de Raad van State en de Tweede Kamer is vertraagd. Voor de betrokkenheid van de Klankbordgroep en de besluitvorming eind december, zie het antwoord bij nr. 42 punt 2.
			2. Ik wil ik op de hoogte gehouden worden van de meting die binnen 6 maanden na plaatsing wordt uitgevoerd en van eventuele vervolgstappen.	2. Het resultaat van de bronsterktemeting wordt t.z.t. aangeboden aan de gemeente. Wij zullen over de uitkomsten en eventuele vervolgstappen communiceren. Deze zullen ook besproken worden met de Klankbordgroep.
			3. Hou er rekening mee dat het om een recreatieve omgeving gaat, bijvoorbeeld bij het plannen van werkzaamheden. Het ontwikkelen of verbeteren van het toeristische gebied juich ik toe en ook om dit een betere bekendheid te geven.	3. Voorafgaande en tijdens de bouw zal door de initiatiefnemer met de omgeving overlegd worden, waaronder de recreatieondernemers op het Quackstrand. Als gemeente zullen we een en ander actief volgen. Wij beseffen goed dat de windturbines geplaatst worden in een recreatieve omgeving en houden daar ook rekening mee.
			4. Meer duidelijkheid is nodig over het afbreken (opruimplicht) van de huidige windturbines en t.z.t. van de nog te plaatsen windturbines.	4. Het bestemmingsplan ziet toe op het mogelijk maken van twee nieuwe windturbines aan de binnenzijde van de dam. Hiervoor is een omgevingsvergunning aangevraagd. Het verwijderen van de bestaande turbines maakt geen onderdeel uit van deze aanvraag. Hier zal in een later stadium een sloopvergunning voor worden aangevraagd. Voor de toekomstige turbines, zie bij zienwijze 51 (TOP Voorne-Putten) punt 6.
			5. Het plaatsen van de windturbines mag geen nadelige gevolgen hebben voor ons elektranetwerk, zoals teruglevering van de zonnepanelen, of voor uitbreidingsplannen van onze minicamping.	5. Voor de windturbines wordt een eigen elektriciteitskabel aangelegd. De windturbines zullen geen gevolgen hebben voor teruglevering of voor eventuele uitbreiding van uw minicamping, omdat deze op grote afstand ligt (meer dan 2 km) van de dichtstbij geplande turbine.
			6. Uit beslissingen en uitspraken van de Raad van State en het Hof van Justitie van de EU (Unierecht) volgt dat uitgebreid onderzoek gedaan moet worden naar gezondheidsrisico's in de omgeving van een te plaatsen windturbine.	6. De uitspraken waar u op doelt, betreffen vermoedelijk de noodzaak tot het opstellen van een PlanMER voor windturbine-bepalingen en de vraag of ook voor twee windturbines een MER moet worden opgesteld. Zie voor deze punten het algemene kader in de Nota van beantwoording onder 2.2. Los daarvan zijn ten behoeve van het bestemmingsplan uitgebreide onderzoeken uitgevoerd naar onder meer (effecten van) geluid en slagschaduw en is in de bijlagen een beschrijving Zie ook de algemene onderwerpen in de Nota van beantwoording onder 2.2.1 SMB-richtlijn en MER-plicht.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			7. Een chalet, waar iemand 7 maanden in verblijft, moet ook de status krijgen van geluidsgevoelig object. Er zijn duizenden kampeerplaatsen in de buurt van de nieuwe windturbines die niet beschermd worden.	7. In de regels van de Wet Geluidhinder is een object waar geen permanente bewoning plaatsvindt geen geluidsgevoelig object. Dat geldt voor chalets en kampeerplaatsen, waar personen niet permanent aanwezig zijn en het veelal ook nog om wisselende personen gaat.
41	Particulier	49533-2023	De tekst van indieners is gelijk aan de zienswijze van de Stichting Windmolens N57 Nee!	Zie voor de onderwerpen en antwoorden zienswijze nummer 41 van de Stichting Windmolens N57 Nee!
			Aanvullend merkt indiener op:	
			1. Moderne, grote windturbines veroorzaken overlast, bijvoorbeeld slagschaduw, (laagfrequent en infrason)geluid, horizonvervuiling en rode knipperende lichten. Ook treedt waardevermindering van woningen op.	1. Wij beseffen dat bewoners in de omgeving van het gebied waar de windturbines zijn gepland vragen hebben over de mogelijke effecten. Om die reden zijn ook meerdere onderzoeken uitgevoerd en hebben wij duidelijke normen gesteld om effecten te beperken; deze normen zijn verder aangescherpt na een extra toets door een door ons ingeschakeld bureau. Op de windturbines komt een systeem waardoor de rode lichten alleen knipperen als er daadwerkelijk een laagvliegend vliegtuig of helikopter is.
			2. Indiener is blij dat locatie G (Haringvlietdam) en niet locatie F tot ontwikkeling wordt gebracht.	2. De gemeente neemt deze zienswijze voor kennisgeving aan. Overigens ligt uw woning (afstand tot de geplande windturbines ongeveer 5 km) ver buiten de 36 L-den contour en kan hier geen slagschaduw optreden, zie de kaarten in de bijlage van deze nota van antwoord.
			3. De lokale normen lijken te veel op normen waarvan het Hof van Justitie van de EU heeft geoordeeld dat ze niet voldoen aan de SMB-richtlijn.	3. ie bij de algemene onderwerpen 2.2.2 Lokale normen en 2.2.4 Uitspraak Raad van State.
42	Recreatieschap Voorne-Putten	48936-2023	1. Recreatieschap Voorne-Putten (hierna: 'het Recreatieschap') neemt kennis van het ontwerp-bestemmingsplan en zal zo goed als mogelijk medewerking verlenen aan de invulling van deze energieopgave.	1. De gemeente waardeert de insteek van het Recreatieschap.
			2. De ontwikkellocatie uit de plannen voor de kwaliteitsimpuls Quackstrand valt binnen de veiligheidszone van een van de turbines. Het is de vraag of deze locatie voor een nieuwe ondernemer nog aantrekkelijk is. Wellicht moet er een streep door de ontwikkellocatie of moet naar een alternatieve locatie gekeken worden.	2. De ontwikkellocatie zoals opgenomen in de plannen, valt binnen de 10-6 contour, waarbinnen kwetsbare (en niet-kwetsbare) objecten zijn uitgesloten. Een restaurant is bijvoorbeeld toegestaan. Wij kunnen ons uw vraag over de aantrekkelijkheid van deze locatie voor ondernemers voorstellen; er is voor gekozen eerst helderheid te hebben over de posities van de windturbines en daarna over de verdere recreatieve invulling. Bij het inrichtingsplan zou ook gekeken kunnen worden of (beperkt) opschuiven van de ontwikkellocatie wenselijk is; het bestemmingsplan maakt dit in elk geval wel mogelijk.
			3. Maak aanvullend op de visualisaties een illustratie waarop de schaduw zichtbaar wordt gemaakt die de windturbines (ook bij stilstand) gedurende de dag werpen op het recreatiegebied Quackstrand, de Haringvlietdam en de strandopgangen van Voornes Duin.	3. De schaduw (anders dan slagschaduw) van de windturbines verschuift voortdurend gedurende de dag en de omvang is ook verschillend gedurende het jaar. Een illustratie geeft daar weinig inzicht in. Om die reden hebben we in het onderzoek naar slagschaduw gekozen voor een worst case benadering van slagschaduw op het strand (zie paragraaf 3.8 in bijlage 6 Akoestisch onderzoek en onderzoek naar slagschaduw).

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			4. Op meerdere figuren (plankaart en toelichting) staan de nieuwe strandlijn, parkeerplaatsen en botenhelling nog niet aangegeven.	4. Ten tijde van het opstellen van het voorontwerp-bestemmingsplan waren strandlijn en parkeerplaatsen nog niet aangegeven op de ondergrondkaarten die als (landelijke) basis dienen voor publicatie van bestemmingsplannen. Nu dat wel het geval is, worden plankkaart en enkele illustraties aangepast. De steiger staat nog niet op ondergrondkaarten opgenomen.
				Leidt tot aanpassing bestemmingsplan: 4. Op de plankkaart en een aantal illustraties worden de nieuwe strandlijn en de parkeerplaatsen zichtbaar gemaakt.
			5. Monitor het effect op recreanten in het gebied. Mocht blijken dat recreanten wegblijven, dan kan gekeken worden naar kwalitatieve compensatie elders vanuit het gebiedsfonds.	5. Uit de analyse van een toeristisch-recreatief onderzoeksbureau blijkt dat de mogelijke effecten op de recreatieve waarde van het gebied zeer beperkt zullen zijn. Wij gaan ervan uit dat het gebiedsfonds mede gebruikt kan worden om de recreatieve waarde van het gebied te vergroten en verzoeken Recreatieschap en recreatieondernemers daarover mee te denken.
			6. Omschrijf in de Regels bij het bestemmingsplan (artikel 6.2.3, veiligheidszone) de begrippen dagkampeerterrein en kleinschalig evenement duidelijker. Wij zien graag toegestaan: - een dagkampeerterrein dat toegankelijk is voor een onbeperkt aantal kampeermiddelen gedurende één dag van zonsopkomst tot -ondergang, - kleinschalige evenementen, zoals een vliegerwedstrijd, foodtrucks, outdoor events, hondentrainingen gedurende één dag of een aantal dagen van zonsopkomst tot -ondergang.	6. De huidige bestemmingsplanregel legt geen beperkingen op aan dagkampeerterreinen (kamperen gedurende één dag). Wij zien geen reden deze norm aan te scherpen. Leidt tot aanpassing bestemmingsplan: 6. In het bestemmingsplan (planregel 6.2.3.b.2 veiligheidszone) wordt opgenomen dat in elk geval zijn uitgesloten 'evenementen waarbij activiteiten plaatsvinden waardoor gelijktijdig meer dan 100 personen aanwezig zijn binnen de veiligheidszone'. Het begrip 'kleinschalig evenement' blijkt niet zo eenduidig te omschrijven. Een outdoor event kan bijvoorbeeld ook veel bezoekers trekken. Wij passen de passage in 6.2.3 aan in die zin dat we een nadere aanduiding van de omvang van evenementen aangeven. Wij wijzen er verder op dat de dam en het strand voldoende ruimte bieden om (grootschalige) evenementen te organiseren.
			7. Gesprekken over de mogelijkheden voor de energietransitie in het gebied (via zonnepanelen, -daken en laadpalen) zijn nog niet gestart. Het Recreatieschap ziet graag laadpalen op de parkeerplaats en vervanging van de gastanks in het gebied. Kijk daarbij naar het op te richten gebiedsfonds.	7. De gesprekken zijn inderdaad nog niet gestart. Dit zal deels gebeuren in het kielzog van het inrichtingsplan. Het Recreatieschap zal daarbij actief worden betrokken.
			8.. Een goede ruimtelijke inpassing van de windturbines op de dam is van belang. Vermijd zoveel mogelijk verharding van het gebied, plaatsen van hekken en natuurschade. Streef naar een groene uitstraling en versterking van de biodiversiteit. Het Recreatieschap denkt daarover graag mee en gaat ervan uit dat haar inzet wordt vergoed.	8. Wij onderschrijven het belang van de genoemde aspecten die voor een deel ook aan bod zullen komen in het op te stellen inrichtingsplan. Het Recreatieschap zal daarbij actief worden betrokken in haar rol als terreinbeheerder.
43	Particulier	49553-2023	Indiener ondersteunt de zienswijze van de Stichting Windmolens N57 nee! en stuurt deze als bijlage mee. De tekst van de begeleidende brief is gelijk aan die van zienswijze 28 (met aanpassingen in volgorde).	Zie voor de onderwerpen en de antwoorden van de zienswijze van de Stichting Windmolens N57 Nee! Onder nummer 47. Zie voor de onderwerpen en antwoorden van de begeleidende brief zienswijze nummer 28.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
44	Toeristisch Ondernemers Platform (TOP) Voorne-Putten en 4 recreatieve bedrijven.	53082-2023	De zienwijze van indieners wordt ondersteund door het bestuur van het Toeristisch Ondernemersplatform (TOP) Voorne-Putten en bekijkt het bestemmingsplan voornamelijk vanuit toeristisch-recreatief perspectief.	
			1. Binnen 6 maanden na oprichting van de windturbines wordt een bronsterktemeting uitgevoerd (paragraaf 1.5). Is er een garantie dat er ook iets met eventuele geconstateerde afwijkingen gedaan wordt?	1.De resultaten van de bronsterktemeting wordt t.z.t. aangeboden aan de gemeente. Wij zullen over de uitkomsten en eventuele vervolgstappen communiceren.
			2.Enkele passages in de beschrijving van paragraaf 3.1 Functionele structuur dienen te worden aangepast. a. Spreek van 'het Noordzeestrand van Hellevoetsluis ten zuiden van het strand van Rockanje'. b. Geef aan dat de botensteiger inmiddels '(...) in 2022 is gerealiseerd'. Verwerk deze steiger in het kaartmateriaal.	2.Beide tekstuele opmerkingen zullen verwerkt worden in het bestemmingsplan. De locatie van de steiger staat nog niet aangegeven op de ondergrond kaarten die landelijk voor te publiceren bestemmingsplannen worden gebruikt. Leidt tot aanpassing van het bestemmingsplan: In paragraaf 3.1 worden twee tekstuele aanpassingen doorgevoerd.
			3. Indiener pleit voor een proactieve aanpak voor de ontwikkellocatie en niet te wachten totdat de turbines er staan.	3.Wij onderschrijven het belang van de ontwikkellocatie en het (weer) op gang brengen van de gesprekken. Daarbij hoeft inderdaad niet gewacht te worden op de bouw van de windturbines, wel dient er eerst zekerheid te zijn dat de locatie van de turbines vastligt (vaststelling bestemmingsplan).
			4. Benut de ontwikkeling om zaken op te pakken die meerwaarde hebben voor de beleving van het Quackstrand: -verharding van het grindpad over het dagkampeerterrein op de dam (verbetering fiets- en wandelpad); -verbeteren van de verbinding met het Noordzeestrand via het tunneltje; -verbeteren bewegwijzering. Neem de zonering van het dagkampeerterrein op in het bestemmingsplan. Dat maakt helder dat deze mogelijkheid er nog steeds zal zijn en waar precies.	4.De suggesties voor verharding van het grindpad, tunneltje en bewegwijzering vallen buiten de werking van het onderhavige bestemmingsplan. De gemeente zal het verzoek kenbaar maken bij de beheerder van het terrein, het Recreatieschap Voorne-Putten. In het ontwerp-bestemmingsplan is voor het plangebied de omschrijving (extensieve) dagrecreatie uit het huidige bestemmingsplan gehandhaafd voor het hele gebied. In het geldende bestemmingsplan is geen aparte zonering als dagkampeerterrein opgenomen en dat is nu ook niet noodzakelijk.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			5. De onderzoeken naar opschaling van het bestaande windpark aan de zeezijde dateren van 2015. Mogelijk leidt een heroverweging van dit onderzoek of de nieuwe gemeentegrens na de fusie tot Voorne aan Zee tot nieuwe inzichten.	5. De windturbines kunnen niet worden vervangen aan de zeezijde omdat daar geen vergunning in het kader van de Waterwet voor wordt afgegeven. Nieuwe onderzoeken of heroverweging van bestaande onderzoeken wijzigen deze beleidskeuze niet. De totstandkoming van de fusiegemeente Voorne aan Zee verandert de opgave voor plaatsing van windturbines zoals met de Provincie is afgesproken niet. De locatie Haringvlietdam is na uitgebreide consultatie als enige overgebleven in de voormalige gemeente Hellevoetsluis en is vastgelegd in het Provinciale beleid (Herziening nota VRIM).
			6. Geeft een termijn aan waarbinnen de bestaande turbines ontmanteld moeten worden. Er lijkt ook niets geregeld voor verwijdering van de nieuwe windturbines nadat ze niet meer in gebruik zijn.	6. In het bestemmingsplan is voor de bestaande windturbines de omschrijving 'te saneren windturbines' opgenomen. Voor saneren zal een sloop- en mogelijk ook andere vergunningen aangevraagd worden. Met de eigenaar van de bestaande windturbines zal over sloopvergunning en termijnen overleg kunnen starten zodra het bestemmingsplan is vastgesteld en de opdracht tot sanering vastligt. Wat betreft sanering te zijner tijd van de nieuwe windturbines: dit wordt niet geregeld via het bestemmingsplan, maar is geborgd in de afspraken met de grondeigenaar die van een maximale termijn uitgaat voor de windturbines, inbegrepen een jaar voor saneren.
			7. Eventuele gevolgen van netcongestie voor het windproject komen niet ter sprake. Dit mag niet leiden tot gevolgen voor andere verduurzamingsinitiatieven, zoals voor teruglevering (saldering) van zonnepanelen.	7. De windturbines zullen met een eigen kabel worden aangesloten op het openbare elektriciteitsnet. Dat heeft geen gevolgen voor andere initiatieven. Wellicht ontstaan er medekoppelkansen voor andere initiatieven, maar dat valt buiten de werking van het bestemmingsplan.
			8. In de nabije omgeving bevinden zich meerdere kampeerstandplaatsen. Hebben deze dezelfde status als geluidgevoelig object volgens de Wet Geluidhinder als woonwagenstandplaatsen?	8. Nee. Woonwagenplaatsen worden gezien als geluidgevoelig object omdat van (mogelijk) permanente bewoning wordt uitgegaan. Kampeerstandplaatsen zijn niet permanent bewoond.
			9. Beschouw recreatiewoningen als geluidgevoelig object. Wat zou het voor gevolgen hebben voor het verrichte onderzoek en de lokale normen als recreatiewoningen en kampeerplaatsen als geluidgevoelige objecten worden beschouwd.	9. Recreatiewoningen gelden volgens de Wet Geluidhinder niet als geluidgevoelig object omdat er geen permanente bewoning plaatsvindt. In het gebied bevinden zich veel recreatiewoningen waar permanente bewoning wordt gedoogd. In de onderzoeken is daarom ook nadrukkelijk gekeken naar de effecten van geluid en slagschaduw voor recreatiewoningen. Doordat permanent bewoonde woningen maatgevend zijn en deze dicht bij de windturbines staan dan de recreatiewoningen, gelden in de praktijk voor alle recreatiewoningen dezelfde normen als voor woningen.
			10. Ondernemers in de recreatiesector investeren veel in de energietransitie op hun bedrijf. De windturbines leveren ook een bijdrage aan deze maatschappelijke opgave. Om te bewerkstelligen dat de windturbines voor zo min mogelijk overlast zorgen voor de recreatieve beleving van het gebied van bouw tot ingebruikname verzoeken wij met ons in gesprek te blijven.	10. Voorafgaande en tijdens de bouw zal door de initiatiefnemer met de omgeving, waaronder de recreatieondernemers op en nabij het Quackstrand worden overlegd. Dat zal bijvoorbeeld ook gebeuren ten behoeve van het op te stellen inpassingsplan. Ook na realisatie zal er regelmatig overleg zijn. Deze aanpak is ook in de afspraken met de Klankbordgroep vastgelegd. Als gemeente zullen we e.e.a. actief volgen.
			11. Ook na de realisatie dient de gemeente kritisch te zijn op mogelijk negatieve effecten voor omwonenden, ondernemers en (verblijfs)recreanten door (laag)frequent geluid en mitigerende maatregelen te treffen indien dat maatschappelijk gezien gewenst is.	11. Wij nemen uw opmerking ter harte. Ook na realisatie zullen wij als gemeente eventuele effecten van de windturbines in de gaten houden en waar noodzakelijk en mogelijk maatregelen voorstellen.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			12. In welke mate is een meerdaags Haringvlietfestival of ander festival in de toekomst geborgd. Zijn na plaatsing van de turbines evenementen mogelijk op de dam en in welke orde van grootte?	12. Ja, ook na plaatsing van de windturbines zijn (meerdaagse) festivals op de dam mogelijk. Binnen de vrijwaringszones gelden op zich geen beperkingen voor aanwezigheid van personen, wat niet wegneemt dat het raadzaam kan zijn bij grote groepen vooral gebruik te maken van delen van de dam waar geen vrijwaringszone geldt. Om meer helderheid te geven over de omvang van festivalpubliek binnen de vrijwaringszone nemen wij een nader omschrijving op. Zie het antwoord bij zienswijze 46 (Recreatieschap), punt 6.
			13. Huidige ondernemers in het gebied mogen geen nadeel ondervinden van richtlijnen t.a.v. geluid, slagschaduw en externe veiligheid wanneer zij hun bestaande bedrijf willen innoveren of uitbreiden.	13. De recreatiebedrijven in het gebied zijn geen geluidgevoelige objecten. Er zijn wettelijk dan ook geen beperkingen ten aanzien van geluid of slagschaduw. Bij innovatie of uitbreiding kan het zinvol zijn daar wel rekening mee te houden om (extra) effecten te voorkomen. Ten aanzien van externe veiligheid gelden er voor bestaande ondernemingen enkel beperkingen als op zeer korte afstand een grote hotelfunctie verwezenlijkt zou gaan worden.
45	Particulier	53093-2023	1. Plaats vanwege vogels geen windturbines strak langs de kust en tussen Natura 2000-gebieden, maar elders in de polder. 2. Indiener pleit voor minder hoge turbines en het toepassen van een detectiesysteem en kleur op de wieken.	1. De afweging van locaties is gemaakt in het kader van de partiële herziening nota VRIM van de Provincie Zuid-Holland waarvoor een PlanMER is uitgevoerd. Daarbij is de locatie Haringvlietdam uiteindelijk als geschikte locatie opgenomen in de provinciale verordening. De Haringvlietdam betreft geen nieuwe locatie; er staan nu al windturbines. 2. Uit ecologisch onderzoek blijkt dat hogere turbines niet tot meer vogelslachtoffers leiden. Hoe hoger de wiek boven de grond blijft, hoe minder trefkans omdat veel vogels laag overvliegen. Dit aspect komt aan de orde bij het afgeven van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbeheer. De initiatiefnemer zal een detectiesysteem toepassen. Het nut van een kleur op de wieken ('zwarte wiek') is nog niet bewezen, maar onderzoeken daarnaar worden gevolgd.
46	Particulier	48246-2023	1. Het ter besluitvorming voorgelegde bestemmingsplan voldoet niet aan de SMB-richtlijn en beschermt de gezondheid van omwonenden onvoldoende. De noodzakelijke MER-procedure voor dit plan ontbreekt. 2. De lokale normen zijn verspreid te vinden in drie verschillende documenten van totaal 165 pagina's. Ons advies is om deze op een compacte wijze en een heldere en begrijpelijke manier te presenteren. 3. De lokale norm 'mag de exploitatie van windturbines niet onevenredig beperken' (Presentatie Bosch en Van Rijn); 4. "Er kon geen Lnight berekend worden maar die bedraagt 37dB of 36dB" (Bijlage 5 - Motivering op te nemen lokale milieunormen in bestemmingsplan).	1. Zie algemene beantwoording onder kopje: SMB-richtlijn en (plan)-m.e.r.-plicht 2. Zie algemene beantwoording onder kopje: vindbaarheid lokale normen 3. De norm betreft een afweging tussen het belang van bescherming van de omgeving aan de ene kant en het mogelijk maken van windenergie aan de andere kant. 4. Er is een Lnight berekening gemaakt en de Lnight waarde ter plaatse van de toetspunten zijn opgenomen in het akoestisch onderzoek. De geluidcontouren Lnight zijn ter verduidelijking op kaart in bijlage 2 bij de nota van beantwoording gevoegd.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			5. 1,276 ernstig gehinderden is gebaseerd op een landelijk gemiddelde: bij lokale normen dient rekening gehouden te worden met de lokale situatie, waarvan de klankbordgroep eerder heeft aangegeven dat daar juist mensen zijn gaan wonen vanwege de rust en stilte, omdat zij extra gevoelig zijn voor geluid;	5. Zie algemene beantwoording onder aantal gehinderden
			6. De voorgestelde geluidsnormen zijn niet handhaafbaar en beschermen de omwonenden niet adequaat	6. Zie algemene beantwoording onder handhaafbaarheid
			7. Er is nu reeds congestie op het elektriciteitsnet zodanig dat lokale ondernemers nu al niet kunnen verduurzamen: er ontbreekt een afwegingskader voor een inpassingsplan voor dit aspect	7. De windturbines hebben geen invloed op de verduurzamingsmogelijkheden van andere bedrijven. Zij hebben een eigen aansluiting op het (middenspannings)net.
			8. Het gebied kenmerkt zich door de aanwezigheid van verblijfsrecreatie. Wij vinden het opvallend dat een gemeente die toerisme hoog in het vaandel heeft staan geen kanttekening heeft gemaakt bij het feit dat recreatiewoningen niet als gevoelige objecten worden beschouwd;	8. In de milieuonderzoeken zijn de effecten op deze recreatiewoningen wel in beeld gebracht. Uit die studies blijkt dat de verwachten slagschaduw- en geluidbelasting vergelijkbaar is met die op 'gewone' woningen en daarmee zeer beperkt. Er is dan ook geen aanleiding om aanvullende normen voor recreatiewoningen te stellen.
			9. Onze eerdere suggestie om Lnight als norm op te nemen hebben we niet teruggezien. Volgens Pondera wordt weliswaar "automatisch" aan die norm voldaan, maar ter geruststelling dient die toch te worden opgenomen;	9. Zie algemene beantwoording onder: nachtelijke geluidnorm: Lnight Leidt tot aanpassing van het bestemmingsplan: Ja, er wordt een Lnight norm in het bestemmingsplan opgenomen.
			10. Bewoners hadden hun huis gekocht voor de rust en voelen nu dat ze met groot onrecht worden behandeld door de komst van twee turbines.	10. Hoewel het begrijpelijk is dat een verandering in de leefomgeving impact heeft, is diezelfde leefomgeving ook constant aan verandering onderhevig. Er bestaat geen recht op het gelijk blijven van de omgeving rond een woning zoals die was ten tijde van aankoop.
			11. In paragraaf 8.2.1 wordt gesproken over het aspect leefbaarheid en wordt gesteld: "informerende van de omgeving en het bespreken van het thema in de Klankbordgroep". De Klankbordgroep heeft echter een adviesrol. Het citaat is ook in tegenstelling met hetgeen de wethouder tijdens de raadsvergadering op 14 december heeft gezegd	11. Zie algemene beantwoording onder: nachtelijke geluidnorm: klankbordgroep
			12. Ons advies is om de Klankbordgroep meer tijd te geven voor dit veelomvattende en complexe dossier. De klankbordgroep wil ook externe deskundigen raadplegen en verwacht half januari hiermee rond te zijn.	12. zie algemene beantwoording onder: nachtelijke geluidnorm: klankbordgroep
			13. De komst van de twee turbines werd indertijd aan bewoners "medegedeeld" op een informatieavond.	13. voor kennisgeving aangenomen.
			14. Er zal sprake zijn van waardendaling huis	14. indien sprake is van planschade is daarvoor een planschaderegeling. Tot vijf jaar na vaststelling van het bestemmingsplan kan een verzoek tot compensatie worden ingediend.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			15. Klankbordgroep werd niet gehoord. Zo is het advies van de Klanbordgroep niet afgewacht.	15. zie algemene beantwoording onder: klankbordgroep
			16. De komst van de turbines leidt tot vermindering van woongenot	16. de gemeente heeft dit onderdeel meegenomen in de afweging in het kader van een goede ruimtelijke ordening.
			17. Vergunning trajecten zijn op hold gezet door de uitspraak van de Raad van State (Nevele-arrest). Gemeente moet het onderzoek voor de landelijke normen afwachten.	17. zie algemene beantwoording onder: lokale normen of nieuwe landelijke normen.
			18. Gemeente heeft in zeer korte tijd normen vastgesteld (4 maanden) terwijl het landelijk onderzoek 3 à 4 jaar hiervoor nodig heeft. Kwaliteit van het onderzoek is daarmee gering.	18. zie algemene beantwoording onder: lokale normen of nieuwe landelijke normen en onder de uitspraken Raad van State (einduitspraak).
			19. Geen transparantie hoe de locatie specifieke normen tot stand zijn gekomen.	19. zie algemene beantwoording onder: lokale normen of nieuwe landelijke normen. De onderliggende documenten zijn tijdens overleggen van de Klankbordgroep besproken.
			20. Er is geen daadwerkelijk verschil tussen de locatie specifieke normen en de landelijke normen.	20. zie algemene beantwoording onder: lokale normen of nieuwe landelijke normen.
			21. Omwoners moeten verhuizen vanwege gezondheidseffecten van turbines.	21. in de afweging voor de vaststelling van lokale normen (en de daarvoor opgestelde onderzoeken) is uitgebreid ingegaan op de gevolgen voor de omgeving. Daarin is ook het aspect gezondheid betrokken.
			22. Indiener draagt buitenlandse voorbeelden aan waar en veel grotere afstand wordt gehouden tot turbines.	22. In andere landen wordt een andere beleidsmatige afweging gemaakt. Vanuit de bescherming van het milieu, volksgezondheid of een goede ruimtelijke ordening is er geen aanleiding om deze buitenlandse normen te hanteren. Bovendien is een locatie specifieke beoordeling gemaakt voor windpark Haringvlietdam en zijn ook eigen normen gesteld.
			23. Geluidsnormen op basis van Lden zijn onterecht aangezien deze norm achterhaald is. Zo wordt het laagfrequent en infrason geluid eruit gefilterd.	23. zie algemene beantwoording onder: laagfrequent/infrageluid
			24. Lden en Lnight worden niet voorgeschreven door de EU. Volgens het STAB-rapport moet er niet worden gekeken naar gemiddelde waarden maar naar de piekbelasting van geluid.	24. zie algemene beantwoording onder: jaargemiddelde Lden norm
			25. De locatie specifieke normen hebben niet gekeken naar laagfrequentie. Er zijn geen normen voor gemaakt en niet aangegeven hoe deze worden gehandhaafd.	25. zie algemene beantwoording onder: laagfrequent/infrageluid
			26. Rapport Bosch en van Rijn wordt niet gezien als een onafhankelijk onderzoeksbureau. Kwaliteit van toetsing is slecht, borgen van gezondheid wordt niet als belangrijk gevonden.	26. uit de onderzoeken blijkt dat er bij de optredende geluidwaarden geen onaanvaardbare hinder of gezondheidseffecten optreden. Verder is Bosch en van Rijn een onafhankelijk adviesbureau met kennis van zaken.
			27. Bewoners in de directe omgeving van mogelijke windturbine waren indertijd niet uitgenodigd voor de 1e bijeenkomst in Jan Blanken	27. Uit de kaart blijkt dat binnen een ruime omgeving alle adressen / woningen zijn aangeschreven en uitgenodigd. Er zijn meerdere bijeenkomsten georganiseerd en informatie is via gemeente en initiatiefnemer beschikbaar gesteld.
			28. Bewoners die indertijd de 1 ^e informatiebijeenkomst in Jan Blanken hebben gereageerd kregen geen reactie gekregen op hun reactieformulier	28. ter kennisgeving aangenomen
			29. Naar adviezen van de klankbordgroep is niet geluisterd.	29. Zie algemene beantwoording: klankbordgroep gepasseerd

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			30. er is niet geluisterd naar klankbordgroep	30. zie algemene beantwoording: klankbordgroep gepasseerd
			31. er is niet geluisterd naar klankbordgroep. Er is geen maatschappelijk draagvlak.	31. zie algemene beantwoording: klankbordgroep gepasseerd
			32. turbine tussen twee natura2000 gebieden zou niet mogen	32. in het kader van het bestemmingsplan en de aanvraag Wnb ontheffing is uitgebreid ecologisch onderzoek uitgevoerd. Dit is als bijlage 10 t/m 13 bij het ontwerp-bestemmingsplan ter inzage gelegd. Hieruit blijkt dat de realisatie van de windturbines niet leidt tot onaanvaardbare effecten op de nabijgelegen Natura-2000 gebieden
			33. Initiatief van turbines staat haaks op initiatief voor upgrade van het Quackstrand	33. in het bestemmingsplan is beoordeeld welke gevolgen het realiseren van de windturbines heeft voor de omgeving, inclusief de recreatie op en rond het Quackstrand. Daaruit is gebleken dat er geen onaanvaardbare effecten optreden.
			34. Wat is het beleid voor watersport.	34. de windturbines hebben geen gevolgen voor de watersport mogelijkheden op het Haringvliet
			35. Uitspraak Delfzijl zou ook toepasbaar zijn op dit project.	35. zie algemene beantwoording: SMB-richtlijn en (plan)m.e.r.-plicht
			36. OBP maakt gebruik van landelijke normen wat niet zou mogen. Concrete onderbouwing voor bestemmingsplan mist .	36. zie algemene beantwoording: SMB-richtlijn en (plan) m.e.r.-plicht
			37. Lden mag niet worden gebruikt omdat het oude landelijke normen zouden zijn achterhaald zijn.	37. zie algemene beantwoording: SMB-richtlijn en (plan)m.e.r.-plicht en onderdeel uitspraak raad van state over lokale normen
			38. nul meeting zou moeten worden gedaan wat is afgesproken met klankbordgroep, deze is niet gedaan.	38. er zal uiterlijk 6 maanden na oprichting van het windpark een controlemeting worden uitgevoerd om te bepalen of het bronvermogen van de geplaatste windturbines overeenkomt met de door de fabrikant verstrekte gegevens. Hierbij worden alle geluidfrequenties betrokken. In het OBP is dit beschreven, maar dit had ook in de omgevingsvergunning moeten worden opgenomen. Per abuis is daar geen voorschrift opgenomen. Dit wordt alsnog toegevoegd aan de vergunning.
				Leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan, maar wel tot aanpassing van de omgevingsvergunning.
			39. Waarom wel stilstand voorziening voor horeca en niet voor omwonenden?	439. voor woningen in de omgeving is een afzonderlijke norm van maximaal 6 uur per jaar (met stilstand voorziening) opgenomen.
			40. ongeluk Zeewolde wordt gebruikt als bewijs dat gevaar voor omgeving kan voorkomen.	40. in bijlage 7 bij het ontwerp bestemmingsplan is het externe veiligheid onderzoek gevoegd waarin ook gekeken is naar recreatie. Gezien de kleine kans op effecten en de betreffende verblijfsduren (op jaarbasis) is er geen sprake van een onaanvaardbaar risico.
			41. Met de omwonenden is pas ná de aanwijzing van de locatie Haringvlietdam in 2018 gesproken. Niet geluisterd naar protest. Niet geluisterd naar klankbordgroep.	41. in het kader van het vaststellen van de partiële herziening visie ruimte en mobiliteit van de provincie Zuid-Holland heeft in 2015-2016 een inspraakprocedure plaatsgevonden en zijn informatiebijeenkomsten georganiseerd.
			42. Het aantal woningen beschreven in het bestemmingsplan zijn niet juist. Er zouden 200 woningen in het plangebied liggen.	42. in het bestemmingsplan is uitgebreid aandacht besteed aan de woningen in de omgeving van het plangebied. Onder andere in figuur 5.1 van de toelichting is een kaart opgenomen met daarop alle gevoelige objecten in de omgeving.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			43. De EU SMB richtlijnen zijn gebruikt wat niet correct zal zijn.	43. zie algemene beantwoording: SMB-richtlijn en (plan)m. .r.-plicht
			44. Onderzoek naar lokale normen is van slechte kwaliteit.	44. zie algemene beantwoording: lokale normen en uitspraak raad van state over lokale normen
			45. Opgewekte energie van de turbines zou niet hernieuwbaar zijn. Bedragen aan klimaat verbetering kan niet worden aangetoond.	45. Zie algemene beantwoording: SMB-richtlijn en (plan)m.e.r.-plicht
			46. Lden zou als maatstaf niet mogen worden gebruikt omdat die tot oude landelijke normen zou behoren.	46. zie algemene beantwoording: jaargemiddelde Lden als norm
			47. Lcum kan niet worden gebruikt aangezien het niet kijkt naar specifieke signatuur en tijdstip.	47. Lcum is in gebruik om in het kader van de ruimtelijke ordening te kijken naar de gevolgen voor het lokale akoestische klimaat. Daarbij wordt in de gehanteerde berekeningsmethode rekening gehouden met de hinderlijkheid van de verschillende geluidbronnen. Windturbinegeluid weegt daarbij zwaarder dan bijvoorbeeld wegverkeer. Er wordt daarmee dus wel degelijk rekening gehouden met de signatuur van het geluid
			48. begrippen als ernstige hinder en hinder zijn niet eenduidig gedefinieerd. Veldonderzoek ontbreekt.	48. zie algemene beantwoording onder: aantal gehinderden
			49. Er wordt niet gekeken naar laagfrequentie in het MER.	49. zie algemene beantwoording onder: laagfrequent/infrageluid
			50. Er zouden betere reken en meetmethodes zijn, een Duitse meetbedrijf wordt geadviseerd voor het doen van metingen.	50. zie algemene beantwoording: jaargemiddelde Lden als norm en handhaafbaarheid
			51. Er moet ook gekeken worden naar geluidsniveau op verschillende geluidssignaturen, tijdstip en duur. Er wordt niet gekeken naar achtergrondgeluid niveaus. Het TNO-onderzoek wat hiervoor gebruikt zal zijn kan niet worden gebruikt omdat er vergelijken is met verkeerslawaaai. Belangrijkste bezwaar is dat veldonderzoek niet is gedaan.	51. zie de algemene beantwoording onder: jaargemiddelde Lden norm waarin wordt ingegaan op de dosis-hinderrelatie en toepasbaarheid. Er wordt onderkent dat windturbinegeluid bij gelijke niveaus hinderlijker is dan andere geluidbronnen. Dit is verdisconteerd in de hoogte van de normstelling.
			52. klankbordgroep had advies uitgebracht waar niet mee gedaan zou zijn. Het gaat over de volgende punten waar niks mee gedaan is: l) gebruikte lokale normen zijn verspreid over het hele document en niet goed herleidbaar, ze moeten compact benoemd worden.	52. zie algemene beantwoording onder vindbaarheid normen
			53. nul meeting moet worden gedaan nadat die er net staat, na ingebruikname en na een half jaar wanneer er slijtage opgetreden is. Dit kan dan worden gecontroleerd met wat de fabrikant aangeeft.	53. Per abuis is dit voorschrift niet opgenomen in de omgevingsvergunning. Dit zal alsnog worden toegevoegd.
				Leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan, maar wel tot aanpassing van de omgevingsvergunning.
			54. Er wordt wel een stilstandsregeling doorgevoerd voor de naastgelegen horeca, maar niet voor de permanente omwonenden	54. de SMB-richtlijn vereist niet dat er geen sprake mag zijn van enig effect. In de planregels is opgenomen dat de windturbines maximaal 6 uur slagschaduw per jaar op woningen mogen veroorzaken en een stilstandsvoorziening moet worden ingeregeld om dit te borgen.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			55. Waarom behoort verblijfsrecreatie niet tot gevoelige objecten; hier leven toch ook 'mensen'	55. verblijfsrecreatie is niet bedoeld voor het permanent (gehele jaar door) verblijf van personen (het is geen woning). Wel is gekeken naar effecten voor recreatiewoningen en is beoordeeld of een aparte norm noodzakelijk zou zijn. Hieruit blijkt dat de optredende geluid en slagschaduwbelastingen vergelijkbaar zijn met de woningen in de omgeving en geen afzonderlijke norm nodig wordt geacht (er is maximaal 8 uur slagschaduw per jaar en een maximale geluidbelasting van Lden 39 dB)
			56. ongeluk Zeewolde wordt gebruikt als bewijs dat gevaar voor omgeving kan voorkomen.	56. in bijlage 7 bij het ontwerp bestemmingsplan is het externe veiligheid onderzoek gevoegd waarin ook gekeken is naar recreatie. Gezien de kleine kans op effecten en de betreffende verblijfsduren (op jaarbasis) is er geen sprake van een onaanvaardbaar risico.
			57. De voorgestelde niveaus, meetgrootte dB(A) en de Lden / Lnight jaargemiddelden zijn niet gebruikt.	57. zie algemene beantwoording: SMB richtlijn (plan)m.e.r...plicht onderdeel uitspraak raad van state
			58. definitie laagfrequentie klopt niet	58. zie algemene beantwoording onder : laagfrequent/infrageluid
			59. berekening voegt niks toe aan de bescherming van de omgeving?	59. ter kennisgeving aangenomen
			60. Lcum kan niet worden gebruikt aangezien het niet kijkt naar specifieke signatuur en tijdstip.	60. Lcum is in gebruik om in het kader van de ruimtelijke ordening te kijken naar de gevolgen voor het lokale akoestische klimaat. Daarbij wordt in de gehanteerde berekeningsmethode rekening gehouden met de hinderlijkheid van de verschillende geluidbronnen. Windturbinegeluid weegt daarbij zwaarder dan bijvoorbeeld wegverkeer. Er wordt daarmee dus wel degelijk rekening gehouden met de signatuur van het geluid
			61. strand the Shamrock Inn zou mee moeten worden genomen in onderzoek.	61. The Shamrock Inn betreft geen woning (volgens het bestemmingsplan). Er mag dus geen permanente bewoning plaatsvinden, waardoor het ook niet dezelfde bescherming verdient als een woning.
			62. RIVM-literatuur is gebaseerd omdat als je geluid niet kan horen je geen hinder van kan ondervinden. RIVM heeft ook nooit veldonderzoek gedaan. Laagfrequentie beïnvloed op een negatieve manier de gezondheid. Laagfrequentie zal niet meetbaar zijn maar wel bestaan?	62. zie algemene beantwoording onder: laagfrequent/infrageluid
			63. Berekeningen met de Vercammen curve ongeschikt door om de infrasoen en laagfrequentie te meten.	63. Zie algemene beantwoording onder: laagfrequent/infrageluid
			64. Conclusie is niet juist omdat het niet aan "aanvaardbare" normstelling voldoet.	64. Ter kennisgeving aangenomen
			65. Waarom wel stilstandsvoorziening voor horeca en niet voor omwonenden?	65. Voor woningen in de omgeving is een afzonderlijke norm van maximaal 6 uur per jaar (met stilstandsvoorziening) opgenomen.
			66. Lokale ondernemers kunnen niet duurzaam energie opwekken vanwege netcongestie, dit punt moet mee worden genomen in een inpassingsplan.	66. De gemeente beoordeelt dit plan op zichzelf. Het is niet zo dat de realisatie van de windturbines zorgt voor lokale netcongestie, aangezien de windturbines op een ander spanningsniveau worden aangesloten
			67. Ongeluk Zeewolde wordt gebruikt als bewijs dat gevaar voor omgeving kan voorkomen.	67. in bijlage 7 bij het ontwerp bestemmingsplan is het externe veiligheid onderzoek gevoegd waarin ook gekeken is naar recreatie. Gezien de kleine kans op effecten en de betreffende verblijfsduren (op jaarbasis) is er geen sprake van een onaanvaardbaar risico.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			68. Waarom worden er windturbines geplaatst op Quackstrand dat net door de kwaliteitsimpuls weer aantrekkelijk is gemaakt?	68. Bij veel van haar taken moet de gemeente meerdere, soms tegenstrijdige belangen tegen elkaar afwegen. Of liefst met elkaar zien te verenigen. Zo ook bij de inrichting van het Quackstrand aan de voet van de Haringvlietdam. Hier gaat het om de belangen: 1 Waterveiligheid, 2 Ruimte voor opwekken van hernieuwbare energie en 3 Recreatie. Het belang van de waterveiligheid staat hier voorop. Daarna komt het belang van opwekken van hernieuwbare energie. De binnenzijde van de Haringvlietdam is daarvoor aangewezen omdat windturbines op deze locatie minder overlast opleveren dan elders in de (voormalige) gemeente Hellvoetsluis. En de verwachting dat dit na enige gewinning en het moeten accepteren van enige overlast toch redelijk te combineren moet kunnen zijn met recreatie en watersport aan het Quackstrand.
			69. Hoe kunnen er turbines worden geplaatst tussen twee natura2000 gebieden in? Plannen staan haaks op het initiatief op upgrade van Quack strand. Belang van waterstort is niet meegenomen.	69. in het kader van het bestemmingsplan en de aanvraag Wnb ontheffing is uitgebreid ecologisch onderzoek uitgevoerd. Dit is als bijlage 10 t/m 13 bij het ontwerp-bestemmingsplan ter inzage gelegd. Hieruit blijkt dat de realisatie van de windturbines niet leidt tot onaanvaardbare effecten op de nabijgelegen Natura-2000 gebieden
			70. SDE-subsidie zal dit project altijd rendabel maken omdat de onrendabele piek momenten worden afgevlakt.	70. Het PBL kijkt jaarlijks bij de vaststelling van de hoogte van de SDE naar de relevante marktomstandigheden. Alleen de onrendabele top wordt gesubsidieerd. Met de huidige marktprijzen betekent dit bijvoorbeeld dat er helemaal geen subsidie wordt uitgekeerd.
			71. participatie zal slecht doorlopen zijn . I)Direct bewoners in de omgeving van de turbine zouden niet uitgenodigd zijn. II)Inwoners die hebben gereageerd doormiddel van reactieformulier hebben geen reactie teruggekregen. III)Klankbordgroep is niet gehoord met verscheiden advies die ze heeft uitgebracht IV)Klankbordgroep moest in kersreces reactie geven. V) Klankbordgroep heeft nog geen tijd gehad om een zorgvuldig advies uitbrengen.	71. Zie algemene beantwoording: klankbordgroep gepasseerd
47	Stichting windmolens N57 Nee!	48273-2023	1. De B&W vergadering was niet een reguliere vergadering	1. ter kennisgeving aangenomen
			2. Het college had geen mandaat om beslissingen te nemen omdat de raad demissionair was.	2. het college is bevoegd gezag voor het ter inzage leggen van het ontwerp-bestemmingsplan en het afgeven van de ontwerpvergunning (art. 2.4, lid 1 Wabo)
			3. Er is wetenschappelijk bewijs dat turbines slecht voor de gezondheid zijn	3. in het kader van het milieunormenonderzoek is uitgebreid ingegaan op de gevolgen voor de omgeving. Vervolgens is een afweging gemaakt die recht doet aan de bescherming van het milieu en gezondheid en het belang van realisatie van windenergie. Er is daarbij geen wetenschappelijk verband tussen windturbines en gezondheidseffecten behalve het optreden van hinder.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			4. Raad van state heeft uitspraak gedaan dat er niet wordt voldaan aan de SMB-richtlijnen. Om aan de SMB-richtlijnen te voldoen moet er wetenschappelijk onderzoek worden gedaan dat turbines geen nadelig effect hebben op de leefomgeving. Het OMB voldoet niet aan de SMB-richtlijnen.	4. zie algemene beantwoording onder SMB-richtlijn
			5. locatie specifiek normen in OBP is niet getoetst op gezondheid effecten.	5. in het kader van het milieunormenonderzoek is uitgebreid ingegaan op de gevolgen voor de omgeving. Vervolgens is een afweging gemaakt die recht doet aan de bescherming van het milieu en gezondheid en het belang van realisatie van windenergie. Er is daarbij geen wetenschappelijk verband tussen windturbines en gezondheidseffecten behalve het optreden van hinder.
			6. Overheid moet de gezondheid van de burgers waarborgen, het OBP doet dit niet.	6. er heeft een uitgebreide afweging plaatsgevonden op basis waarvan lokale normen gesteld zijn voor geluid, slagschaduw en lichtschittering en veiligheid. Daarmee worden onaanvaardbare milieugevolgen voor omwonenden voorkomen.
			7. De OBP voorgestelde normen zijn niet locatie specifiek maar afgeleid van de oude normen uit het activiteitenbesluit.	7. zie algemene beantwoording onder lokale normen
			8. Een planMER moet worden opgesteld op basis van de SMB richtlijnen.	8. zie algemene beantwoording onder SMB-richtlijn
			9. concreet bezwaar mist	9. ter kennisgeving aangenomen
			10. Het project is MER plichtig omdat I) Uitgegaan dient te worden van het te wijzigen bestemmingsplan en niet van de te verlenen omgevingsvergunning voor twee windturbines die gelijktijdig met dit OBP meeloopt, waarvoor bij de uitvoering een project-MER verplicht is. III) aangezien 1 of 2 turbines wel nadelige effecten hebben op de volksgezondheid is het project MER plichtig. IV) het plan wordt omringt door twee natura2000 gebieden op basis van artikel 7.2a van de wet milieubeheer is een planMER plicht aan de orde omdat een passende beoordeling in het kader van de Wet Natuurbescherming aan de orde is. V) De gemeenteraad zou een afweging moeten maken voor de lokale specifieke normen.	10. zie algemene beantwoording onder SMB-richtlijn
			11. onderbouwing II) er moet niet gekeken worden naar het aantal turbines dat er komt voor het bepalen van een MER-plicht maar het te wijzigen bestemmingsplan. Indien het bestemmingsplan op dat gebied MER plichtig is, dan is het nieuw project wat er komt ook MER plichtig.	11. zie algemene beantwoording onder SMB-richtlijn
			12. Onderbouwing III) aangezien 1 of 2 turbines wel nadelige effecten hebben op de volksgezondheid is het project MER plichtig.	12. zie algemene beantwoording onder SMB-richtlijn
			13. Onderbouwing IV) het plan wordt omringt door twee natura2000 gebieden op basis van artikel 7.2a van de wet milieubeheer is een planMER plicht aan de orde omdat een passende beoordeling in het kader van de Wet Natuurbescherming aan de orde is	13. zie algemene beantwoording onder SMB-richtlijn
			14. Onderbouwing V) De gemeenteraad zou een afweging moeten maken voor de lokale specifieke normen.	14. zie algemene beantwoording onder lokale normen

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			15. onderbouwing VI) Op basis van artikel 7.2 a van de Wet Milieubeheer is een planMER plicht aan de orde omdat een passende beoordeling in het kader van de Wet Natuurbescherming aan de orde is 16. onderbouwing 8) De huidige wetenschappelijke studies rondom erosie van rotorbladen zijn gebaseerd op windturbines met een rotordiameter van 120 meter.	15. Er is enerzijds geen sprake van een plan-m.e.r. plicht, omdat er geen significant negatieve effecten op natura-2000 gebieden te verwachten zijn en dus geen PB nodig is. Anderzijds is bij de aanwijzing van het zoekgebied voor windturbines al een planMER opgesteld door de provincie. 16. er is geen reden om aan te nemen dat windturbines met een beperkt grotere rotordiameter heel andere vormen van bladerosie vertonen, aangezien de rotorsnelheid vergelijkbaar is en ook de luchtlagen waarin de turbines opereert gelijk zijn.
			17. De project specifieke normen die de gemeente heeft vastgesteld moeten getoetst worden volgens de SMB richtlijnen .	17. zie algemene beantwoording: SMB-richtlijn
			18. Klankbordgroep heeft te weinig tijd gehad om een advies te vormen en er is niet geluisterd naar het advies.	18. zie algemene beantwoording onder klankbordgroep
			19. De energietransitie kan geen uitruil zijn tussen energieopwekking versus de overlast en schade waarmee omwonenden worden opgezaald. Dat is bij industrie ook niet het geval. 20. Er bestaat een relatie tussen laagfrequentie en negatieve gezondheid. Laagfrequentie geluid in de nacht van turbines houdt mensen uit hun slaap. Er wordt verwezen naar het onderzoek Moller.	19. zie algemene beantwoording onder jaargemiddelde norm en lagere normwaarde. Bij iedere geluidnorm wordt een afweging gemaakt tussen het beperken van hinder enerzijds en het toestaan van activiteiten anderzijds. Ook bij andere geluidbronnen is geen sprake van een nul hinder norm. 20. zie algemene beantwoording onder laagfrequent geluid/infrageluid
			21. kernenergie is een efficiëntere manier van energie opwekken per oppervlakte vergeleken met windturbines.	21. Er is in het kader van het bestemmingsplan geen afweging aan de orde tussen kernenergie en windenergie.
			22. er wordt gestuurd op gedragsverandering en acceptatie. Gemeente moet goed kijken naar de milieueffecten en hier verantwoordelijkheid voor nemen.	22. middels het opstellen van locatie specifieke normen, gebaseerd op actuele wetenschappelijke inzichten heeft de gemeente getracht een lokale afweging te maken tussen de belangen van hernieuwbare energie en de belangen van de omgeving. Indien er in de toekomst nieuwe inzichten ontstaan is het altijd mogelijk vanuit het belang van de bescherming van het milieumaatregelen te nemen.
			23. Leefkwaliteit mag niet verslechterd worden volgens de EU SMB richtlijnen.	23. zie algemene beantwoording onder SMB-richtlijn
			24. OBP laat geen realisatie afspiegeling hoe het participatieproces verlopen is.	24. ter kennisgeving aangenomen
			25. Windturbines zijn niet duurzaam omdat 1) duurzaamheid volgens de VN-commissie Brundtland wordt gedefinieerd als een ontwikkeling die niet de huidige generatie benadeeld. 2) schaarse grondstoffen worden gebruikt die op een niet duurzame manier worden gewonnen. 3)	25. ter kennisgeving aangenomen
			26. Turbine afstand tot woning is gebaseerd op een onderzoek door EZK wat alleen kijkt naar hoorbaar geluid, er wordt niet gekeken naar infrason geluid. Onderzoek moet IS en LF meenemen.	26. zie algemene beantwoording onder laagfrequent geluid/infrageluid

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			27. Het is onduidelijk voor welke turbine het OBP gemaakt is omdat er een maximum tiphoogte wordt benoemd en niet de daadwerkelijke turbine groten. Onduidelijk waar de raad ja tegen zegt.	27. in het bestemmingsplan en vergunning zijn bandbreedtes vastgelegd waarvoor de milieugevolgen in beeld zijn gebracht (worst-case). In zoverre is dus duidelijk waarover besloten wordt door de gemeenteraad. Eventuele maatregelen in het kader van vogels en vleermuizen worden in de ontheffing Wet natuurbescherming opgenomen die door de provincie wordt verleend. In de regels is een voorwaarde opgenomen dat de windturbines moeten worden voorzien van obstakelverlichting op basis van een goedgekeurd verlichtingsplan door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). In dit verlichtingsplan wordt ook ingegaan op de mogelijkheden om effecten te beperken (bijvoorbeeld door vastbrandende verlichting en/of gebruik van een transpondersysteem waarmee de verlichting alleen brand bij nadere vliegtuigen of helikopters)
			28. Er mist een stilstandsvoorziening voor vogels en vleermuizen.	28. Eventuele maatregelen in het kader van vogels en vleermuizen worden in de ontheffing Wet natuurbescherming opgenomen die door de provincie wordt verleend.
			29. De grote turbine in vergelijking met de kleine zijn wel een nieuw element in het landschap.	29. ter kennisgeving aangenomen
			30. Het ontwikkelen van lokale normen vraagt om een uitgebreide en vergelijkbare inspanning die de nationale overheid op dit moment aan het maken is. En dus niet het kopiëren van de voorgaande nationale norm met een paar lokale parameter details. Dan ontbreekt dus de noodzakelijke MER beoordeling en voldoen deze locatie specifieke normen voor windpark Haringvlietdam dus ook niet aan de EU SMB richtlijn. 31. Te weinig onderzoek is beschikbaar voor een goede motivatie voor Pondera om een goede onderbouwing te geven van de normen. De onderzoeken die zijn gebruikt zijn gekleurd.	30. zie algemene beantwoording onder lokale normen en uitspraak raad van state Delfzijl zuid uitbreiding 2020 31. zie algemene beantwoording onder lokale normen en uitspraak raad van state Delfzijl zuid uitbreiding 2020
			32. Bescherming tegen hinder versus ruimtelijke ontwikkelingen: ALARA. Het ALARA beginsel is van de RVS uit een ver verleden en zijn niet meer valide Sinds Nevele arrest en Delfzijl.	32. zie algemene beantwoording onder lokale normen en uitspraak raad van state Delfzijl Zuid uitbreiding 2020
			33. RIVM onderzoek is gekleurd en gesubsidieerd door de windindustrie	33. zie algemene beantwoording onder lokale normen en uitspraak raad van state Delfzijl zuid uitbreiding 2020
			34. Niet voldaan aan de SMB richtlijnen. Opwek van de elektriciteit is niet duurzaam. Er is geen bewijs dat turbines bijdragen aan klimaat verbetering.	34. zie algemene beantwoording onder lokale normen en uitspraak raad van state Delfzijl zuid uitbreiding 2020
			35. Exploitatie van de gasvelden in Groningen worden er bijgehaald. Wat daar mis ging gaat nu ook hier mis qua proces. Daar was ook geen oog voor de risico's.	35. de zienswijzen verwijst naar een andere casus welke niet vergelijkbaar is met het voorliggende bestemmingsplan. In het onderzoek naar de lokale normen voor windpark Haringvlietdam wordt uitgebreid ingegaan op de stand der wetenschappelijke kennis op dit gebied. Voor de door indiener genoemde gezondheidsrisico's is geen wetenschappelijk bewijs, noch is er aanleiding om te veronderstellen dat dit reële risico's zijn waar de gemeente rekening mee had moeten houden in haar besluit

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			36. Er had een MER procedure moeten worden gedaan waar een meetmethode is niet geschikt. SMB richtlijnen zeggen dat turbines niet mogen komen vanwege LF en IS infrasone.	36. zie algemene beantwoording onder SMB-richtlijn en laagfrequent/infrasoon geluid.
			37. Ld jaargemiddelde is niet te meten, niet te handhaven en biedt geen bescherming voor omwonenden.	37. zie algemene beantwoording onder handhaafbaarheid
			38. Er moet worden gekeken naar specifieke lawaai signaturen, niet naar jaargemiddelde. Lden voldoet niet aan SMB richtlijnen. 45 dB Lden die is opgesteld door WHO houdt geen rekening met gezondheid effecten.	38. zie algemene beantwoording onder SMB-richtlijn en toepasbaarheid Lden als norm
			39. Er moet worden gekeken naar specifieke lawaai signaturen, niet naar jaargemiddelde.	139. zie algemene beantwoording onder amplitudemodulatie en Lden als norm
			40. Er moet worden gekeken naar specifieke lawaai signaturen, niet naar jaargemiddelde. Lden voldoet niet aan SMB richtlijnen	40. zie algemene beantwoording onder amplitudemodulatie en Lden als norm
			41. TNO onderzoek kan niet worden gebruikt omdat het heeft gekeken naar verkeerslawaai en op basis daarvan normen heeft vastgesteld voor turbines.	41. zie algemene beantwoording onder uitspraak raad van state en Lden als norm
			42. Het is onduidelijk waarom de grenswaarden van 5 uur en 40 minuten ingewisseld is naar 6 uur per jaar.	42. Onder het Activiteitenbesluit was een norm van 17 dagen meer dan 20 minuten en alle overige dagen minder dan 20 minuten slagschaduw van toepassing. Dit werd veelal vertaald naar een norm van maximaal 6 uur per jaar, hoewel dit strenger is. Door de Raad van State is herhaaldelijk deze vertaling getoetst en akkoord bevonden (zie o.a. ECLI:NL:RVS:2018:616). Dat sommige adviesbureaus een vertaling naar 5:40 uur hanteren betekent niet dat niet in redelijkheid voor 6 uur per jaar kan worden gekozen. In het normstellingsonderzoek voor windturbines Haringvlietdam is gemotiveerd waarom 6 uur per jaar vanuit de bescherming van de omgeving aanvaardbaar is.
			43. Het economische belang is belangrijker dan de lokale gezondheid . Voor Horeca wordt er wel een stilstandsvoorziening ingesteld, voor woningen niet.	43. voor woningen (slagschaduwgevoelige objecten) is een norm van maximaal 6 uur per jaar vastgelegd en moet een automatische stilstandsvoorziening worden toegepast indien deze norm overschreden wordt. Voor recreatiewoningen (niet zijnde gevoelige objecten) geldt dat maximaal 8 uur per jaar kan optreden. In het normstellingsonderzoek wordt gemotiveerd dat dit overeenkomt met circa 0,18% van de daglichtperiode per jaar. Gezien de seizoensgebonden functie van de overige gevoelige objecten en de daaraan gerelateerde bezettingsgraad van de overige gevoelige objecten is een langere jaargemiddelde slagschaduwduur mogelijk dan bij woningen.
			44. Er moet aan nul uur slagschaduw worden voldaan om aan de EU SMB richtlijnen te voldoen.	44. uit de SMB richtlijn volgt niet dat er geen hinder mag optreden. Zie ook algemene beantwoording onder uitspraak raad van state lokale normen
			45. Op het gebied van externe veiligheid is niet gekeken naar gevaarlijke stoffen, fijnstof en effect op de lokale omgeving. Er moet een planMER komen.	45. zie algemene beantwoording onder uitspraak raad van state lokale normen

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			46. Toetsingskader op geluid is niet van kwaliteit. Definitie van LF is niet correct, er wordt niet gekeken naar infrasoos. IS en LF wordt niet meegenomen in onderzoek maar eruit gefilterd.	46. zie algemene beantwoording onder uitspraak raad van state lokale normen en laagfrequent/infrasoos geluid
			47. Miedema methode is een zeer oude methode die geschikt was voor turbines van 75m tip, niet voor tip 200m.	47. Lcum is in gebruik om in het kader van de ruimtelijke ordening te kijken naar de gevolgen voor het lokale akoestische klimaat. Daarbij wordt in de gehanteerde berekeningsmethode rekening gehouden met de hinderlijkheid van de verschillende geluidbronnen. Windturbinegeluid weegt daarbij zwaarder dan bijvoorbeeld wegverkeer. Er wordt daarmee dus wel degelijk rekening gehouden met de signatuur van het geluid. Daarbij komt dat er geen aanleiding is om te veronderstellen dat het type en karakter van geluid van windturbines op zichzelf anders is dan ten tijde van het ontwikkelen van de methode Miedema.
			48. Door geluidhinder krijgen kinderen een achterstand in hun ontwikkeling volgens Duits onderzoek.	48. zie algemene beantwoording onder uitspraak raad van state over lokale normen.
			49. Miedema methode is ongeschikt. Er wordt niet voldaan aan de SMB richtlijnen. Geluid heeft effect op ontwikkeling van kinderen. Geluid van turbine is eerder hoorbaar in de nacht doordat verkeer geluid wegvalt. Er moet gekeken naar de geluidpieken en niet naar jaargemiddelde.	49. zie algemene beantwoording onder uitspraak raad van state over lokale normen.
			50. De geluidnormen die voor industrielaawaai gelden moeten ook worden toegepast op turbines. RIVM onderzoek is gekleurd. Moet voldaan worden aan SBM richtlijnen.	50. zie algemene beantwoording onder uitspraak raad van state over lokale normen en laagfrequent geluid/infrageluid.
			51. Wordt niet voldaan aan de SBM richtlijnen RIVM onderzoek is gekleurd. Geluid onderzoek van RIVM is niet meer representatief voor de 200 meter turbine. Het STAB rapport van RvS zegt dat bepaalde onderzoeken ontbreken. Er moet meer onderzoek worden gedaan naar de lokale normen. RIVM onderzoek is gekleurd. Is gesubsidieerd door windindustrie. 52. Meer onderzoek is nodig om effect van turbine op bevolking vast te stellen. Laagfrequent geluid is schadelijk voor gezondheid.	51. zie algemene beantwoording onder uitspraak raad van state over lokale normen en laagfrequent geluid/infrageluid. 52. zie algemene beantwoording onder uitspraak raad van state over lokale normen en laagfrequent geluid/infrageluid.
			53. Vercammen-curve voor geluidsberekeningen is niet geschikt voor het pulsachtige windturbine lawaai.	53. zie algemene beantwoording onder uitspraak raad van state over lokale normen en laagfrequent geluid/infrageluid en amplitudemodulatie. Bij windturbines is geen sprake van impuls geluid.
			54. Een technisch heldere meet- en rekenopzet ontbreekt. Wordt niet voldaan aan de SBM richtlijnen.	54. In het normenonderzoek voor windturbines Haringvliet is ingegaan op de methode voor het vaststellen van (hinderlijke) slagschaduw en welke parameters daarbij van belang zijn. Uit de SMB richtlijn blijkt niet dat er nul hinder als gevolg van slagschaduw mag optreden.
			55. Onderhoud van turbine voldoet niet aan de Arboret, er zijn meerdere medewerkers omgekomen die aan windturbines werkten. Er moet een RI&E worden opgesteld.	55. Arbeidsveiligheid wordt geregeld via de Arboret en is de verantwoordelijkheid van de partij die de bouw en/of het onderhoud aan de windturbines verzorgt. Dit valt buiten de scope van de ruimtelijke ordening en wordt als zodanig niet opgenomen in een bestemmingsplan.
			56. De combinatie van wind en weer en water moet mee worden genomen in de afweging.	56. ter kennisgeving aangenomen

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			57. Er is niet gekeken naar de belasting op primaire waterkering, er moet gekeken worden naar de grond mechanica en grondkosten.	57. Dit is in het kader van de watervergunning onderzocht en getoetst door Rijkswaterstaat
			58. Er is geen rekening gehouden met calamiteiten van risicovolle inrichtingen. Dit betreft het Zog-werking.	58. in het kader van externe veiligheid is onderzocht welke directe en indirecte gevolgen de windturbines op de omgeving kunnen veroorzaken. Daarbij speelt het karakter van de omgeving en de daar aanwezige risicobronnen een rol. Gezien het karakter van de omgeving (landelijk, dun bebouwd gebied) en de afwezigheid van risicobronnen is er geen aanleiding om hiertoe aanvullende maatregelen te nemen of een andere afweging te maken in het bestemmingsplan. Calamiteiten zoals de indiener schetst zijn zeer uitzonderlijk en kunnen nooit 100% worden uitgesloten. Dit maakt echter niet dat er geen sprake is van een goede ruimtelijke ordening.
			59. er ontbreekt een stilstandsvoorziening bij falende systemen, zoals bijvoorbeeld een ijsdetectie systeem of vogeldetectiesysteem dat niet werkt.	59. De windturbines zijn voorzien van een ijsdetectiesysteem en dit is opgenomen als planvoorschrift (3.3.4 onder b). Zoals dat voor alle systemen geldt is daarmee nooit 100% uit te sluiten dat een calamiteit kan optreden, echter is voldoende geborgd dat het risico wordt geminimaliseerd. Ter vergelijking: een auto is voorzien van remmen, maar ook die zijn nooit 100% betrouwbaar. Het restrisico is aanvaardbaar.
			60. locatie 7 is ongeschikt omdat staat in vliegroue van vogels. Stilstandsvoorziening voor vleermuizen noodzakelijk. Turbine heeft ongewenst effect op dieren.	60. in het kader van het bestemmingsplan en de aanvraag Wnb ontheffing is uitgebreid ecologisch onderzoek uitgevoerd. Dit is als bijlage 10 t/m 13 bij het ontwerp-bestemmingsplan ter inzage gelegd. Hieruit blijkt dat de realisatie van de windturbines niet leidt tot onaanvaardbare effecten op de nabijgelegen Natura-2000 gebieden
			61. locatie 9, 2 turbines staan te dicht bij de Baarsenvallei Quackjeswater.	61. in het kader van het bestemmingsplan en de aanvraag Wnb ontheffing is uitgebreid ecologisch onderzoek uitgevoerd. Dit is als bijlage 10 t/m 13 bij het ontwerp-bestemmingsplan ter inzage gelegd. Hieruit blijkt dat de realisatie van de windturbines niet leidt tot onaanvaardbare effecten op de nabijgelegen Natura-2000 gebieden
			62. Mer is noodzakelijk, is ook aangegeven door Natuurmonumenten. op een locatie moet meer gebeuren dan alleen literatuurstudie en onderzoek van andere windturbines op andere locaties. In de MER is het onderzoeken van de effecten van cumulatie noodzakelijk.	62. in het kader van het bestemmingsplan en de aanvraag Wnb ontheffing is uitgebreid ecologisch onderzoek uitgevoerd. Dit is als bijlage 10 t/m 13 bij het ontwerp-bestemmingsplan ter inzage gelegd. Hieruit blijkt dat de realisatie van de windturbines niet leidt tot onaanvaardbare effecten op de nabijgelegen Natura-2000 gebieden. Er is geen noodzaak tot opstellen van een Passende beoordeling en daarmee ook geen sprake van een plan-m.e.r. plicht

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			63. Onderzoek van de WUR zegt dat vogelslachtoffers toeneemt vooral onder de zeearenden en kiekendieven.	63. in het kader van het bestemmingsplan en de aanvraag Wnb ontheffing is uitgebreid ecologisch onderzoek uitgevoerd. Dit is als bijlage 10 t/m 13 bij het ontwerp-bestemmingsplan ter inzage gelegd. Hieruit blijkt dat de realisatie van de windturbines niet leidt tot onaanvaardbare effecten op beschermde soorten. De ontheffing wordt door de provincie zuid Holland verleend. in het kader van het bestemmingsplan en de aanvraag Wnb ontheffing is uitgebreid ecologisch onderzoek uitgevoerd. Dit is als bijlage 10 t/m 13 bij het ontwerp-bestemmingsplan ter inzage gelegd. Hieruit blijkt dat de realisatie van de windturbines niet leidt tot onaanvaardbare effecten op de nabijgelegen Natura-2000 gebieden. Er is geen noodzaak tot opstellen van een Passende beoordeling en daarmee ook geen sprake van een plan-m.e.r. plicht
			64. planMER plicht aan de orde omdat een passende beoordeling in het kader van de Wet Natuurbescherming aan de orde is.	64. in het kader van het bestemmingsplan en de aanvraag Wnb ontheffing is uitgebreid ecologisch onderzoek uitgevoerd. Dit is als bijlage 10 t/m 13 bij het ontwerp-bestemmingsplan ter inzage gelegd. Hieruit blijkt dat de realisatie van de windturbines niet leidt tot onaanvaardbare effecten op de nabijgelegen Natura-2000 gebieden. Er is geen noodzaak tot opstellen van een Passende beoordeling en daarmee ook geen sprake van een plan-m.e.r. plicht
			65. het is niet goed onderbouwd waarom een archeologisch onderzoek nodig is.	65. in paragraaf 1.3 wordt ingegaan op het huidige bestemmingen, waaronder een archeologische dubbelbestemming die er nu is opgenomen. Die dubbelbestemming vereist mogelijk onderzoek. In hoofdstuk 5.7.2.1 wordt ingegaan waarom voor dit specifieke project geen nader onderzoek nodig is.
			66. Erosie van de rotorbladen (of wieken) van windmolens is een onderschat probleem. Epoxyharsen en polyuethen-harsen komen vrij wat onderzoek moet worden in een MER.	66. zie algemene beantwoording onder Bisphenol A
			67. Er is te weinig rekening gehouden met recreatie van Voorne-Putten. Methode Miedema is verouderend en niet meer bruikbaar. extra grote windturbines tast het open landschap onherstelbaar aan.	67. in het bestemmingsplan is ingegaan op de gevolgen voor recreatie en zijn daarnaast specifieke slagschaduwnormen voor een tweetal horecalocaties in het gebied opgenomen, om daarmee nadelige effecten op deze objecten tijdens het hoogseizoen te voorkomen. er wordt geen groot nadelig effect op de recreatieve functie van het gebied verwacht en recreatie is nog steeds mogelijk na realisatie van de windturbines.
			68. Wordt niet voldaan aan de SBM richtlijnen. conclusie van STAB is dat de onderbouwing van Pondera is gekleurd. Er wordt niet gehouden aan het Verdrag van Aarhus.	68. zie algemene reactie onder SMB richtlijn
			69. Het STAB rapport meldt dat er meer onderzoek gedaan moet worden omdat hier onduidelijkheid is over de correlatie tussen windturbines en gezondheidseffecten.	69. zie algemene beantwoording onder uitspraak raad van state
			70. Slaapverstoring leidt tot gezondheidsproblemen.	70. zie algemene beantwoording onder toepassing lden en uitspraak raad van state
			71. De overheid in Nederland verzaakt stelselmatig haar voorzorgplicht. Er is onvoldoende getracht gezondheidsrisico's op voorhand uit te sluiten	71. zie algemene beantwoording onder toepassing lden en uitspraak raad van state

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			72. EU dient vooraf aan de besluitvorming door onderzoek met wetenschappelijke zekerheid vast te stellen dat beschermingsniveau voor een gebied niet zal worden aangetast. Er dient nieuw onderzoek en vooral veldonderzoek te worden gedaan naar gezondheidsrisico's door windturbines	72. zie algemene beantwoording onder toepassing Iden en uitspraak raad van state. Verder is het niet zo dat het voorzorgsbeginsel vereist dat ieder risico op hinder of gevolgen voor de omgeving wordt uitgesloten. Er is in het geval van windturbines Haringvlietdam een zorgvuldige afweging gemaakt tussen de gevolgen voor de omgeving en de realisatie van duurzame energie.
			73. Ten onrechte wordt het geluid van windturbines vergeleken met verkeerslawaaï of spoorweg lawaai, omdat daar onderzoeken van zijn met betrekking tot het effect op gezondheid.	73. zie algemene beantwoording onder toepassing Iden en uitspraak raad van state
			74. de Lden en dB(A) zijn geen goede meet- en rekenmethoden om het geluid van windturbines te vangen en te beoordelen. Dat geluidhinder effect heeft op stressprocessen is bekend 75. Zeer lage frequenties hebben effect op de gezondheid.	74. zie algemene beantwoording onder toepassing Iden en uitspraak raad van state 75. zie algemene beantwoording onder laagfrequent geluid/infrageluid en uitspraak raad van state
			76. er moet breder onderzoek worden gedaan op de effecten van erosie fijnstof en slagschaduw. Wordt niet voldaan aan de SBM richtlijnen	76. zie algemene beantwoording onder toepassing Iden en uitspraak raad van state. Verder is het niet zo dat het voorzorgsbeginsel vereist dat ieder risico op hinder of gevolgen voor de omgeving wordt uitgesloten. Er is in het geval van windturbines Haringvlietdam een zorgvuldige afweging gemaakt tussen de gevolgen voor de omgeving en de realisatie van duurzame energie.
			77. turbines leiden tot stress, vooral in de nacht. Er moet een andere meet- en rekenmethode komen.	77. zie algemene beantwoording onder toepassing Iden, handhaafbaarheid en uitspraak raad van state. Verder is het niet zo dat het voorzorgsbeginsel vereist dat ieder risico op hinder of gevolgen voor de omgeving wordt uitgesloten. Er is in het geval van windturbines Haringvlietdam een zorgvuldige afweging gemaakt tussen de gevolgen voor de omgeving en de realisatie van duurzame energie.
			78. Burgers worden omgekocht met een geldelijke vergoeding om turbines te accepteren.	78. ter kennisgeving aangenomen
			79. Er is geen maximum gesteld aan tiphoogte. Keuze windturbine is na vaststelling OBP. Dit leidt tot verassingen	79. In de ontwerpvergunning en in het bestemmingsplan zijn de minimale en maximale afmetingen van de windturbines opgenomen. In de planregels staat dat <i>de maximale tiphoogte van een windturbine bedraagt 200 meter;</i>
			80. Knipperende lampen zijn hinderlijk voor de omwonenden.	80. In de regels is een voorwaarde opgenomen dat de windturbines moeten worden voorzien van obstakelverlichting op basis van een goedgekeurd verlichtingsplan door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). In dit verlichtingsplan wordt ook ingegaan op de mogelijkheden om effecten te beperken (bijvoorbeeld door vastbrandende verlichting en/of gebruik van een transpondersysteem waarmee de verlichting alleen brand bij nadere vliegtuigen of helikopters). Op de windturbines zal een systeem worden toegepast waardoor de rode lichten (voor de veiligheid van het vliegverkeer) alleen zullen branden als er laagvliegende vliegtuigen of helikopters zijn.

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
			81. Door SDE subsidie is er feitelijk geen tot weinig ondernemersrisico. 82. Aangedragen optie van klankbordgroep om turbine stil te zetten in de nacht is afgeslagen door Pondera.	81. De SDE++ subsidie is bedoeld om de onrendabele top te vergoeden. Dit betekent dat alleen subsidie wordt verstrekt indien de marktprijs lager is dan een bepaalde drempel. Die drempel werd in 2022 bijvoorbeeld niet gehaald, waardoor er geen subsidie zou zijn uitgekeerd. De SDE++ is ook alleen bedoeld om een gelijk speelveld te creëren met niet duurzame energiebronnen, niet om ondernemersrisico te voorkomen. 82. De optie om windturbines stil te zetten in de nachtperiode is om meerdere redenen niet uitvoerbaar. Ten eerste betreft dit een periode van 8 uur per dag (23:00 - 07:00 uur), ofwel 1/3 deel van het jaar. Er zou dan 33% van de totale energieopbrengst gemist worden. Daarnaast bieden windturbines in de energietransitie juist een oplossing voor de donkere periode van de dag, wanneer zonnepanelen geen elektriciteit produceren, maar er wel veel vraag is naar elektriciteit. Ook vanuit energietechnisch perspectief is het dus niet wenselijk een dergelijke maatregel te nemen. Tot slot is er ook geen sprake van aanleiding vanuit gezondheidsperspectief om een dergelijke vergaande maatregel te nemen. De optredende geluidbelasting in de nachtperiode ter plaatse van geluidgevoelige objecten (woningen) bedraagt nu maximaal 36 dB Lnight. Bij dergelijke waarden hoeft niet te worden gevreesd voor onaanvaardbare hinder en zullen de windturbines in de meeste gevallen (binnenshuis) onhoorbaar zijn. In de normen die nu zijn opgenomen in het bestemmingsplan is daarmee een afweging gemaakt tussen het beschermen van de omgeving enerzijds en het realiseren van de duurzame energiedoelstellingen anderzijds.
			83. Een zienswijze op het voorontwerp-bestemmingsplan (VOBP) was niet mogelijk	Het VOBP heeft vanaf 3 maart 2022 tot en met 31 maart 2022 ter inzage gelegen en konden inspraakreacties worden ingediend. Op dat moment wordt ook het wettelijk vooroverleg gestart. De partijen met wie dit vooroverleg plaatsvindt zijn vastgelegd (de wettelijke vooroverlegpartners). Daarnaast is de klankbordgroep geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld te reageren. Deze reacties zijn meegenomen in de voorbereiding van het ontwerp-bestemmingsplan.
			Obligaties uitgeven is een tool om het draagvlak voor windturbines te vergroten, maar kan ook leiden tot tweedeling tussen hen die wel en niet obligaties hebben gekocht en verstoring van cohesie binnen het gebied. Dit effect moet ook worden beschreven.	83. Uit onderzoeken blijkt dat mensen die een (financieel) voordeel hebben bij windturbines ook minder hinder ervaren. Het verdelen van lusten en lasten is daarmee dus van belang voor het beperken van de ervaren hinder. Voor iedere ruimtelijke ontwikkeling in de gemeente geldt dat er altijd voor- en tegenstanders zijn. Dit is niet uniek voor windturbines. Het verschil is wel dat er bij dit windenergieproject mogelijkheden worden geboden om deel te nemen, waar dat bij andere projecten meestal niet het geval is. De suggestie dat dit leidt tot een polarisatie van de samenleving herkennen wij niet.
48	Particulier	48287-2023	Deze zienswijze is inhoudelijk gelijk aan zienswijze nummer 36.	Zie voor de onderwerpen en beantwoording zienswijze nummer 36 (Kernplatform Duinhoek).

Nr.	Naam	Zaaknummer zienswijze	Samenvatting zienswijze	Beantwoording
49	Particulier	48291-2023	Deze zienswijze is inhoudelijk gelijk aan zienwijze 34.	Zie voor de onderwerpen en beantwoording zienswijze 34.
50	Particulier	54522-2023	1. Indiener uit ontevredenheid over de locatiekeuze en mogelijke last voor omwonenden. Hierin geeft de indiener aan dat de windturbines beter op zee worden geplaatst.	Deze zienswijze is binnengekomen nadat de termijn voor het indienen van zienswijzen was afgelopen. Aan de beantwoording van deze zienswijze kunnen daarom geen rechten worden ontleend. Uit coulance overwegingen is echter wel korte beantwoording op de zienswijze geformuleerd. 1. In het Nederlandse beleid is een keuze gemaakt voor zowel windturbines op land als op zee en plaatsing van zonnepanelen (en/en, niet of/of). De gemeente heeft met de Provincie Zuid-Holland een taakstelling afgesproken voor windenergie. Voor verdere informatie over de keuze van de locatie, zie de algemene beantwoording.

Bijlage 2 Kaart geluidcontouren Lden

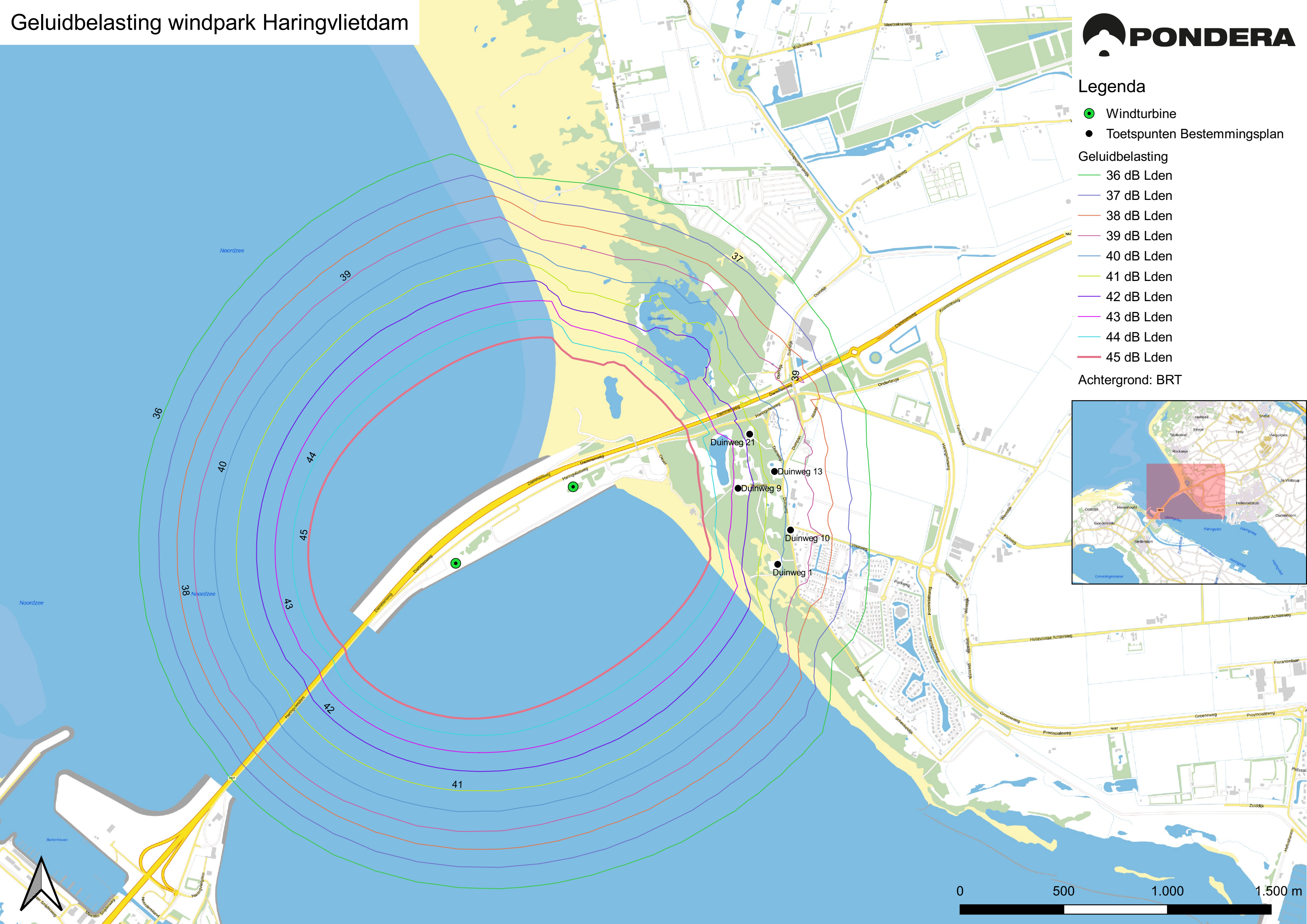
Legenda

- Windturbine
- Toetspunten Bestemmingsplan

Geluidbelasting

- 36 dB Lden
- 37 dB Lden
- 38 dB Lden
- 39 dB Lden
- 40 dB Lden
- 41 dB Lden
- 42 dB Lden
- 43 dB Lden
- 44 dB Lden
- 45 dB Lden

Achtergrond: BRT

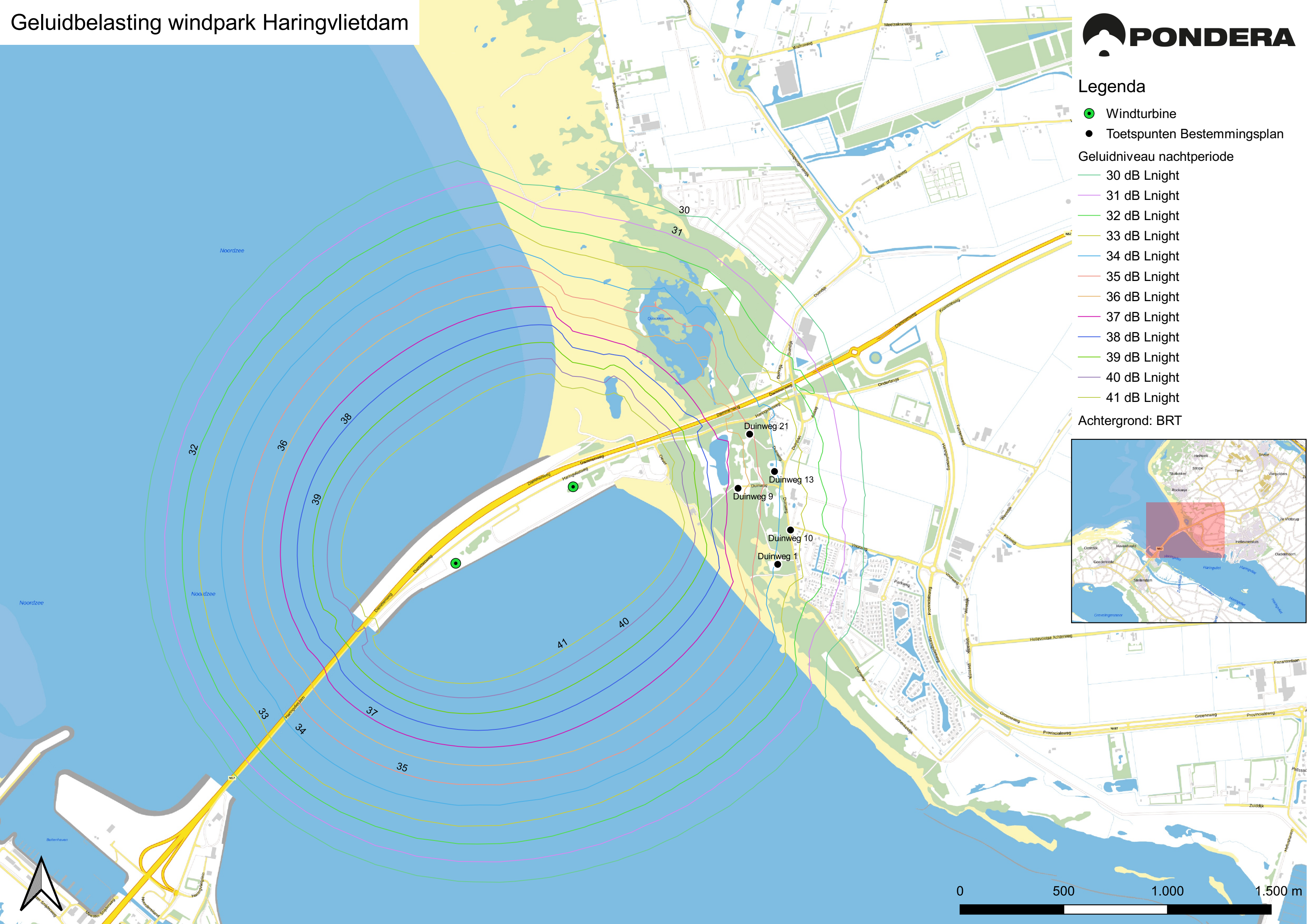

Bijlage 3 Kaart geluidcontouren Lnight

PONDERA

- Windturbine
- Toetspunten Bestemmingsplan

- 30 dB Night
- 31 dB Night
- 32 dB Night
- 33 dB Night
- 34 dB Night
- 35 dB Night
- 36 dB Night
- 37 dB Night
- 38 dB Night
- 39 dB Night
- 40 dB Night
- 41 dB Night

Bijlage 4 Kaart slagschaduwcontouren

Slagschaduw windpark Haringvlietdam

Legenda

- Windturbine
- Slagschaduw
 - 0u per jaar
 - 6u per jaar
- Achtergrond: BRT

